

MUNTANYA

750 1987

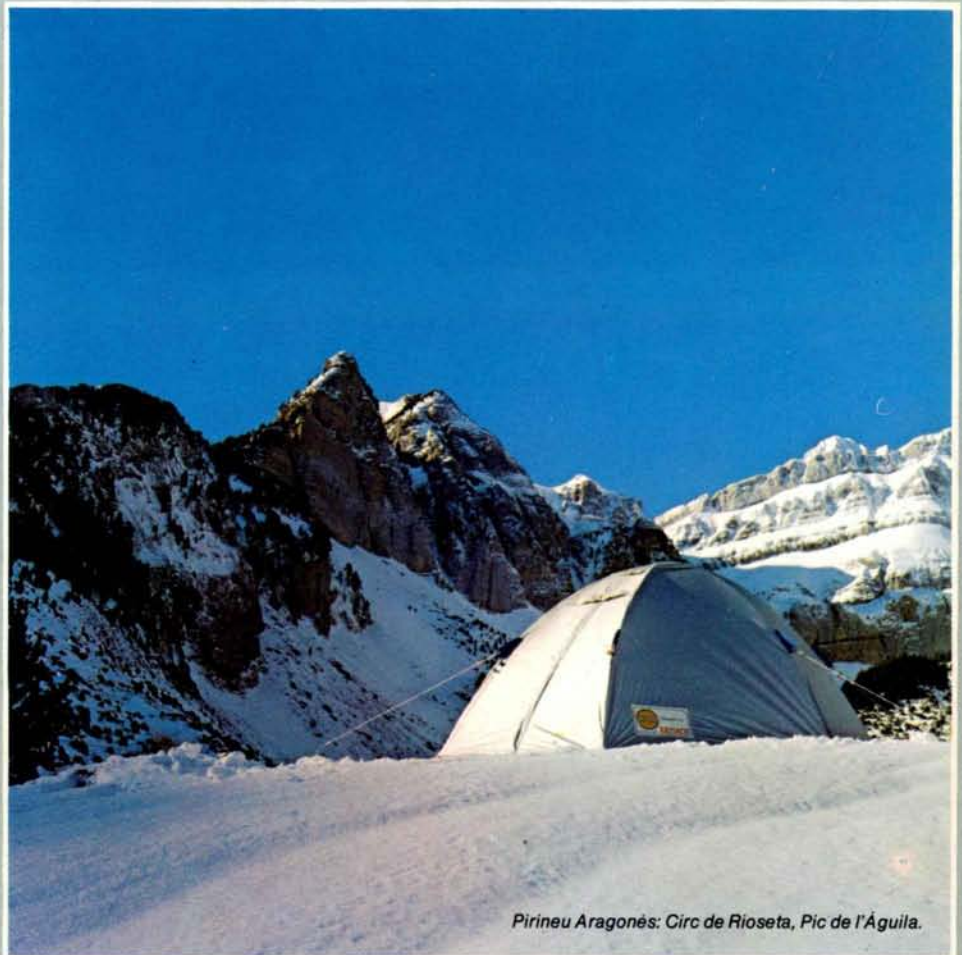
TENDES McKINLEY

La geometria hemisfèrica, aplicada al desenvolupament de tendes d'alta muntanya, proporciona, a igualtat d'àrea a la planta, una òptima habitabilitat, tant per la magnitud del volum disponible, com per la seva ergonomia de formes. Per tant, és la geometria més adequada per a desenvolupar el nostre concepte bàsic de CONFORT MÀXIM, el qual, gràcies a la utilització d'estructura geodèsica LLEUGERA, a base de vareta de fibra de vidre, pot aconseguir-se amb un embalum i un pes mínims.

A la casa ARTIACH ens vam proposar de potenciar al màxim el significat de CONFORT en les seves facetes de muntatge i habitabilitat. Per a fer-ho, vam idear un sistema original de subjeccions velcro de manera que, tot solidaritzant l'interior de les tendes amb l'armadura, faciliten un MUNTATGE SIMPLE I RÀPID. Quant a l'HABITABILITAT, i atesa la diversitat de condicions en què ens movem a l'alta muntanya, hem desenvolupat aquest terme sobre la base d'aconseguir un conjunt fonamental tèrmic, però amb possibilitat d'una àmplia graduació. En primer terme, en tota la confecció adoptem fibra polièster, amb la qual cosa, gràcies a la seva baixa conductivitat tèrmica ($0,0004 \text{ cal./cm}^2 \text{ sg. C}$) comparada amb la poliamida ($0,0006 \text{ cal./cm}^2 \text{ sg. C}$) emprada normalment, assolim una barriera tèrmica superior en un 50 %. A l'interior hi hem disposat una textura oberta de 40/45 Den. x 31/75 Den. amb què aconseguim, a més a més, una paret transpirable al vapor d'aigua i altament higiènica per la fàcil neteja. La cambra d'aire, l'element tèrmic fonamental, ha estat generosament sobredimensionada. La tensió que forneix a les parets l'elasticitat de l'armadura, junt amb la suspensió de l'interior per punts velcro, garanteixen un volum màxim, fins i tot amb vents forts.

L'airejament d'una tenda d'alta muntanya, una qüestió altament polèmica, ha estat estudiant amb tot el rigor. La McKinley disposa d'una obertura zenital per a l'airejament obligat mínim en condicions límit. A més, està proveïda amb dues mànigues d'airejament graduable, interior i exterior, per mitjà de les quals es pot regular en tota la gamma de condicions climàtiques, com també durant la coccó d'aliments, tot minimitzant la condensació.

Pirineu Aragonès: Circ de Rioseta, Pic de l'Àguila.

Un detall important, fins ara menyspreat, ha centrat el nostre esforç: l'habitabilitat a les hores de repòs diürn, sota el fort sol d'alta muntanya durant l'estiu. Per això, hem recobert l'exterior de la tenda de poliuretà, amb una dispersió col·loidal d'alumini. A les proves fetes, i gràcies al seu alt poder reflectant, l'aluminitzat aconseguí de mantenir la temperatura interior entre $25-47^\circ$, contra els $30-33^\circ$ que s'obtingueren amb tendes de colors convencionals.

Quant al concepte de MÀXIMA SEGURETAT, les tendes hemisfèriques amb armadura geodèsica de varetes, paradoxalment no són sòlides, ni robustes, ni resistents..., ni pretenen de ser-ho. Utilitzen l'elasticitat del conjunt com a principi bàsic de llur excel·lent grau de FIABILITAT i SEGURETAT. A diferència de les tendes convencionals, els esforços de tracció dels ancoratges, gràcies a l'e-

lasticitat de l'armadura, són distribuïts uniformement per tota la superfície de la tela. La decisió d'emprar polièster, pel seu més baix coeficient a la tracció i a la temperatura, contribueix a mantenir sempre turgent el conjunt. No hi ha costures crítiques, ni tampoc punts delicats amb acumulació de tensions. L'elasticitat i deformitat de la seva arquitectura garanteix la distribució uniforme d'esforços a qualsevulla circumstància, per extrema que sigui, i la recuperació de la seva forma natural.

Mc KINLEY

Airejament de cambra d'aire i interior

DEMANI LA NOSTRA
"GUIA TECNICA DE PRODUCTES
D'ALTA MUNTANYA"

**ESQUI
CAMPING
ESCALADA**

SPORTS

SANJUST

MEMBRE DEL GREMI D'ARTICLES D'ESPORTS

**CANUDA, 6 – 08002 BARCELONA
TEL. 302 36 95**

LA MILLOR QUALITAT I EL MILLOR SERVEI

**Maresma, 195
(Gran Via-Prim)
08020 Barcelona
Tel. 313 69 34**

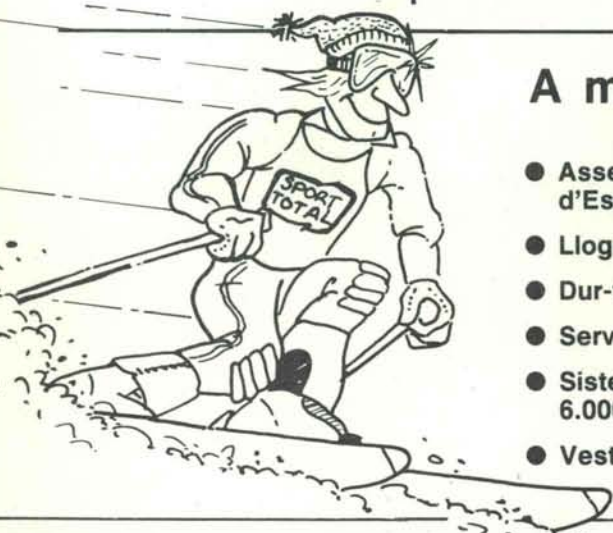
**SPORT
TOTAL**

**ESPORTS
ESQUÍ**

**Compra el teu equip a SPORT TOTAL
i aprèn a esquiar gratuïtament**

A més, SPORT TOTAL t'ofereix:

- Assessorament tècnic per professors de l'Escola Espanyola d'Esquí.
- Lloguer d'esquís. Material nou.
- Dur-te a la neu els caps de setmana.
- Servei post-venda de reparació urgent d'esquís.
- Sistemes de crèdit: VISA, Dinners-Club, Credi-compra, 6.000.
- Vestimenta i complements.

Vehils

fundat l'any 1908

Portal de l'Angel, 32-34 - Tels. 317 91 86 - 317 80 82 (5 linies)

Plaça Universitat, 7 - Tel. 317 91 86

Sant Andreu, 257 - Tel. 345 01 56

Via Augusta, 55-57 - Tel. 237 85 58

BARCELONA

la tenda experts en esports i camping

 la tenda

al vostre servei a:

BARCELONA
Pau Claris, 118-120.
Telèfon 318 22 38
08009 Barcelona

Plaça Eivissa, 6
Tel. 229 01 80
08032 Barcelona

Fabra i Puig, 11
Tel. 311 23 55
08030 Barcelona

MANRESA
Casanova, 8
Tel. 872 23 12
Manresa

MATARÓ
El Torrent, 50
Tel. 798 58 34
Mataró

LLEIDA
La Palma, 3
Tel. 27 38 24
25002 Lleida

PEDRA-NEU

COMUNICACIONS

METRO

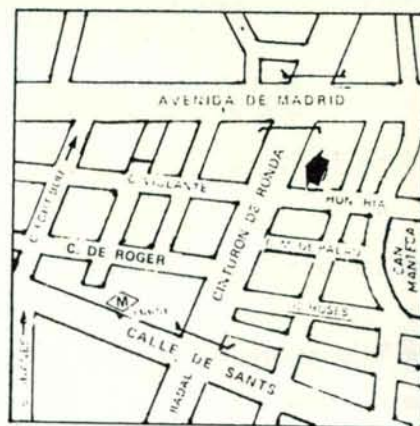
LÍNIA-V-BADAL

LÍNIA-III-PL. CENTRE

BUS

15-54-70-72-43-56-57

5^a SETMANA
DEL
TASCÓ
DEL 4 AL 10
DE
MAIG

CINTURÓ DE RONDA
AVDA. DE MADRID

OFERTES ESTIU 1987

CONJUNT D'INICIACIÓ A L'ESCALADA

*PEU DE GAT (Soles cuites)

CORDA 9 mm x 46 m (HOMOLOGADA UIIAA)

11.500'—

*PEU DE GAT (Soles cuites)

4.000'—

(Ens manquen els n.ºs 41 i 42)

OBSEQUIEM ELS COMPRADORS DE MATERIAL
D'ESCALADA AMB PETITS DOSSIERS (ENQUADERNATS)
DE VIES D'ESCALADA (CONSULTEU LES CONDICIONS)

CANVIEM LES SOLES DE:

BOTES

PEUS DE GAT

SABATILLES DE CÓRRER, etc.

C/ BRASIL, 48 - CINTURÓ DE RONDA
AVDA. MADRID
BARCELONA 08028

TEL. (93) 330 27 74

LLOGUER DE:

ESQUÍS DE MUNTANYA ESQUÍS DE PISTA

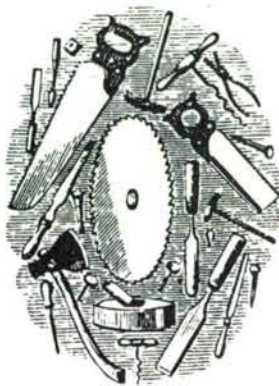
ESQUÍS DE FONS

GRAMPONS I PIOLETS

PEDRA-NEU

BRICOLATGE AMB FUSTES

- Taulers
- Aglomerats
- Melamines
- Llistons
- Fulloles
- Tallat a mida
- Eines adequades
- Assessorament tècnic

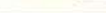
DESCOMPTE ESPECIAL ALS SOCIS DEL C.E.C.

Plaça de les Palmeres, 7-8 ● Tel. 346 82 61
08030 Barcelona (Sant Andreu)

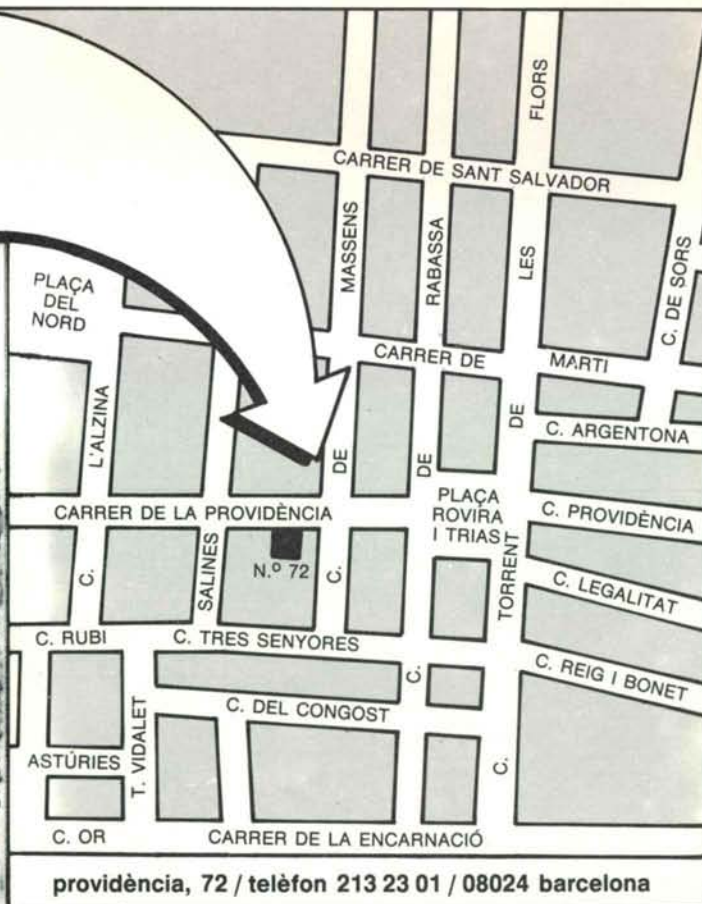
**Especialistes en llibres
de Muntanya
Espeleologia
Escalada
Esquí**

MONTCAU LLIBRERIA

URGELL, 120 — 08011 BARCELONA

The logo for eiger esports, featuring the word "eiger" in a bold, lowercase sans-serif font, with horizontal lines underneath the letters. The word "esports" is in a smaller, lowercase sans-serif font, positioned to the right of "eiger".

ESCALADA
ESPELEOLOGIA
ALTA MONTAÑA
SUBMARINISMO
ESQUI

providència, 72 / telèfon 213 23 01 / 08024 barcelona

MUNTANYA

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA
Club Alpi Català

Redacció i administració:
Paradís, 10 - 08002 Barcelona
Tel. 315 23 11

Director:

Alfred Montserrat i Nebot

Adjunt al director:

Josep de Tera i Camins

Secretari:

Joaquim Bordons i Serra

Maqueta:

Antoni Inglès i Alcon

Ressenyes i gràfics:

Armand Ballart

Corrector:

Joan Costa i Costa

Consell de redacció:

David M. Aloy, Miquel Bosch,

Jordi Canals, Francesc Herrera,

Agustí Jolis, Modest Montlleó

Col·laboradors:

Jaume Altadill, Lluís Belvis,

Josep Casanovas, Emili Civis,

Manuel Mateu, Martial Mioli (Chamonix),

Jordi Mullor, Lluís Puntis,

Joan Sabadell, Josep M.ª Sala,

Alfons Valls, Joan Quintana

Publicitat:

Antoni Amenós, Vidal

Ctra. Sardanyola, 45 sat.

Tel. 675 21 02

Sant Cugat del Vallès, 08190

Subscripció:

2.400 pessetes l'any (+IVA) (sis exemplars).

Estranger: 3.800 pessetes.

Preu d'aquest exemplar, 470 pessetes (IVA inclòs).

(Comanda de números endarrerits: a la Redacció de la revista.)

Fotocomposició:

Catalana de Fotocomposició, S.A.

Consell de Cent, 500

Fotomecànica

Sorrosal, S.A.

Pujades, 68-72, 3.er, 3.^a

Impremta:

Gràfiques Encina

Encina, 31

Barcelona

Dipòsit legal: B. 545/58

ISSN: 0212-2111

ANY CXI N.º 750 VOL. 91 ABRIL 1987

SUMARI

Editorial	338
Muntanya, número 750 <i>Agustí Jolis i Felisart</i>	339
Esquí de muntanya al circ de Colomers <i>Josep Baqués i Soler</i>	347
La llarga espera: l'avenc del camí de l'Ara <i>Martí Romero i Rector</i>	352
Shisha Pangma expedició (Tibet) <i>Joan Rocasalva</i>	355
Península Antàrtica: somnis de glaç <i>Olga Farràs i Albert Ventayol</i>	362
Montbrison. Refugi i realitat <i>Jordi Lluch</i>	368
Transgrenlàndia-86 <i>Pedro Guevara Martínez</i>	372
Pic Feixant <i>Josep de Tera i Camins</i>	375
Ernest Mallafré i Planella (1922-1946) <i>Josep Artigas</i>	379
Crònica excursionista <i>Equip redacció crònica</i>	
Alpinisme	380
Vies d'escalada	380
Espeleologia	381
Actes	382
Bibliografia	383
D'ací d'allà	384

Ens han passat dos errors a l'article «Els tresmil del Pirineu», publicat al núm 748 de la nostra revista. Vulgueu esmenar-los així: 1) Pàg. 274, posició 066; la cota de la Tuca de Lardana és de 3.311 m. (i no 3.211 m); 2) Pàg. 276, Apèndix 105; el nom ha de ser **Cap dels Cinc Frares**, (i no dels Cinc Germans).

Portada: Dur camí fins a l'Inlandeis.
(Foto: P. Guevara.)

Queda prohibida la reproducció total o parcial dels articles de la revista «MUNTANYA» sense citar-ne la procedència. Els articles publicats a «MUNTANYA» expressen solament l'opinió de llurs autors. La revista «MUNTANYA», editada pel Centre Excursionista de Catalunya-Club Alpi Català, es publica sense cap finalitat lucrativa.

HEM ARRIBAT AL NÚMERO 750

Aconseguir arribar, al cap de 96 anys, al número 750 d'una publicació periòdica, té la seva importància.

Aquesta fita l'ha aconseguida el Centre amb la seva revista MUNTANYA, continuadora i hereva del prestigiós BUTLLETÍ.

En aquest mateix número trobareu una completíssima història d'allò que ha estat la vida de la nostra publicació fins arribar a l'exemplar que ara teniu a les mans.

Però hem cregut que l'efemèride tenia prou importància per a dedicar-li el nostre editorial.

Noranta-sis anys de vida signifiquen els esforços de nombroses fornades de socis del Centre que, amb il·lusió i energia, han sabut transmetre als altres, per mitjà de la lletra impresa, els seus coneixements i descobertes de la història, la cultura i les peculiaritats del nostre propi país, i també la dels altres països que la curiositat pròpia de tot excursionista

els portava a visitar i conèixer.

Per les pàgines de la nostra publicació s'han fet conèixer les noves tècniques i les noves branques del món excursionista i muntanyenc.

I, quan ha calgut, hi hem expressat d'una manera franca i decidida la nostra opinió sobre uns fets concrets.

Perquè el BUTLLETÍ ha estat, i ara MUNTANYA és, l'òrgan d'expressió del Centre Excursionista de Catalunya –Club Alpí Català– i en aquesta condició hem volgut estar, dintre les nostres possibilitats, al servei de Catalunya. I aquesta voluntat la refermem avui, amb motiu d'aquest número 750 de la nostra revista.

Un deure de gratitud ens fa escriure i dir ben alt, a tots aquells que, d'una manera generosa i despressa, han fet i fan possible aquesta continuïtat: moltes gràcies!.

MUNTANYA

NÚMERO

750

Agustí Jolis

Amb aquest exemplar que teniu a les mans, hem arribat al número 750, la qual cosa representa una suma d'esforços i de treball il·lusionat, durant molts anys, per mantenir vigent un dels postulats fundacionals del Centre, que és el de «conèixer, estudiar i conservar i reproduir gràficament, el que ofereixen de notable la naturalesa, la història, les tradicions, els costums, la llengua i l'art, en totes llurs manifestacions».

Al llarg dels 96 anys que van des del 1891 (any de la fusió de les dues Associacions fundacionals del nostre Centre) fins ara, la nostra publicació ha viscut tota mena de problemes i ha hagut de fer giravolts per mantenir l'esperit publicista, car sempre hem estat conscients que qualsevol tasca, feta sense que en quedi testimoni escrit, és abocada a l'oblit.

Conscients d'aquest criteri, tot just creades, l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques (1876) i l'Associació d'Excursions Catalana (1878), emprengueren les seves publicacions periòdiques. La «Catalanista» publicà cinc volums de *Memòries*, corresponents als anys 1876-77, 1878, 1883 i 1884 i el seu modest butlletí «L'Excursionista», de 1878 a 1891.

Per la seva part, la «Catalana» edità els *Anuaris* de 1881 i 1882, i el Butlletí, entre 1878 i 1891.

Entre 1980 i 1899 és l'època en què Artur Osona publica les seves primeres guies excursionistes.

El Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya

A partir de 1891 s'inicia la gran tasca del Butlletí, que ha constituït la publicació continuada més important en llengua catalana.

El primer número aparegué el mes de juny de 1891, i agrupà els sis primers mesos de l'any; després, passà a fascicles trimestrals fins l'any 1897, en què esdevingué mensual.

Les personalitats excursionista i

organitzativa de Ramon Arabia i de Cèsar August Torras prenen el màxim relleu en aquesta fructífera etapa.

Deixem de banda parlar de la important edició de llibres, com les guies de muntanya i de ciències naturals, d'història i de folklore, feta per l'entitat, perquè ens hem proposat de fer un repàs de la vida del Butlletí, que ens posa regularment en contacte amb els socis, i on aquests poden col·laborar-hi.

Dintre dels 110 anys de la nostra història, és molt aviat dit: «96 anys de publicacions periòdiques, en servei als socis i a l'ideal patriòtic, cultural i esportiu de l'excursionisme català».

Entre l'agost de 1924 fins a març de 1930 el veiem intítulat Butlletí Excursionista de Catalunya, subterfugi que permeté continuar publicant-lo en català, durant la dictadura del general Primo de Rivera.

El nostre president Antoni Rubió i Lluch (1891-1892) defensava la creació d'acadèmies científiques, i aquest desig es portà a terme en crear-se, el 1907, l'Institut d'Estudis Catalans, per Enric Prat de la Riba, on entre els seus fundadors figuraven, a més de Rubió i Lluch, socis com Jaume Massó i Torrents, Josep Puig i Cadafalch i una llarga incorporació de noms que, a les pàgines del Butlletí, deixaven testimoni del seu saber.

És el moment dels estudis comarcals de Raoul Blanchard i de Pau Vila, amb *Un mètode de Geografia urbana*; de mossèn Norbert Font i Sagué, amb l'inici de les exploracions de caràcter científic a la cova d'Ordal, el 1891; i, a partir de 1897, començà a publicar-se al Butlletí el «Catàleg Espeleològic», i des de març de 1900, el conjunt d'estudis intítulat «Sota terra».

Carles Bosch de la Trinxeria, Estanislau Vayreda i Joan Cadevall, en Botànica, Pere Bosch i Gimpera en Prehistòria, Eduard Tàmaro i Pelegrí Casades i Gramatxes en Arqueologia, són figures destacades; com Ceferi

Rocafort, qui tingué el mèrit de fer conèixer, el 1908, les pintures rupestres de Cogul.

A la Història de l'Art hi trobem mossèn Josep Gudiol, Emili Llates, Jeroni Martorell, Joan Danès i Vernedas, Agustí Duran i Sampere i Rafael Patxot.

Dintre el gran nombre d'edicions per separat que s'han fet de diversos articles, ens plau assenyalar l'obra *Les Creus monumentals de Catalunya* (1919), on s'apleguen textos i fotografies sobre creus de terme o que, sense ser-ho, són monumentals. És un inventari d'obres d'art que posteriorment resultaren destruïdes.

Seguint aquest repàs de treballs de caire científic i històric, destaquem la figura del meteoròleg Eduard Fontserè i l'obra de l'observatori meteorològic del Centre, a Viella, costejat per Juli Soler i Santaló, i atès pels Germans de la Doctrina Cristiana, de Viella. Els resultats de les observacions foren publicats mensualment al Butlletí, des de l'hivern de 1908-1909, fins l'any 1925.

Els historiadors, des de Francesc Maspons i Labrós, Agustí Duran i Sanpere a Fèlix Duran i Cañameras i Josep Font i Solsona, han col·laborat al Butlletí, on no podien faltar tampoc els folkloristes Cels Gomis, Rosend Serra i Pagès, Joan Amades o Ramon Violant i Simorra.

Les campanyes per la conservació i reconstrucció de monuments i del medi natural comencaren el segle passat; però, avui, veiem com l'actual MUNTANYA continua aquest camí; perquè, encara que sembli increïble, no

es pot abandonar la guàrdia.

L'interès per la muntanya a les pàgines del Butlletí

L'admiració per la muntanya no és un concepte modern, ja que trobem, l'any 1878, dintre de la «Catalanista», un moviment capitanejat per Antoni Massó i Carles Garcia Vilamala que demana més atenció a l'aspecte físic del país perquè «si bé les nostres muntanyes no arriben a igualar en elevació els més alts cims dels Alps, no són per això menys gegantines, belles i riques per a no merèixer ésser resseguides, admirades i estudiades». El resultat d'aquesta proposta fou la creació de la Secció Topogràfica-Pintoresca, que vol dir,

BUTLLETÍ MENSUAL DE L'ASSOCIACIÓ D'EXCURSIONS CATALANA n.º 64 (gener 1884). Publicació precursora de la que, després, serà el Butlletí del Centre.

muntyanya.

A la «Catalana», és Ramon Arabia qui manté fermes contactes amb els clubs alpins. Així, el veiem a la Conferència Internacional de Clubs Alps, a Ginebra (1 a 4 d'agost de 1879), i al cim del Mont Perdut (23 d'agost de 1880) en una excursió col·lectiva feta pels delegats a la reunió de clubs alpins celebrada a Luz i Gavarnia.

El 1894 sorprengué la publicació d'una monografia sobre els Picos de Europa, del soci i corresponent francès, el comte de Saint Saud.

La descoberta de la muntanya atreu, així mateix, els científics, com per

MUNTANYA 750

exemple al geòleg Lluís Marià Vidal (president del Centre, 1896-1900), el qual, tot mirant i cercant a terra, també sabé aixecar els ulls enlaire i embadalir-se, des dels alts plans de Sotillo, davant el muntanyam de la Pica d'Estats. Als butlletins d'abril i juny de 1896, i especialment als de març i abril de 1897, s'hi reflecteix la gesta per assolir-ne el cim des del seu campament de Sotillo, sense fer la clàssica via normal.

Un dels més importants grups fou la intitulada «Colla dels metges», integrada per Josep M. Biada, Cristòfol Freginals, Manuel Font, Lluís Llagostera i Josep M. Roca, la majoria dels quals portaren una excursió col·lectiva a l'Aneto, l'agost de 1896

BUTLLETÍ n.º 157 (febrer 1908).

La Secció d'Esports de Muntanya

El Butlletí es fa ressò, cada vegada més, de les activitats muntanyenques i de la tasca dels clubs alpins.

El desembre de 1907, dóna la notícia que Albert Santamaria és delegat per assistir als concursos d'hivern a Chamonix, i el mes de febrer del 1908, hi apareix el treball «Els esports d'hivern i el Concurs Internacional de Chamonix».

Cèsar August Torras, president del Centre, accepta, el juny de 1908, la constitució de les Seccions d'Esports de Muntanya i de Geologia i Geografia Física, propugnada per Joan Danès i Vernedas.

L'Eduard Vidal i Riba, ferm muntanyenc, intel·lectual i diplomàtic, va ser el capdavanter del nequit del jovent, i qui aconseguí, el 1908, donar entrada franca, sense por, a l'esperit alpinístic i dels esports d'hivern.

Al Butlletí de març de 1936, Vidal i Riba hi publica, en ocasió del 25è aniversari de la nova secció, el documentat treball «L'alpinisme a Catalunya. Remembrances».

Juli Soler i Santaló, amb excursions pirenenques tant l'estiu com l'hivern, obre nous camps i encisos, mentre mossén Jaume Oliveras, empena les pàgines del Butlletí amb les seves aventures pel Besiberri, les escalades als Encantats i a l'Aneto des del coll de Corones per l'aresta NO (Via «dels descalços») i el primer descens per la cresta de Llosàs fins a Benasc (24 de juliol de 1906). Proesa passada despercebuda, però que publicà «Montaña» gener-febrer de 1956, de puny i lletra de mossén Oliveras, poc abans de morir.

Al Butlletí de setembre de 1916 veiem la seva signatura a l'article «Desgràcia

BUTLLETÍ n.º 321 (octubre 1921). Crònica de la conquesta de la Cresta de Tempestats.

al pic d'Aneto», on el llamp occí els seus companys Josep Sayó i Adolf Blass. Posteriorment, edità el llibre *El llamp de les Maleides*.

Entre 1916 i 1926 es publiquen les monografies de les valls del Pirineu aragonès, de Juli Soler i Santaló i, al marge del Butlletí, la *Guia de la Vall d'Aran* (1906), com ho feu en Cèsar August Torras, amb les famoses guies del Pirineu Català, de 1902 a 1924.

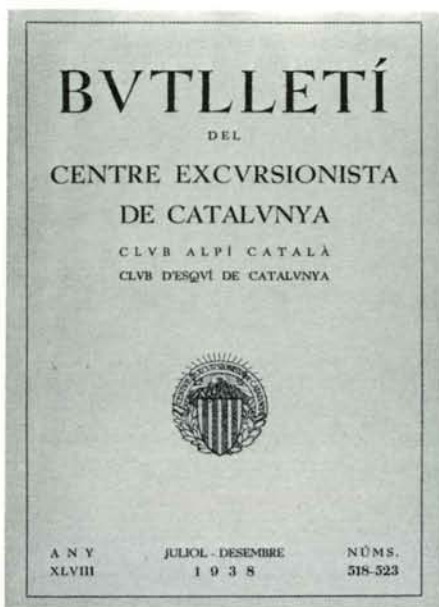
S'engega (per Cèsar August Torras, Juli Soler i Santaló, Ignasi Folch i Girona i Ciriac Bonet, amb tot un equip d'entusiastes) la tasca d'aixecar refugis de muntanya, i queden reflectides en el Butlletí, la construcció i inauguració dels xalets i refugis d'Ulldeter (1909), la Renclusa (1916), la Molina (1925), les Airasses, a la Mussarra (1926), el Cèsar August Torras (in memòria) al prat d'Aguiló del Cadí, i també, el Ciriac Bonet, a la seva memòria, a Siurana (1934).

Josep M.ª Soler i Coll, Ignasi Canals i Isidre Puig, l'agost del 1918, des del seu campament de Llosars, fan la conquesta dels cims de la cresta de Tempestats, i n'ofereixen una memorable crònica al Butlletí de 1921.

Podem dir que ells van iniciar els campaments socials d'alta muntanya que tant han contribuït a la conquesta del Pirineu.

Els seus continuadors, Lluís Estasén, Josep M. Guilerà, Jofre Vila, Josep Puntas i Albert Oliveras, entre molts d'altres, ens han deixat belles narracions d'ascensions als cims del Pedraforca, Pirineu i Alps, que són assíduament visitats.

L'agost de 1935 se celebrà a Barcelona la II Assemblea General de la Unió Internacional d'Associacions d'Alpinisme (UIAA), organitzada pel

Centre, de la qual formà part. Ramon Arabia havia invitat els alpinistes europeus a visitar-nos, a Ginebra, el 1879, i ara era una realitat.

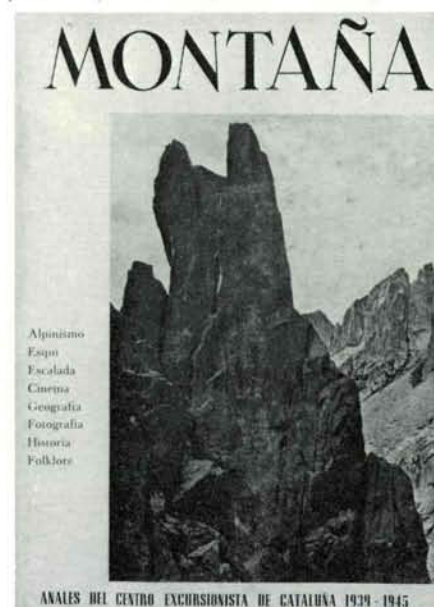
Josep M. Guilerà, muntanyenc, esquiador, historiador i publicista, edita *Excursions pels Pirineus i Alps* i també *Carnet d'un esquiador*.

Sota el caire de l'esport de l'esquí s'edita el 1934-35, per la Secció d'Esquí, la revista «L'esquí», i la història dels 75 anys de l'esquí a casa nostra, recentment commemorats, queda reflectida en el llibre editat pel Centre el 1985, *Esports de neu a Catalunya*, de Margarida Cardona i Lluís Dupré.

Després de diversos intents fets per Lluís Estasén amb diferents companys, la pared nord del Pedraforca és vençuda, el 30 de juny de 1928, i s'obre el gran capítol d'escalada en aquesta i altres muntanyes.

A Montserrat, conquerides les agulles en escalada lliure, s'ataquen les més difícils, amb la moderna tècnica d'escalada; i, així, veiem coronades la Mòmia i el Cavall Bernat, precisament el mateix dia 27 d'octubre de 1935. La primera, pels manresans Espunyes, Serrat, Caselles i Torras, i el Cavall, per Josep Costa, Carles Balaguer i Josep Garcia «Boix», de l'Ateneu Enciclopèdic Popular, de Barcelona.

Vénen uns anys molt difícils per a Catalunya, amb la joventut mobilitzada per la guerra, però el Butlletí es manté en peu, enmig de totes les dificultats fins el 1938, quan se n'edita el darrer número, que aplega els mesos de juliol a desembre; dona cabuda al darrer capítol del treball d'Antoni Gallardo «Del Mogent al Pla de la Calma» (50 pàgines), i el de Ramon Violant i Simorra «D'art popular pellarès» (32 pàgines).

Els «Anales 1939-1945»

L'any 1936, el Centre tenia 1.600 socis; però l'any 1939 s'havien reduït a 650, a causa dels estralls socials i militars de la Guerra Civil.

El Butlletí no podia publicar-se en llengua catalana, per la prohibició imposada durant tants anys pel règim del general Franco.

El president del Centre, Lluís de Quadras i Feliu, i la seva junta, visqueren uns anys de postguerra amb molts problemes de caire polític, que pogueren esquivar, en allò que era possible, amb seny i habilitat.

En aquell temps, es produí un gran increment de socis, principalment joves que, a l'escalf de l'excursionisme i del Centre, trobaren un lloc per a treballar de ferm per a un ideal noble.

L'octubre de 1943 s'inaugurà el refugi «Josep M. Blanc», el nom de l'anterior president, situat a les voreres de l'estany Tort de Peguera, el qual esdevingué, per tant, la primera nova construcció.

S'havia arribat als 2.500 socis, l'any 1945, i el 1946 s'esqueia el setantè aniversari de l'entitat: però no teníem possibilitats de reemprendre l'edició del Butlletí. La Junta acordà l'edició del llibre *Montaña. Anales del CEC, 1939-1945*, un volum de 317 pàgines, ben il·lustrat i amb un bon recull de col·laboracions, de les quals cal destacar el treball d'Albert Oliveras sobre el refugi «Josep M. Blanc», amb un ampli conjunt d'itineraris d'ascensions als cims de la regió, acompanyat d'un bon mapa, i de l'interessant pòrtic escrit per Albert Mosella.

No era la primera vegada que el Centre publicava anuals, però sí que ho era, de fer-ho en llengua castellana.

La pràctica de l'excursionisme tirava endavant. Les noves tècniques de l'esquí i de l'escalada entraven de nou a casa nostra, després d'uns anys d'haver romàs desconnectats del moviment alpinístic europeu.

A l'entorn de Lluís de Quadras, Estanislau Pellicer, Lluís Estasén, Josep M. Guilerà, Albert Oliveras, Martí Armangué, Eliodor Orfila, Ramon Pujol i d'altres, s'aplegà l'estol de nous i joves als rengles de l'excursionisme.

Per la meua part, sempre he considerat els Pellicer, Oliveras, Pujol i Quadras com a veritables mestres d'excursionisme i de ciutadania.

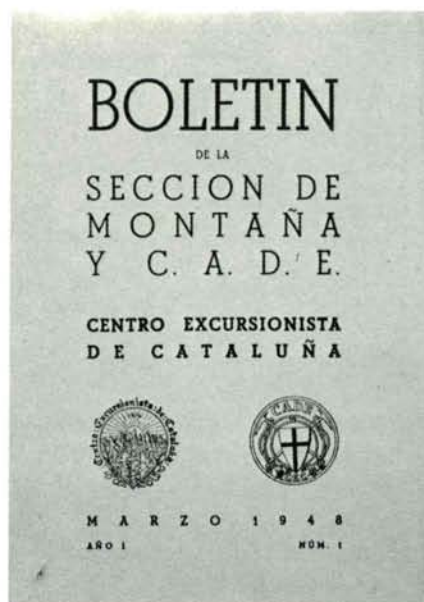

El jovent empeny

Apareixen a les entitats excursionistes els primers grups d'alta muntanya i escalada, com el GAM del Club Muntanyenc Barcelonès (1940), el GEDE del Club Excursionista de Gràcia (1941) i el CADE del nostre Centre (1942), del qual és el principal promotor Estanislau Pellicer, i el seu primer president, Lluís Estasén.

Josep Ponte edita un manual sobre escalada a la roca, i Ernest Mallafré el llibre *Escalada*, amb dibuixos de Josep Artigas, obra de tècnica sobre roca i glaç que aconseguí gran èxit. Ernest Mallafré (en «Malla») no pogué veure editat el seu llibre, car morí emportat per un allau de neu als vessants del

BOLETÍN DE LA SECCIÓN DE MONTAÑA C.A.D.E. n.º 1 (març 1948). Torna la publicació d'un butlletí periòdic, després de 10 anys.

Monastero, el 31 de desembre de 1946.

Sota aquest ambient es posà de relleu la manca d'un òrgan d'expressió per donar cabuda a la difusió d'activitats i ensenyances, i disposar d'un mitjà de comunicació.

Dels grups més actius del CADE i de la secció de Muntanya es destacaren Josep Artigas i Josep M. Gallach, els quals plantejaren el seu desig a la Junta de la Secció de Muntanya (en aquell temps presidida per Agustí Jolis) de demanar l'autorització del Centre per a fer una publicació periòdica, mentre no s'edités el Butlletí.

La junta del Centre, presidida per

MUNTANYA
750

Lluís de Quadras, valorà la demostració de vitalitat i afany de treball dels proposants. Malgrat el recent antecedent dels annals *Montaña*, el fet d'iniciar una publicació regular en castellà provocà reticències en alguns membres de la Junta; però, finalment, s'hi donà l'autorització corresponent.

El «Boletín de la Sección de Montaña y CADE» 1948-1951

Organitzat l'equip de redacció sota la direcció d'Agustí Jolis, es planteja la conveniència de donar-li un títol; sorgí tot seguit el de «Montaña». Però, per un recel o escrúpol, per no repetir el nom dels Annals 1939-1945, s'adoptà el de «Boletín de la Sección de Montaña i

BOLETÍN DE LA SECCIÓN DE MONTAÑA Y C.A.D.E. n.º 13 (març 1951). El primer editorial.

CADE», d'aparició trimestral, amb el mateix format de l'antic Butlletí i distribuït per subscripció entre els socis.

Des del primer exemplar es procurà que, junt a articles de caire muntanyenc i històric, hi figuressin també col·laboracions de caire científic i, així, hi veiem mossèn Josep R. Bataller, Lleó Cardenal, Josep Closas i Miralles i S. Llensa de Galden.

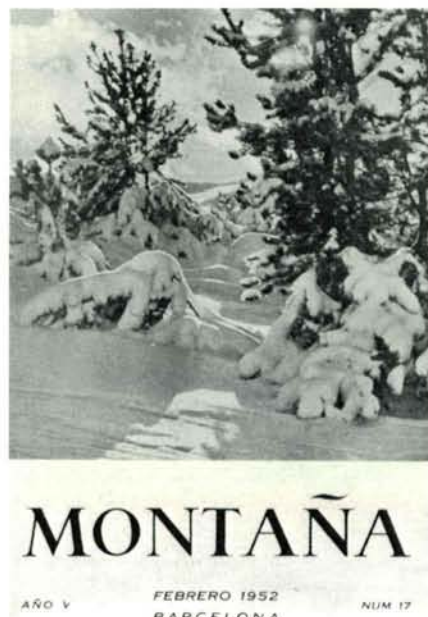
Les fitxes tècniques d'escalada ocupaven un lloc fix i, en l'aspecte tècnic d'escalada, al segon número ja hi ha el meritiós treball de Josep Artigas «Auto-seguro y tracción individual», fruit dels seus estudis de tècnica. Aquest invent de l'Artigas creuà les fronteres, en parlar-ne àmpliament el diari suís «SPORT», de Zuric, del dia 1 de novembre de 1946.

El març de 1951 ocupa la primera pàgina un article, «Editorial», fórmula no emprada per l'antic Butlletí, però que, des de llavors, ha estat habitual al llarg dels 36 anys transcorreguts fins avui.

El 75è aniversari, amb la Creu d'Aneto, foren importants esdeveniments. A dalt de l'Aneto, es pot llegir, als braços de la creu: «Protege domine plebem tuam per signum sanctae crucis», i al butlletí de desembre de 1951, en un número extraordinari de 135 pàgines, hi havia la més àmplia història general de l'entitat, publicada fins aquell moment. Hi col·laboraren Antoni Pach i Buira, Fèlix Duran i Cañameras, Agustí Jolis, Josep M. Guilerà, Gaspar Sala, Josep Torrella i Antoni Palau Dulcet. D'aquest treball s'en féu un tiratge per separat intítulat 1976-1951.

L'editorial corresponent a aquest butlletí es refereix, evidentment al 75è aniversari, però s'hi inclouen com a pensaments d'altri (però d'acord amb la

MONTAÑA n.º 17 (febrer 1952). El butlletí estrena nom.

nostra idea), dos fragments d'un escrit en castellà de Llorenç Riber, el poeta mallorquí, membre de la Real Academia Española que diuen:

«A l'excursionisme del nostre poble no és poc el que li deuen l'Altar i la Llar, la Religió i la Pàtria. Els matinejadors excursionistes de Catalunya han fet quelcom més que escalar muntanyes i regalar-se amb esplèndides visions de llunyania. Ells han explorat i gairebé descobert l'heretat, ens l'han feta conèixer i ens l'han feta estimar» (...)

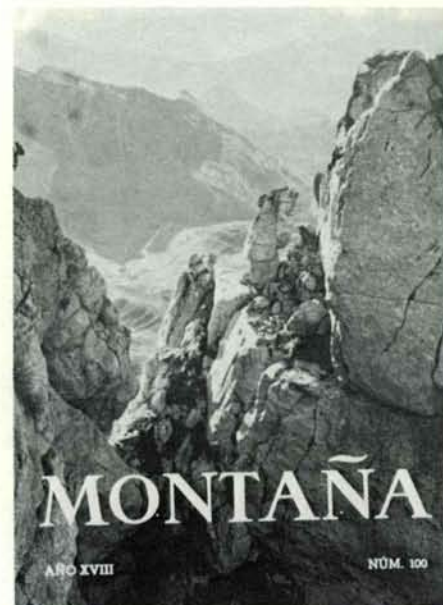
Sense l'excursionisme, molt poca cosa sabríem de l'art autòcton, de les llegendes indígenes, de la nostra fauna i de la nostra flora, de la nostra geologia i de la nostra història, i de totes aquestes coses que tant estimem perquè són nostres. A la pàtria, diu Sèneca, se l'estima no per ser gran, sinó per ser nostra».

El 1950, amb la guia de l'Alt Berguedà i Cardener, comença la nova col·lecció de les guies de muntanya del Centre.

«Montaña» 1952-1969

El «Boletín» ja no és sols de les seccions de muntanya i del CADE; per tant, a partir de 1952 la capçalera apareix amb el nom de «Montaña», continuant la numeració i el mateix format.

Els subscriptors van en augment i passa a ser de publicació bimestral, amb millor presentació de text i fotografies. Continua en règim de subscripció i amb major col·laboració d'anunciants: ja es financia per ell mateix des de la seva aparició, el 1948, gràcies al treball en l'aspecte econòmic de Sebastià Benedé, Jordi Perelló i Lluís Puntis.

A les nostres pàgines es viu l'època de les visites o entrevistes amb els gran vencedors dels cims de l'Himàlaia, com Guido Magnone, Jean Jacques Languepin, Jean Franco, Maurice Herzog i d'altres, que ens portaren els aires de les grans expedicions himalaienques. La conquesta de l'Everest figurà a «Montaña» d'octubre de 1953, amb la traducció del suplement extraordinari del «Times», de juliol d'aquell any.

Entre nosaltres, Lluís Dupré i Alfons Segalàs ens parlen dels Jocs Olímpics d'hivern, i Josep Closas i Miralles, Fèlix Duran i Cañameras i Lluís Solé Sabarís, tracten de temes científics i històrics de la seva especialitat.

El refugi particular de l'estany Negre de Boí, fou cedit al Centre, el 1954, per Joan Ventosa i Calvell, en complir els cinquantè any de se soci nostre. Aquell mateix any s'inaugurà, el dia 11 d'octubre, el nou refugi «Josep M. Blanc» per haver hi estat negat el primer, degut a les obres hidroelèctriques de la regió.

A «Montaña» de gener-febrer de 1955, Lluís Solé Sabarís i Narcís Rucabado ens parlen de «El Congrés Internacional d'Estudis Pirenencs», celebrat a Luchon i a Pau, i de la «Memòria sobre Toponímia Pirinenca», presentada pel Centre, on s'adjunten, rectificades, 19 fulles del mapa del «Instituto Geográfico y Catastral».

No fou debades aquell treball, perquè, anys més tard, la revisió toponímica inicià un important, desenvolupament.

Del 1957 al 1961, Francesc Gurri hi publica 27 articles monogràfics sobre els santuaris muntanyencs de Catalunya.

És molt important, per l'esdevenidor del Centre, la notícia del butlletí de març-abril de 1958, en el qual es comunica el compromís de compra,

firmat pel president Lluís de Quadras, de la casa número 12 del carrer Paradís, la del costat del nostre estatge, la qual cosa ens ha permès disposar paulatinament de major espai del local social, i ha facilitat el desenvolupament de l'entitat («Montaña», novembre-desembre, 1959).

L'hivern de 1959, entre el 27 i el 29 de març, la secció de Muntanya porta a cap el «I Rally d'Esquí» del Prineu, una prova de prestigi al Pirineu francès i als Alps, («Montaña», maig-juny, 1959) que des de llavors ha pres carta de naturalesa entre nosaltres, ja que al 1987, se n'ha celebrat la XXIX edició.

El 29 de juliol de 1959, en complir-se els cinquantè aniversari del vell xalet, s'inaugura solemnement el nou xalet-refugi d'Ulldeter («Montaña», agost, 1959), un fet del qual recordem amb emoció, entre els discursos inaugurals, el del president Quadras i, en especial, el d'Eduard Vidal i Riba, un dels fundadors, feia cinquanta anys, de la Secció d'Esports de Muntanya.

Arran de la inauguració del xalet, es realitzà el «Rally de Muntanya» a Ulldeter, amb sortida des de sis punts diferents, i amb ascensions facultatives i arribada a Ulldeter. Aquest «Rally de Muntanya» continua cada any, en diferents versions.

Remarquem els succesius editorials «23 d'abril» (març-abril) i «Els Jocs Florals» (maig-juny), del 1959, escrits en català, únics que la censura deixà passar.

En aquest any (1959), després de dinou anys de presidir el Centre, cessà en el càrrec Lluís de Quadras, havent-se guanyat el respecte i l'estima de tots.

A més del corresponent «Editorial» s'hi volgué incloure la «Salutació» del nou president, Albert Mosella i Comas, la

qual cosa no va ser possible, perquè era escrita en català.

Pel setembre de 1960 s'hi publica un ampli treball sobre la serra de Sant Gervàs i la vall de Serradell, fruit d'una campanya monogràfica d'Agustí Jolis i d'Hermenegild Carreté sobre noves vies d'escalada, i de Joaquim Gràcia, referent a les cavitats de la regió.

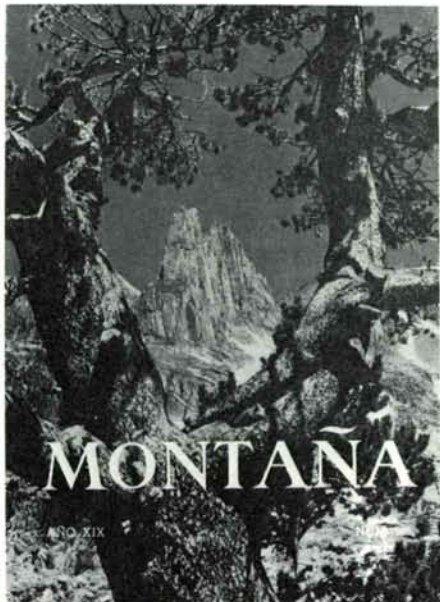
Passa a director de «Montaña» Francesc Gurri i Serra, pel juliol de 1962, i comença l'exemplar de 1964 amb un número monogràfic sobre la serra del Montsec, on col·laboren Francesc Gurri, Jordi Sirera i Hermenegild Carreté.

Josep Iglésies inicia la seva col·laboració a «Montaña» amb articles de caire històric en català, i entre 1964 i 1965 escriu la *Enciclopèdia de l'Excursionisme* (Rafael Dalmau, editor) en dos volums, en la qual col·laboren, en el segon volum, David M. Aloy, Agustí Jolis, Maria Antònia Simó, Jaume Ramon, Josep Girona, Rafael Dalmau, Josep Masclans, Antoni Bescós, Pere Català, E. Padrós de Palacios, J.M. Anglada, E. Manubens, J.M. Armengou i J.M. Torras, J.F., i Isidre Rodrigo i Maria Niñerola de Rodrigo.

«Montaña» arriba al número cent, el desembre de 1965, i s'hi publica una monografia dedicada a la serra de Boumort, el la qual es troben articles de Francesc Gurri, Joan Rosell, Joan

MONTAÑA n.º 105 (setembre-octubre 1966). A partir d'aquest any, la revista es distribueix a tots els socis del Centre.

Senent i J.M. Victòria, en un estudi exhaustiu d'aquesta serralada.

«Montaña» a tots els socis

Per acord de la Junta Directiva, «Montaña» comença l'any 1966 amb distribució als subscriptors directes i a tots els socis, perquè amb la quota social va inclosa des d'ara la subscripció en «Montaña».

Arranjat el refugi d'Amitges, cedit per Hidroelèctrica de Catalunya al Centre, s'inaugurarà (25 de setembre de 1966) aquest nou refugi a la vora de l'estany del seu nom, a l'alta coma de Ratera. Fou un aplec presidit per Albert Mosella

MUNTANYA
750

(Montaña, setembre-octubre, 1966).

En commemoració de 90^è aniversari de l'Entitat, se celebraren diferents actes, dels quals destacà la sessió acadèmica, en la qual Josep Iglésies dissertà sobre «Els homes de les golfes del carrer del Paradís», una documentada història des del 1876 al 1966 (MONTAÑA, nov.-desembre 1966).

Pel juny de 1967 cessa com a president del Centre Albert Mosella, qui es distingí pel suport donat a «Montaña», per les millores del xalet de la Molina, per presidir els actes del 90^è aniversari de l'entitat, i per assolir tirar endavant la circular mensual de socis en català, a partir de 1960.

El nou president del Centre fou, aleshores Josep Ventosa i Palanca;

MUNTANYA n.º 648 (abril 1970). Per fi és publicada de nou en català i torna a l'antiga numeració.

foren uns moments cada vegada més propicis per donar un tomb a la revista i a les publicacions, en l'aspecte de l'idioma.

Sota la seva presidència, els actes patronímics de Sant Jordi començaren a tenir lloc el 1970 al Saló de Cent de la Casa de la Ciutat, en els quals es va destacar l'acte acadèmic, per on han passat il·lustres conferenciants, i en el qual els socis guardonats per més de 25 i 50 anys d'associat d'argent o d'or, respectivament reben les insígnies.

Els números 120-124 (març-desembre de 1969) s'editen en un sol volum, i en ell es fa constar que Francesc Gurri deixa la tasca de director.

Muntanya, desde 1970

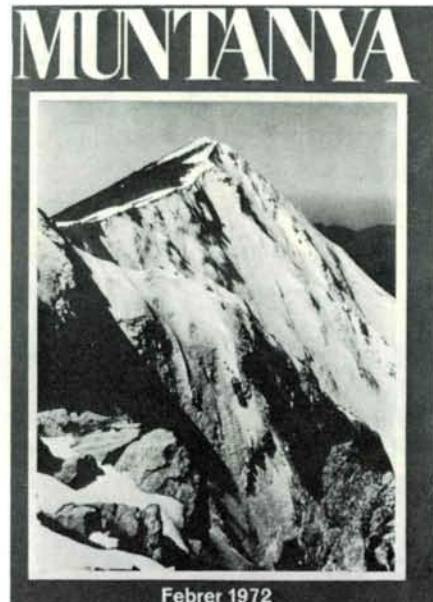
Efectivament, el primer número publicat el 1970 manté el mateix format, però, superada la llarga prohibició, és totalment escrit des d'ara en la nostra llengua.

El president Ventosa, tot felicitant-se'n, ens hi diu: *Aquest exemplar porta el número 648 que és el resultat de sumar els números del Butlletí i els de «Montaña»* en una demostració de l'esperit de continuïtat de les activitats del Centre.

El nou director és, llavors, Josep Llaudó i Majoral. I al primer exemplar, hi troben Joan Créixams i l'Emili Civis que ens parlen de l'expedició alpinística i científica a la Patagònia austral, la qual intentà l'escalada al Cerro Torre, objectiu que no es pogué assolir. A l'exemplar següent, Joan Senent i Joan Raventós inclouen la memòria del treball de biologia, realitzat a l'entorn d'Ushuaia, a la Terra de Foc.

El xalet «Juli Soler i Santaló», a Salardú, és inaugurat el 27 de juny de

MUNTANYA n.º 659 (febrer 1972). Canvia el format i se n'actualitza la presentació.

1971. Se li donà el nom de l'il·lustre soci i gran amant del Pirineu i de la vall d'Aran en especial («Muntanya», agost, 1971). Aquest xalet ha donat, i dóna, suport a les activitats de muntanya i esquí per les muntanyes araneses.

Arribem al febrer de 1972 amb la revista «Muntanya» que presenta un nou format, abandonat el clàssic, anterior. En el seu «Editorial» ens explica: «Avui iniciem la presentació més apropiada, tot d'acord amb les actuals tendències de les arts gràfiques, que reflecteixen els gustos i les preferències dels lectors».

A partir de 1970 fins 1978, Ramon Pujol i Alsina comença a publicar-hi els articles i dibuixos a la ploma intitolats «Flors de Muntanya».

El 9 de novembre de 1975 s'inaugura el refugi «Pere Borés», a la vall de Besiberri, gràcies a la munificència del veterà soci Pere Borés, el qual no pogué veure'l acabat, per haver mort uns mesos abans. La seva filla, Núria, i el seu germà, Artur, foren presents en aquest emotiu acte.

El Centenari

Agustí Bou i Tort és elegit president del Centre, l'octubre de 1971, un càrrec que mantindrà fins el desembre de 1976. A ell correspongué, doncs, presidir tots els actes commemoratius del centenari del nostre Centre. Sabé aplegar l'entusiasme de tots els socis, de les juntes de les Seccions i, naturalment, de la seva Junta Directiva i de la creada Comissió del Centenari, presidida per Lluís Puntís i Pujol.

«Muntanya» fou portaveu d'aquesta esfèrider, sobretot, amb el número especial de febrer de 1976 i amb l'article de Josep Font i Solsona «Els

esports **Duixans**

PRIMERES MARQUES EN MATERIAL PER A LA NEU

Equip MUNTANYA

Esquís: **AUSTRIAC**
Fixacions amb ganivetes
inclòs el muntatge

29.500 Ptes.

Equip FONS

Esquís: **KARHU**
Botes, fixacions i pals
inclòs el muntatge

18.500 Ptes.

i altres ofertes especials en material de muntanya

Consell de Cent, 9. Tel.: 432 22 19 - 431 45 90

esquí amb diferència

Esquí Cap de Setmana

Pallars 6.400 Ptes.

Sortides cada cap de setmana

El preu inclou:

- El viatge d'anada i tornada Barcelona/Sort - Sort/Barcelona i el desplaçament a les pistes en autocar amb vídeo.
- Dues nits en habitació amb bany o dutxa
- Els següents àpats: dos desdjunis i un sopar.
- Dos forfaits a les estacions de: Port Ainé i Llesui.

Andorra 5.950 Ptes.

Sortides cada cap de setmana

El preu inclou:

- El viatge d'anada i tornada Barcelona/Andorra - Andorra/Barcelona i el desplaçament a pistes en autocar amb vídeo.
- Una nit en habitació amb bany o dutxa
- Una mitja pensió: desdjuní i sopar
- Dos forfaits a les estacions de Pas de la Casa-Grau Roig, Soldeu, Ordino-Arcalis, Arinsal i Pol. (Condicionats per l'estat de la neu).
- Entrada gratuïta a les discoteques.
- Preus especials a PPS squash, sauna, u.v.a., etc...

La sortida és a les 20 hores del divendres i a les 5 hores dels dissabtes

Esquí un Dia

Tots els diumenges 1.950 Ptes.

Tots els dissabtes 1.950 Ptes.

Tots els dimecres 1.750 Ptes.

El preu inclou:

- El viatge d'anada i tornada en autocar amb vídeo.
- Un forfait en una estació de la Cerdanya o Andorra.

La sortida és a les 5 hores en tots els casos.

**Marmota
First**

Roger de Llúria, 46 tel. 302 07 98

edelweiss:

CAP AL CIM

 esports
edelweiss Gran Via, 527 (xanfrà Urgell)

Tel. 254 83 00 - Barcelona-11

“PONCHO” MUNTANYA LLEUGER

CONFECCIONADOR MAJORISTA 0056-B

REF. 61869

EXCURSIONISME

CAÇA

CICLISME

PESCA

COMPOSICIÓ P.V.C. 100 %

MANUFACTURES PLÀSTIQUES ALEU, S.A.
BARCELONA

MUNTANYA n.º 683 (febrer 1976). Un cartell i una portada de Joan Miró per al Centenari del C.E.C.

presidents del Centre Excursionista de Catalunya i el seu temps» (abril 1976).

L'Estat autoritzà l'edició d'un segell de correus de sis pessetes, commemoratiu del centenari, amb un dibuix del soci Antoni Gelabert. La creació de la «Medalla del Centenari», obra de l'escultor J.M. Subirachs, i el cartell de Joan Miró, foren uns símbols resoltos d'acord amb l'estil dels esmentats artistes.

El llibre *Cent anys d'obra col·lectiva*, es una pinzellada reexida, molt il·lustrada, realitzada per Marga Cardona de Puntís. També volem esmentar, per la vàlua pictòrica que aplega, el llibre *CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA Homenatge dels artistes catalans*.

El 9 d'octubre de 1976 hi hagué, a Barcelona la reunió de l'Assemblea de la Unió Internacional d'Associacions d'Alpinisme (UIAA), organitzada pel Centre, que ens recordà la celebrada l'any 1935, i que aconseguí un gran èxit. ("Muntanya" juny i agost-desembre, 1976).

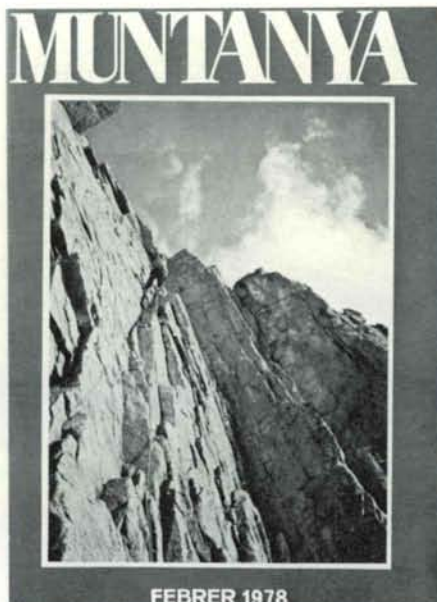
El «Rally d'Esquí» esdevé internacional, i s'intitula del CAI-CAF-CEC, per la participació d'italians i francesos.

Es comença a publicar, a «Muntanya» la *Geografia física dels països catalans*, d'Oriol Riba, Oriol de Bolós, Josep M. Panadera, Josep Nuet i Martí Boada.

La cloenda del centenari consistí en un sopar de gala a les Drassanes de Barcelona. Es publicà a «Muntanya» (agost-desembre de 1976) el «Manifest de les Drassanes», que és una invitació a l'opinió pública per a una reflexió urgent, continuada i profunda, sobre la necessària i inel·ludible preservació del medi natural.

S'acabà l'any amb la inauguració del

MUNTANYA n.º 695 (febrer 1978). Sota la direcció de Martí Romero i Rectoré.

xalet de sant Joan de l'Erm, al coll de la Basseta, el dia 19 de desembre de 1976 («Muntanya», juny 1976, i abril i desembre de 1977). Es una edificació arrendada i adaptada a la pràctica de l'esquí de fons.

Hi són presents, en aquell dia, el president sortint Agustí Bou i el recentment elegit, Lluís Puntís, qui pren la torxa per a proseguir la cursa de relleus en la vida ja centenària del Centre.

Mentrestant, en Josep Llaudó havia deixat l'abril de 1976 la direcció de «Muntanya», i hi passà com a directora en funcions Anna Borbonet i Macià per l'exemplar de març-juny, i Manuel Albertos i Blanquer, pel corresponent a agost-desembre, que aplegava tres números en un sol volum.

En començar 1977, es fa càrrec de la direcció de «Muntanya» Martí Romero i Rectoré, pertanyent a l'Equip de Recerques Espeleològiques (ERE) del Centre, una activitat tradicional i destacada, tant a les pàgines de l'antic Butlletí com a les de la revista actual.

Amb la col·laboració de la Caixa de Pensions, «La Caixa», es convoca l'agost de 1979 el concurs «Pintem Catalunya», dirigit a nois i noies de les comarques, perquè sentin interès a fer un dibuix de tot allò que els crida l'atenció, en el curs de les seves excursions o visites dedactíques. S'hi reberen 125.000 dibuixos, dels quals uns 4.000 s'escolliren per a fer exposicions itinerants per les comarques. («Muntanya» desembre 1979 i febrer 1980).

Al Congrés de Cultura Catalana, del 1977, el Centre formà part a la Comissió Permanent, en la persona de Josep M.ª Garrut, president de la secció de Ciències i Arts.

MUNTANYA n.º 707 (febrer 1980). El primer número de l'actual format.

L'actual format

En 1980, «Muntanya» inicia un altre etapa, amb un format més gran, amb més pàgines, millora de gravats i sota la direcció de Josep Casanovas i Garcia, perquè: *Feia temps que vèiem la necessitat de fer aquest pas, que ens ha dut a una nova etapa del Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya, iniciat fa més de cent anys*.

En aquestes pàgines, hi podem llegir les inauguracions dels nous xalets «Joan Ventosa i Calvell», de l'estany Negre de Boí, el 3 de novembre de 1979 («Muntanya» febrer 1980), i el d'Amitges, a l'alta coma de Ratera, el 13 d'octubre

de 1984 («Muntanya», octubre 1984), en uns memorables aplecs presidits per Lluís Puntís. Aquests xalets han substituït als antics refugis del mateix nom i emplaçament, gairebé inservibles després de molts anys de servei.

El desembre de 1983 esdevingué director de «Muntanya» Alfred Montserrat i Nebot, el qual ha treballat per donar-li un major impuls i una regularitat.

Dintre de l'activitat alpinística i espeleològica a les muntanyes d'arreu del món, s'ha viscut, en aquest darrers anys, l'aventura de la conquesta pels catalans de diversos cims dels Andes i de l'Himàlaia. Hi destaquen la conquesta de l'Ama Dablam, el 28 d'abril, i el 6 de maig de 1981 (dues cordades): «A la recerca del nirvana,

MUNTANYA n.º 729 (octubre 1983). L'espeleologia també és protagonista de les portades i articles de la revista.

sobre la muntanya més bella del món», segons Louis Audoubert, i els deu pics conquerits, superiors als 8.000 metres d'altitud (vegeu *Catalans als 8.000 metres*, per Alexandre Marcet. Llibre de Motxilla. Publicacions de l'Abadia de Montserrat).

Per haver estat concebuts dintre del nostre ambient social, volem esmentar la conquesta, el 2 d'agost de 1980, del Gasherbrum II (8.035 m), coronat per Pere Aymerich i Enric Font, de l'expedició comandada per Conrad Blanch («Muntanya» octubre 1980). Enric Font i Pere Aymerich desaparegueren, sota un allau de neu, al Manaslu, el

MUNTANYA 750

maig de 1982.

Després es plantejaren, també al Centre, les expedicions a l'Everest, de Lluís Belvis (pel Nepal) per la tardor de 1982, i la de Conrad Blanch (pel Tibet) per la tardor de 1983.

La de 1982 va ser organitzada pel Centre, amb l'ajut de Banca Catalana i altres patrocinadors, mentre que la de 1983 va ser-ho per la Caixa de Barcelona. Cap de les dues expedicions no pogué assolir el cim, malgrat haver lluitat tant contra el elements adversos. («Muntanya», abril 1983 i febrer i abril 1984).

El present

Ja no podem parlar d'història sinó,

MUNTANYA n.º 740 (agost 1985). Contraportada dedicada a la conquesta de l'Everest per catalans.

ara ja, de memòria, perquè és dels moments presents que estem vivint.

El desembre de 1984 ocupa la presidència del Centre en Josep M.ª Sala i Albareda, l'home que ha popularitzat l'alta muntanya amb esquís, amb la seva travessia amb esquís de cap a cap del Pirineu, el creador dels rallies d'esquí i del nou impuls donat a l'esquí de muntanya.

A «Muntanya» continuen les col·laboracions sobre tots els temes que configuren la característica històrica de l'excursionisme català.

Dins el programa d'excursions, volem destacar els llargs itineraris per etapes. «De Barcelona al Canigó», amb un aplec junt a excursionistes del Rosselló, i la «Del turó de Montgat a la pica d'Estats». També, el cicle d'excursions monogràfiques, junt amb altres entitats comarcals, com les del Montsec, Alta Garrotxa i les muntanyes de la vall del Segre. De tot això, n'han estat els principals promotors Francesc Beato i Hermenegild (Kildo) Carreté.

En escalada, s'han descobert modernament les grans possibilitats de les parets del Montsec, en els trams de Terradets, Regina, Fontfreda i Peladet, per la pràctica del nou estil i el gust per l'escalada.

El 28 d'agost, la segona expedició Caixa de Barcelona a l'Everest, dirigida, com l'anterior, per Conrad Blanch, arriba als cims, al «sostre del món», en les persones d'Òscar Cardiach, Antoni Sors i Carles Vallés, amb tres xerpes. És el més gran i popular triomf de l'alpinisme català que s'ha portat a cap, i a les nostres pàgines trobem les vivències d'aquesta gesta («Muntanya», agost 1985).

A part els diferents articles apareguts sobre les tres expedicions a l'Everest,

MUNTANYA n.º 750 (abril 1987). El teniu a les vostres mans.

hem viscut amb emoció les narracions detallades d'aquestes expedicions tot llegint «Everest, el repte d'un somni» (1982) de Manuel Mateu, llibre editat pel Centre, i *Hem fet el cim* (1985), de Conrad Blach i Joan Massons, editat per Edicions 62.

En l'aspecte social, la Junta Directiva, a més dels actes de la festa de Sant Jordi, ha reinstaurat la festa commemorativa de la fundació de l'entitat; i com a reafirmació del caràcter patriòtic i cultural ha format part del «II Congrés Internacional de la Llengua Catalana», de maig de 1986.

La pàgina «Editorial» a «Muntanya», iniciada el març de 1951, continua publicant-se, i exposa les nostres opinions en defensa de drets i recordant els deures que ens atanyen, com a excursionistes i catalans.

Actualment, la Junta Directiva té en marxa l'obra d'ampliació i millora de la nostra important Biblioteca, a la que tenim accés, no sols els socis, sinó també els qui s'hi inscriuen com a «Lectors de la biblioteca».

Des d'aquí ens en felicitem; perquè, si bé sempre hem defensat el tema de les publicacions, poc ús podríem fer-ne, si no haguéssim disposat d'una biblioteca, on els llibres i els nostres butlletins estan arenglerats, donant-se les mans, de d'aquell llunyà 1876.

* * *

Amb motiu d'aquest exemplar número 750, he cregut oportuna aquesta visió cronològica de l'evolució del butlletí al llarg de 96 anys, però emmarcada dintre els fets que he cregut més rellevants de la llarga vida de la nostra entitat.

Endavant, «Muntanya», Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya!

ESQUÍ DE MUNTANYA AL CIRC DE COLOMERS

Josep Baqués i Soler

L'esquí de muntanya a casa nostra, avui per avui, continua essent una activitat poc divulgada i, per tant, minoritària, malgrat l'esforç d'alguns sectors i l'obertura d'alguns refugis d'alta muntanya en períodes hivernals, que fan un xic més assequible allò que fa uns anys demanava unes llargues aproximacions amb la càrrega de tots els queviures necessaris per a passar uns dies a la muntanya.

També, en el pla de la seguretat, ofereixen unes cobertures realment impensables temps enrera, gràcies al desenvolupament de les comunicacions entre refugis i a una base de socors per mitjà de les emissores. De totes maneres, la gran potenciació a tot nivells de l'esquí de pista i la poca empenta de les entitats excursionistes per a promocionar l'anterior activitat, fa que la majoria d'esquiadors es dediquin tan sols a unes zones concretes i massificades, que són les pistes preparades d'esquí.

Amb aquest escrit vull aportar el meu granet de sorra per a fer conèixer la pràctica de l'esquí de muntanya, i voldria desvetllar una mica les àmplies possibilitats que ofereixen les vessants dels cims que envolten aquest bonic racó de la Vall d'Aran que és el circ de Colomers.

El refugi de Colomers, obert també en dates hivernenques, ofereix moltes possibilitats dins la regió, amb un mínim

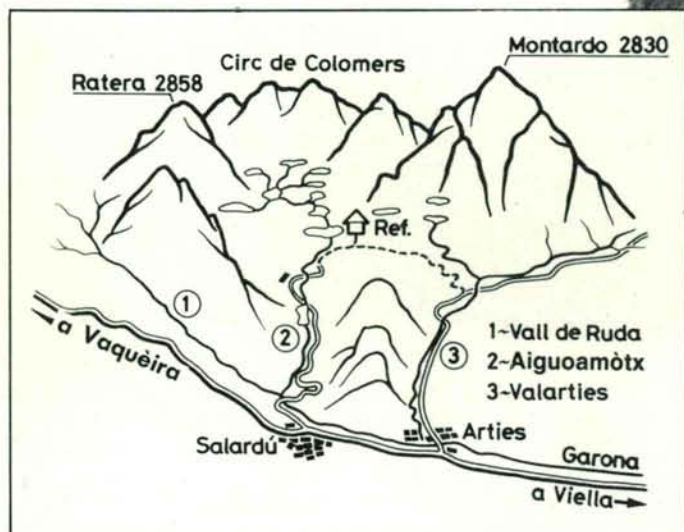
de comoditats i amb una aproximació que no presenta perill d'allaus. La majoria de pics de la regió de Colomers són esquiables, i ofereixen bons descensos sense dificultats notables.

Enfront de Salardú, i a l'altre costat del riu, comença una pista forestal asfaltada que, al cap de poc, s'introdueix per la ribera d'Aiguamoix. Segons l'època de l'any podrem pujar més o menys amb el cotxe, de tota manera gairebé sempre podrem arribar a l'embassament d'Aiguamòtx.

Més enllà es passa per davant de l'edifici abandonat dels banys de Tredós, vell casal amb manantials d'aigües termals de tipus sulfurat.

Una mica més amunt, es troba la cascada del saltant d'Aigües Tortes, i, un xic més enllà, arribem al bonic indret d'Aigües Tortes i a la muntanyeta, des d'on, en forta pujada i per entre bosc, arribem al refugi de Colomers, a 2.080 m.

Pujada al Montardo d'Aran. (Foto: Arxiu Josep Baqués).

A dalt del cim del Montardo. Al fons, la Maladeta. (Foto: Arxiu Josep Baqués).

MONTARDO D'ARAN

L'elegant Montardo presenta nombrosos atractius per a la pràctica de l'esquí de muntanya, i crec que mereix algunes visites per a descobrir-hi els diversos itineraris que porten al seu cim.

L'ascensió al Montardo d'Aran, prenent com a punt de partida el refugi de Colomers, es una bella ruta, elegant i original, i sobretot amb un bon descens, un dels millors que aquesta muntanya pot oferir.

El ràpid i magnífic descens fins al coll de Goellicrestada, o finalment el descens pel port de Caldes, deixaran més que satisfet al més exigent.

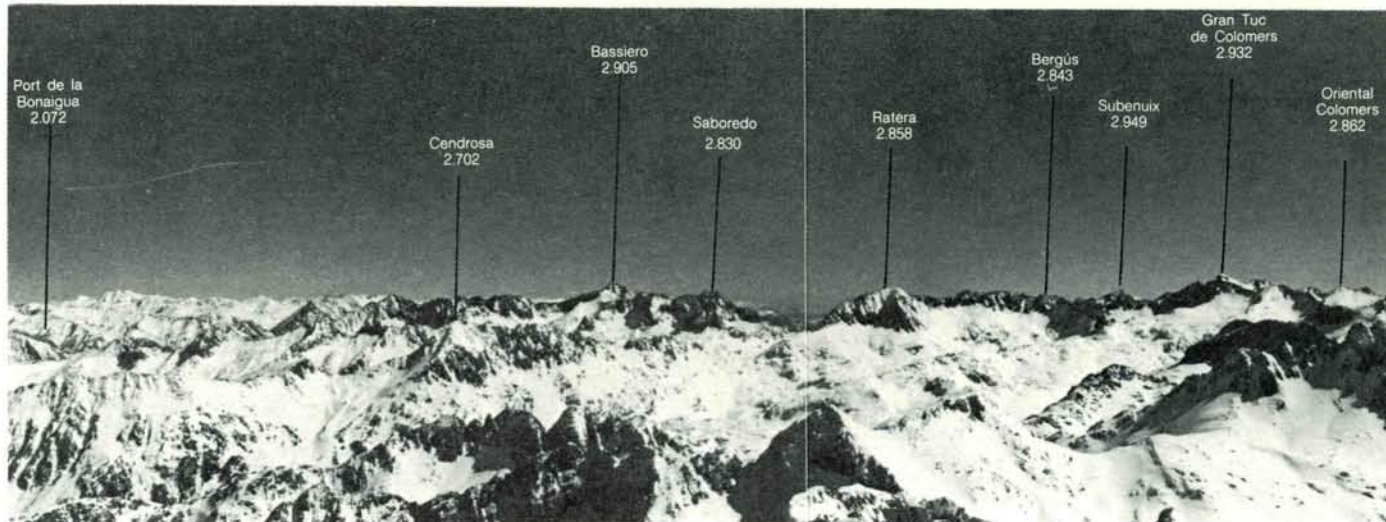
- Itinerari

Sortim del refugi de Colomers en direcció S, per anar planejant i enfilar per la nostra dreta (cal no confondre el coll de Travessany amb el port de Caldes) fins a dalt del cap del port de Caldes. Perdreu alçada per travessar l'estany de port de Caldes en direcció O, per pujar al replà que ofereix la carena que separa el pla de l'estany de

Posta de sol al circ de Colomers. (Foto: Arxiu Josep Baqués).

Panorama del circ de Colomers, vist des del cim del Montardo d'Aran. (Foto: Arxiu Josep Baqués).

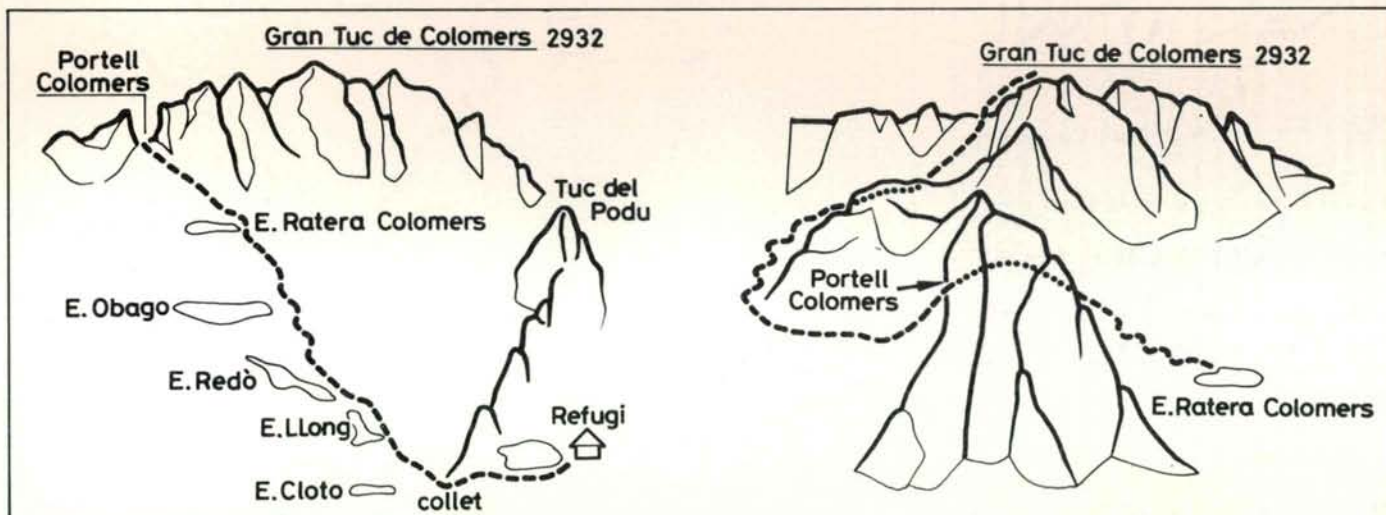
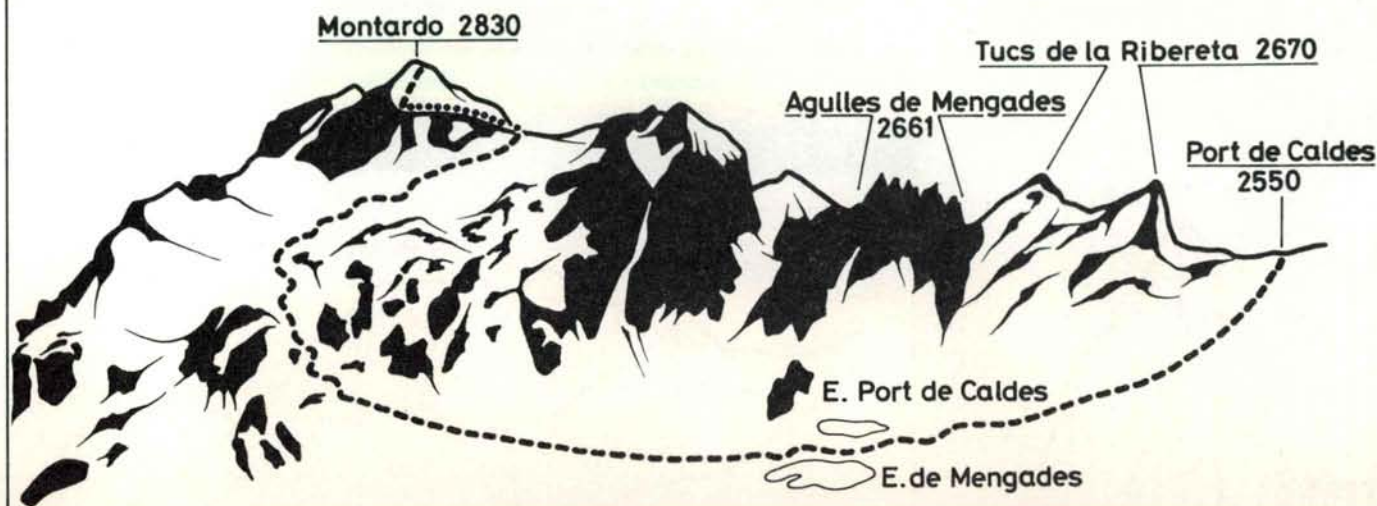

Monges i coll de Goellicrestada amb el dels estanys del port de Caldes i Menjades (cota 2.440 m, aprox.). D'aquí, guanyem alçada en diagonal en direcció al punt més baix de la carena; el cim queda a la nostra esquerra. Fem un petit tros de carena i pugem la dreta i darrera pala que ens portarà al seu vèrtex.

Descens: seguint el mateix itinerari.

Horari: 3 hores.

Ascensió Montardo

GRAN TUC DE COLOMERS (2.932 m)

És el sobirà de la regió; malgrat això, és un pic tot sovint oblidat; des del seu cim tindrem una visió única, pel seu estratègic emplaçament. Bon mirador sobre les regions de Sant Nicolau, Sant Maurici, Amitges, Travessani, etc.

- Itinerari

Des del refugi de Colomers, cal creuar la presa; seguir en direcció E cap al collet Cloto, per on creua el camí que va d'un a l'altre costat del circ de Colomers.

Seguir cap al Sud, tot travessant els estanys Llarg i Redon, i pujar a l'Obago, el de més gran cabuda de tot el circ.

Continua l'ascensió cap al S, per petits relleus que separen les cubetes que formen els estanys de Podu, a l'O, i els de Ratera i de Colomers, a l'E.

Tot pujant suaument, per un paisatge magnífic, arribem a l'ampli replà que constitueix l'estany de Ratera de Colomers. La vall queda tancada al S pel mateix Gran Tuc; a l'E, per la creta Bergús-Gran Tuc; i, a l'O, pel Tuc del Podu i els seus contraforts.

Es guanya altitud al SE, per enfilar per

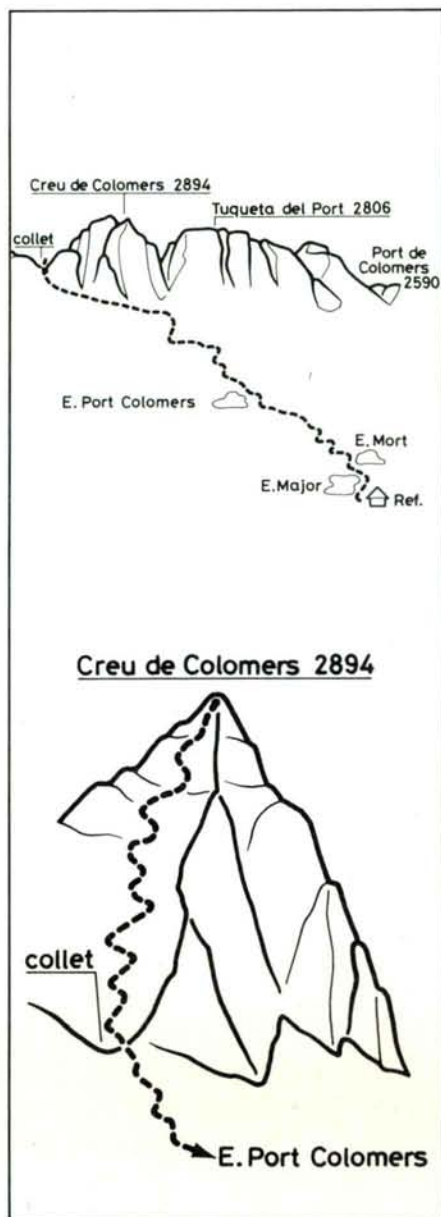
un pendent força dret, que acaba en una canal estreta: és el Portell de Colomers.

Passar a la vorera S, tot baixant un xic, però sense perdre massa alçada, per assolir una petita depressió al mateix peu del pic.

Continuar pel pendent que puja en un coll obert entre el Gran Tuc de Colomers i les estribacions que es desprenen al S. Pujar pendent amunt, en direcció N, fins al cim.

Descens: pel mateix itinerari de pujada.

Horari: 4h 30 min.

CREU DE COLOMERS (2.894 m)

La creu de Colomers és una esvelta massa rocallosa situada a l'O del Gran Tuc; separa les regions de Travessany i de Colomers.

- Itinerari

Del refugi Colomers, seguir en direcció SO, per a guanyar altitud per sobre de l'estany Major. Més endavant, cal travessar l'estany Mort, i continuar cap al S, enlairant-nos per petits relleus que ens encaminaran al gran replà sota el port de Colomers-Colieto.

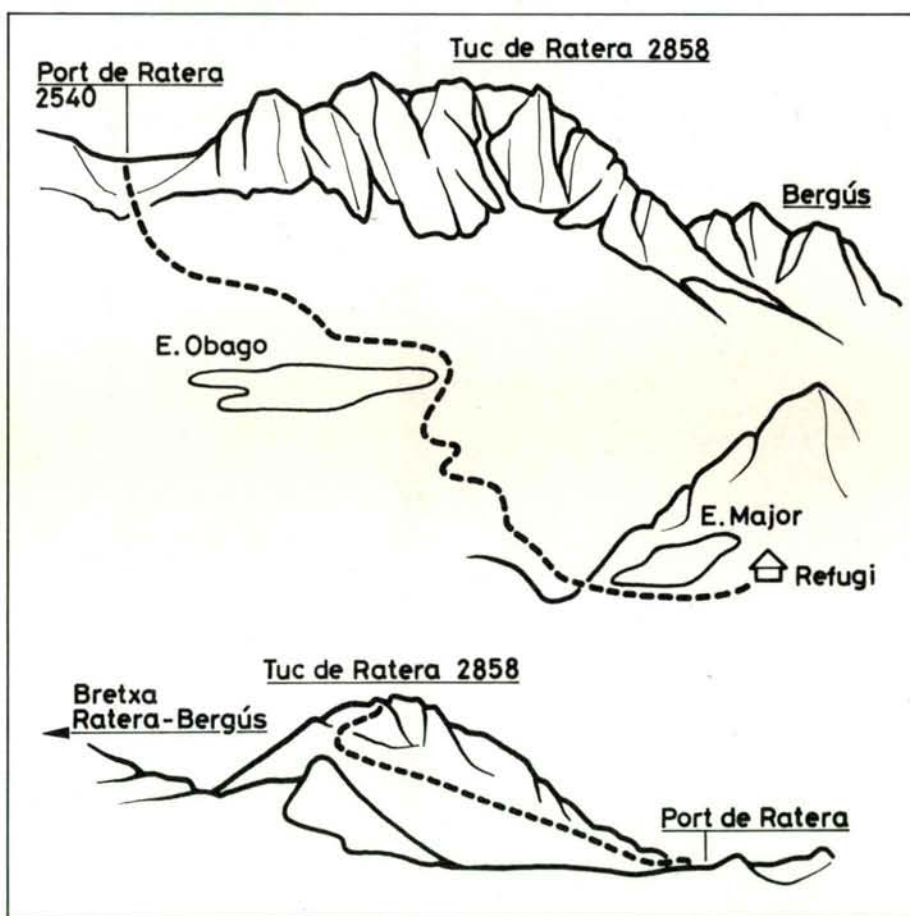
Continuem en direcció S, iniciant la llarga pujada per pendents fàcils, i deixant a l'esquerra el port de Colomers-Colieto. Davant nostre, i molt visible, tenim la betxa central entre la Creu i el Pic Occidental. El pendent es redreça força als voltants de la betxa.

Continuem remuntant el pendent, força dret en el seu tram final, fins arribar al cim.

Descens: pel mateix itinerari de pujada.

Horari: 3 hores.

Pic Llucià, 2.775 m. (Foto: Arxiu Josep Baqués).

TUC DE RATERA (2.858 m)

Al meu criteri, és la muntanya més bonica de la regió. Contemplat des del N, el Ratera ens atreirà tot seguit la mirada per la seva forma suggestiva i per la seva claredat de línies. La seva ascensió, així com el descens, ens acabaran de donar una bona imatge d'aquesta muntanya.

- Itinerari

Seguir el mateix itinerari del Gran Tuc de Colomers, fins arribar a l'estany

Obago.

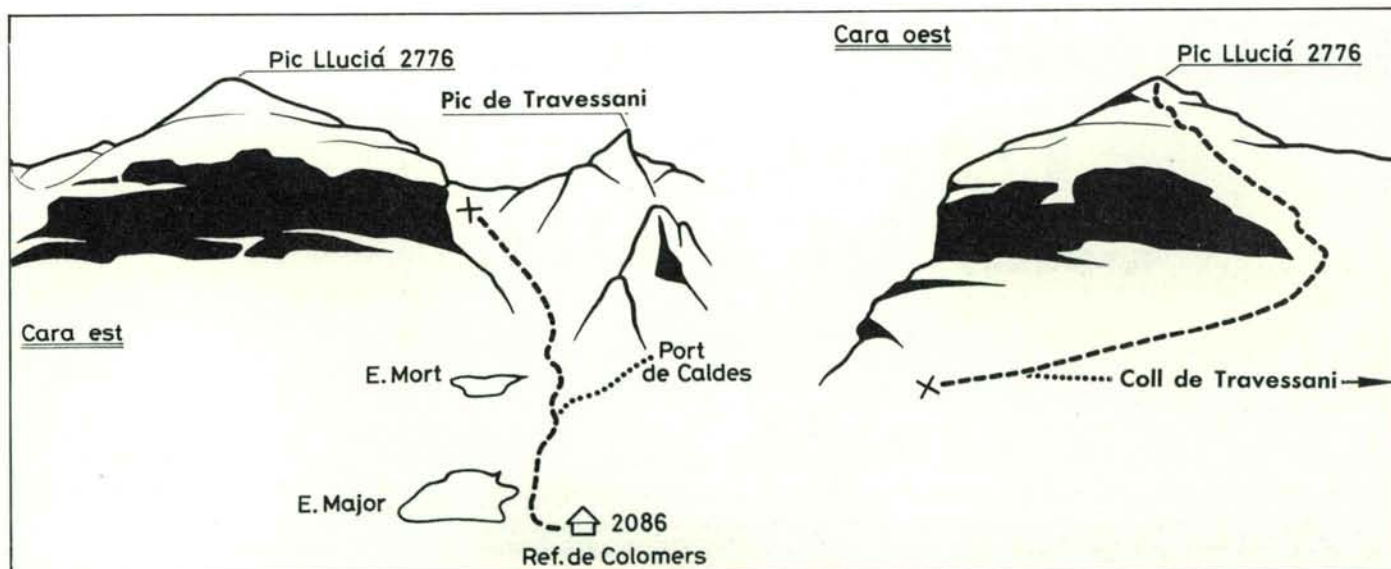
Vorejar-lo, per continuar pujant en direcció E, i deixar a l'esquerra l'inici de l'esperó N.

La vall es va tancant fins a formar-s'hi una àmplia canal que ens portarà al mateix port de Ratera (2.540 m).

Des del gran pla del port, continuar en direcció SO, tot guanyant altitud gràcies a una pujada en diagonal, per anar a trobar el terreny menys vertical fins el cim.

Descens: pel mateix itinerari de pujada.

Horari: 3 hores.

PIC DE TRAVESSANI (2.755 m)

Recomano l'ascensió al pic de Travessani, pel seu magnífic descens; també, perquè la vessant que mira Colomers representa l'itinerari millor i més assequible amb esquís; el cim és un bon mirador cap a l'E i l'O, sobre les regions de Travessani i Colomers.

- Itinerari

Seguir el mateix itinerari del pic Llucià i, abans d'arribar al final de la pujada al port de Travessani, continuar per la dreta pala, deixant el coll i el pic Septentrional (2.784 m) a l'E, fins arribar a la punta N; si es vol, es pot seguir la carena fins al veritable cim. El descens des de la punta N és una franca i bona baixada que segueix el mateix itinerari de la pujada.

Horari: 2 hores 45 minuts.

PIC LLUCIÀ (2.776 m)

El pic Llucià no és el més alt ni el més difícil, però ofereix un dels millors descens de la regió. És un itinerari clàssic, sense cap mena de compromís, que farà gaudir als afeccionats d'aquesta activitat esportiva.

- Itinerari

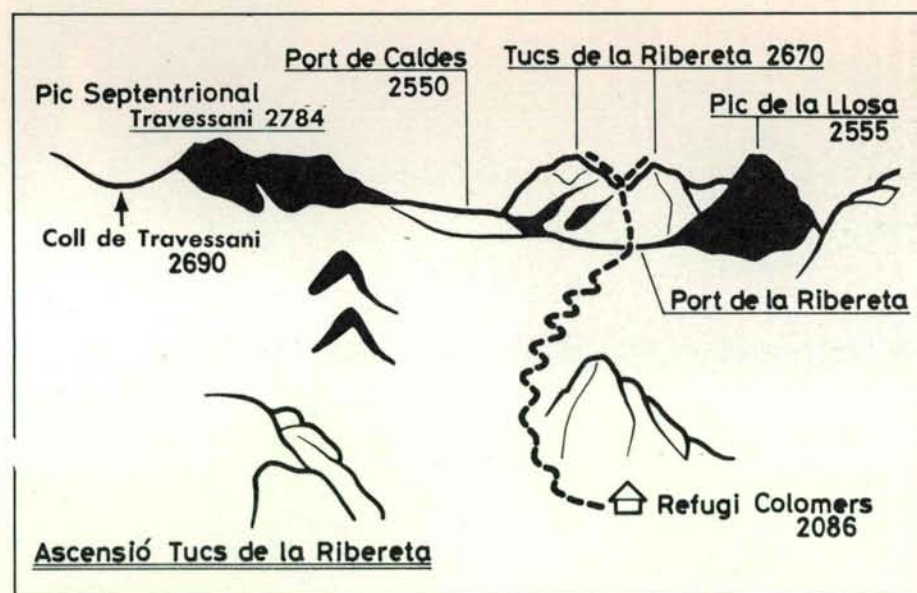
Sortim del refugi de Colomers seguim l'itinerari de la Creu de Colomers, fins arribar al proper estany Mort. Continuem en direcció

SO, per entrar a la valleta formada per una gran estribació rocallosa que separa les depressions que formen els ports de Caldes, a la dreta, i de Travessani, a l'esquerra. Continuem per aquesta darrera, guanyant alçada per pendents fàcils que van formant petites cubetes.

Girem a l'E, per arribar sota la cara O. D'aquí, pel lloc més ajagut, anirem superant els darrers metres fins al cim.

Descens: pel mateix itinerari de pujada.

Horari: 2h. 30m.

TUCS DE LA RIBERETA (2.670 m)

Aquesta poc coneguda ascensió és molt interessant per la curta marxa d'aproximació des del refugi de Colomers, i pel bell descens que ens ofereix.

Des del seu vèrtex, veurem un extens panorama sobre els Besiberis, Montardo, Massís de Punta Alta i tots els pics que formen el circ de Colomers.

- Itinerari

Seguir el mateix itinerari de Montardo, fins al port de la Ribera. Des del coll, es puja cap a l'O pel gran canaló que porta a la petita depressió entre els dos pics, des d'on es pot pujar a la punta N i a la punta S.

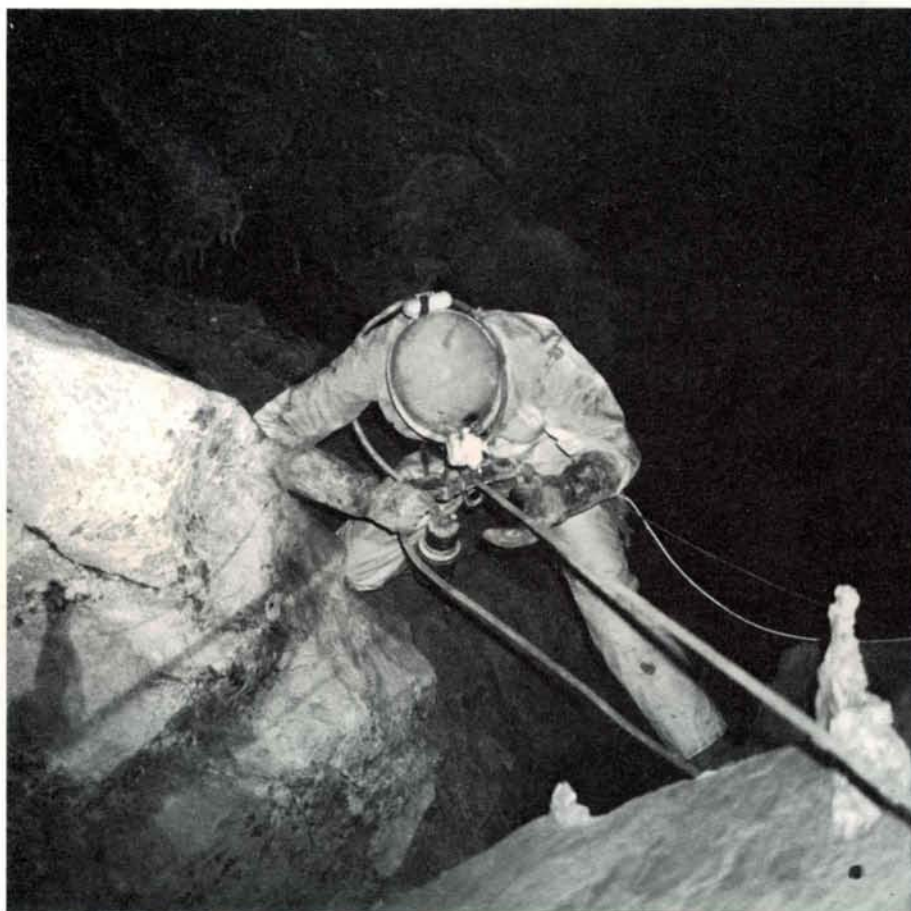
El descens, l'efectuem pel mateix itinerari de pujada.

Horari: des del refugi de Colomers, 1 hora 45 min.

LA LLARGA ESPERA: L'AVENC DEL CAMÍ DE L'ARA

Martí Romero i Rector

Flanqueig i instal·lació de cordes fixes a la capçalera de la via explorada fins a -323 m. (Foto: Jordi Borràs).

No sé pas perquè m'he deixat ensarronar. O potser m'he enredat jo sol.

Tinc fred i son, i el cansament és una sensació plena de la que tots i cadascun dels meus músculs són molt conscients.

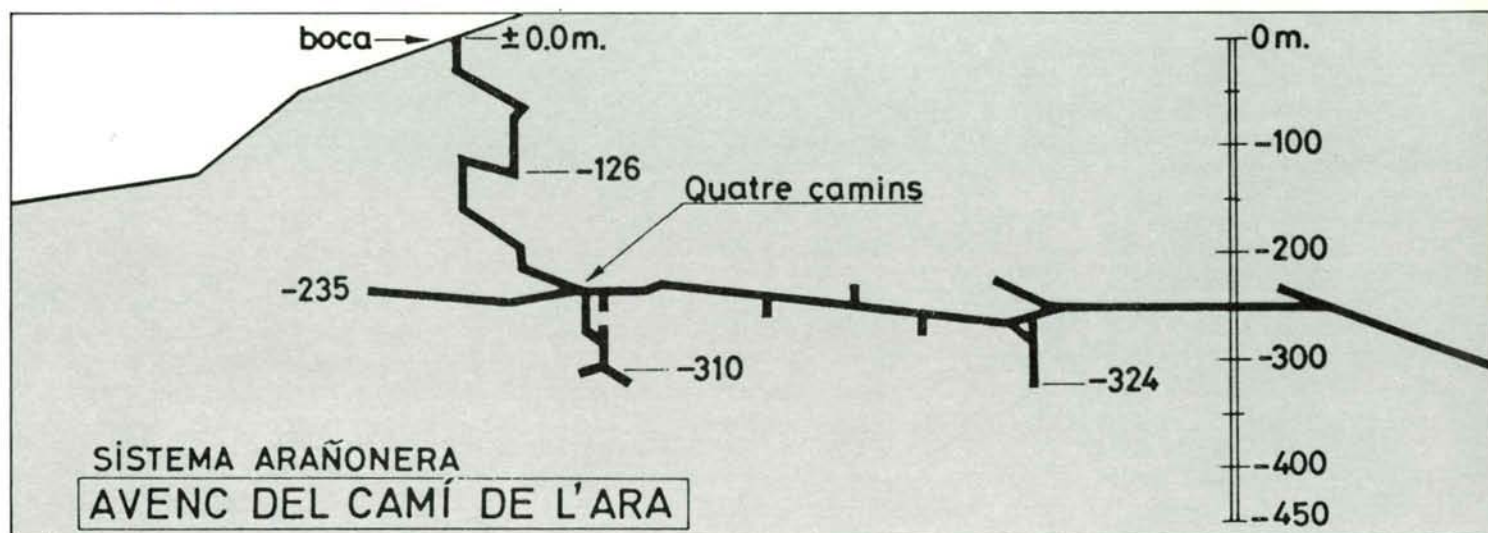
Estic a 235 m sota terra, esperant el meu torn per pujar, en el lloc anomenat Quatre Camins. De tant en tant un dring llunyà em recorda que no estic sol: si no em fes tanta mandra, aixecaria els ulls i veuria una petita rodona de llum: el company penjat d'una corda al bell mig del pou. («No tan sols en els cims: també sota aquesta terra ens trobem empetits per la natura», penso.)

Aquestes esperes sota terra no les han pogut resoldre els avenços tècnics ni els d'organització dels darrers anys: això sí, els han escurçat considerablement.

A més tinc la impressió que sempre em toca d'esperar en els llocs menys adients. També es possible que als avencs de Pirineu, almenys els que conec, no n'hi hagi de llocs idonis per a esperar.

Aquí, en aquesta galeria, allò que molesta és aquest vell conegut: el corrent d'aire que, de mica en mica, va introduint-se pels punts febles del meu vestit. També, en aquest aspecte, les coses han millorat molt d'ençà que vam començar les exploracions, ara fa quinze anys, a la sierra Tendeñera: en lloc de les cinc o sis capes de roba normal que ens posàvem per estar mínimament calents, ara amb un parell de peces de teixit sofisticat ja en tenim ben bé prou.

Quan estic tant cansat com ara, el cap en barrina, lentament... Em dic que: «Mai més»..., que activitats així «ja no són per a mi»..., que encara que fes deu anys que estàvem buscant aquest avenc, i que em fes tota la il·lusió del món... «que no! Que no m'hi enredo mai més!». I penso això sabent que,

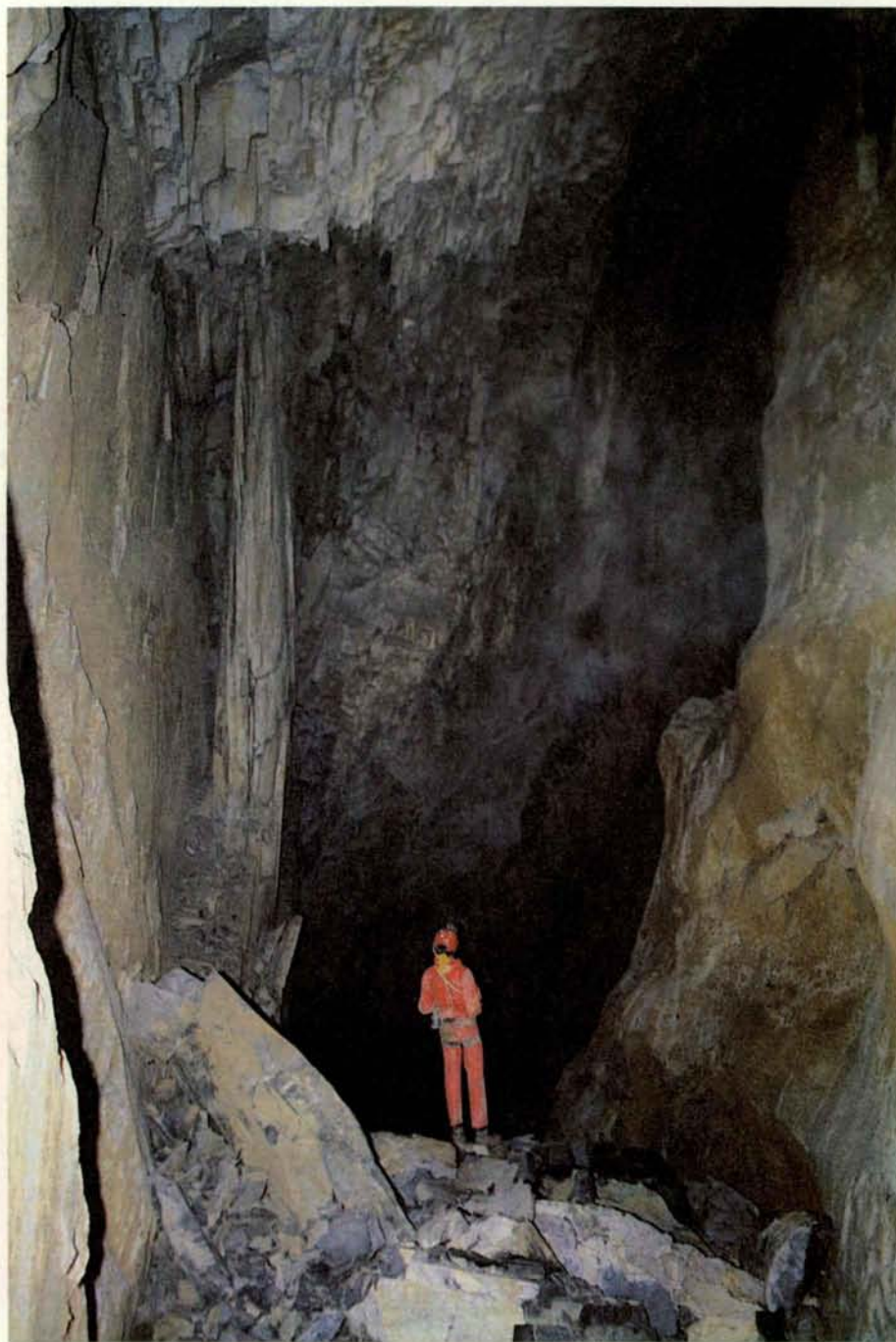
Clavant un «spit» a la capçalera de la via de la Cua de cavall. (Foto: Toni Nubiola).

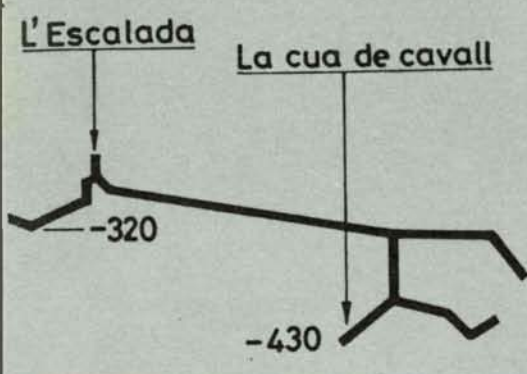
El primer sector de l'avenc, fins a -60 m, és de reduïdes dimensions. (Foto: Carme Picañol).

Dos aspectes de la galeria principal, veritable columna vertebral de la cavitat. (Fotos: Carme Picañol).

Topografia: E.R.E. del C.E.C.
1986

PRINCIPALS CAVITATS DEL SISTEMA ARAÑONERA *

	Situació	Desnivell (m)	Recorregut (m)
1. Avenc S1-S2	Soaso	-846	6.057
2. Grallera del Turbón, T1-Cova de Santa Elena	Turbón	701 (-600, +101)	12.000 (aprox.)
3. Grallera de Pico Fenez (T. 38)	Turbón	-640	
4. Avenc Camí del Ara	Año	-430	3.000
5. Avenc S.8	Soaso	-341	
6. Avenc T.7	Turbón	-322	
7. Avenc A. 97	Año	-220	507

* Superiors a 200 m de desnivell.

quan estigui fora, i malgrat que els ossos encara em cruixin, ja estaré parlant de quin serà l'objectiu de la propera entrada. Car avui només hem avançat un xic en el coneixement d'aquest grandios enreixat de galeries i pous que és l'avenc del Camí de l'Ara.

I penso en una altra espera, fa poques setmanes...

Queia un fi plugim. Parava una estona, i hi tornava.

Millor això que no el torb, acompanyat de pluja, que ha estat bufant tota la nit i que ens ha fet dubtar si valia la pena sortir del sac i de la tenda. Finalment, com que la tenda havia calat, la decisió ha estat unànime: tant se val mullar-se fora que a dintre.

Ha estat un encert. Fem un mos, i repleguem d'una revolada el material personal i les cordes que, ahir, amb les darreres llums del capvespre, havíem

deixat preparades.

Estem a Año, una allargassada plataforma calcària que s'estén al nord i entre els cims de Tendeñera i Arañonera, i entre 2.200 i 2.600 m d'alçada. Des de fa una dotzena d'anys, sabem que les aigües de pluja i les del desglaç que s'infilten aquí dalt ressegueixen, mil metres més avall, per la cova de Santa Elena, i que després d'un curt recorregut pel Barranco de la Gloriosa, arriben al riu Ara.

Fa deu anys, el 1976, vam enllaçar aquesta cova amb la Grallera del Turbón (T-1), però ja abans havíem acordat que tot el conjunt hidrogeològic s'anomenaria Sistema Arañonera. Per tant, i des d'aquest punt de vista, els avencs del sector d'Año són part de la capçalera de l'abans esmentat sistema.

Avui, anem a continuar l'exploració d'un avenc iniciada tres anys enrera en una campanya de prospecció, l'objectiu

de la qual era seleccionar els avencs que consideràvem amb més possibilitats de continuar.

Amb posterioritat, havíem trobat la boca taponada per neu. Confiàvem que aquesta vegada no seria així. Un hivern de poques neus, i un estiu més càlid del normal van avançar el desglaç, i trobàrem boques d'avencs en indrets que ni sospitàvem. Un d'ells, era el nostre.

Per una sèrie de circumstàncies molt llargues i complicades, no hi vaig poder entrar. Vaig haver de conformar-me a esperar a la boca, mentre les veus dels companys s'allunyaven, engolides per la foscor. Quan el cel aclaria, jo feia un tomb, tot cercant alguna boca d'avenc encara no localitzada. Si plovia, m'amagava sota algun bloc de roca, esperant, mirant el rellotge: «Ja fa tres..., quatre..., o sis hores que han entrat. Amb el material que porten, poden arribar fins a 200 m. Clar que, això, depèn de l'estructura de la cavitat... Potser hi han trobat un pas complicat... O, pitjor: no hi ha pas i tornen topografiant. Ja pot ser, ja, que hi estiguin més estona...».

A fi de comptes, no venia d'unes poques hores. Feia molts anys que, intermitentment, buscàvem una gran cavitat en aquest sector. Els estudis efectuats ens indicaven que, aquí, hi havia la capçalera hidrogeològica actual del sistema Arañonera, però que aquesta capçalera, en èpoques pre-glaciars, havia d'haver estat més gran, i que possiblement s'estenia molt més cap a l'oest. Això permetia deduir l'existència de formes paleocàrstiques, o sigui, de conductes abandonats per les aigües i, normalment, accessibles per l'home.

Fins i tot, teníem una idea força exacte de la fondària en què es trobaven. L'únic problema era localitzar un avenc que no estigués obturat per despreniments, estretors o, més normalment, pel glaç i la neu, i que enllacés la superfície amb aquestes galeries teòricament deduïdes.

Anàvem pujant un cop i un altre. Cercant i recercant, explorant un avenc i un altre. L'un era impenetrable als 10 m i el de més enllà als 60 m; però sempre hi havia un final molt més amunt del que desitjàvem...

Sento el crit del company. Agafo la corda i preparo els estris per a pujar.

S'ha acabat l'espera!

S'han acabat les esperes?

No del tot: cal esperar el proper estiu per continuar les exploracions, i potser caldran altres estius per completar el nostre coneixement d'aquest sistema...

Però la més llarga de les esperes ja ha passat: l'avenc del Camí de l'Ara ja és una realitat!

EXPEDICIÓ SHISHA PANGMA (Tibet)

Joan Rocasalva

Durant l'estiu del 1986 (més concretament, pels mesos d'agost i setembre) s'ha portat a terme l'expedició a l'Himàlaia que tenia com a objectiu l'ascensió del cim Shisha Pangma, de 8.013 m. d'alçada.

L'expedició la va organitzar la «Trekking Internacional», i formà dos grups: el primer, hi participava del 28 de juliol al 10 de setembre; i el segon, des de mitjan agost fins al 30 de setembre.

Els italians Alberto Re i Franco Girido van ser els responsables del primer grup, que quedà compost per nou italians, tres francesos, un belga, un suís, i en Jordi Pons i jo com a representants de casa nostra.

El segon grup estava a càrrec del francès Claude Jaccoux i, entre els seus components, hi participava el bilbaí José Luis Sesma.

El nom de Shisha Pangma significa «La llarga aresta sobre el prat», però també se'l coneix pel nom de

«Gosainthan». El cim va ser conquerit per primera vegada el dia 2 de maig del 1964 per l'expedició xinesa dirigida per Hsiu King.

També és l'únic cim de 8.000 metres situat completament en territori tibetà que, com molt bé sabeu, actualment es troba sota domini xinès; per tant, tots els permisos i gestions burocràtiques han de ser autoritzats des de Pequín.

Des del mes d'octubre de 1985 que iniciàrem els preparatius, contactes, entrenaments, etc., fins a finals de juliol, semblava que el temps estigués aturat; però a la fi va arribar aquell esperat 28 de juliol, en què, des de Milà, empeníem el vol que, via Frankfurt, Nova Dheli i Katmándū, ens traslladava a les portes de l'Himàlaia.

Una vegada situats a Katmándū, afetuàrem les últimes gestions, com l'adquisició de més materials i queviures, revisar allò que portem d'Europa, i llogar xerpes, ja que actualment al Tibet encara no hi ha

portadors especialitzats en alçada.

El dia 1 d'agost estava tot a punt, i, a les 9,30 h, del matí sortíem de Katmándū en un microbús tibetà posat a disposició de l'expedició, en direcció a Kodari, petit poble situat al costat de la frontera del Tibet.

Acabats els sempre empíadadors i lents tràmits de les fronteres, al capvespre ja estavem situats en territori tibetà; això sí: després de creuar la frontera a peu, i de traslladar tot el material; ja que la carretera estava inutilitzada per esllavissades de roques i fang, perquè el monso, en aquesta època de l'any, és en plena activitat.

El dia següent continuàrem la marxa vers el camp base del Shisha; ara, però, en un microbús tibetà posat també a disposició de l'expedició, el qual, juntament amb un camió, són els vehicles que ens traslladen a nosaltres i al material, tot guanyant alçada a poc a poc per les vastes i àrides extensions tibetanes.

També acompanyava la caravana un Nissan Patrol, que tenia per missió poder ser utilitzat per a un trasllat ràpid, en cas d'emergència, d'un possible accidentat o malalt.

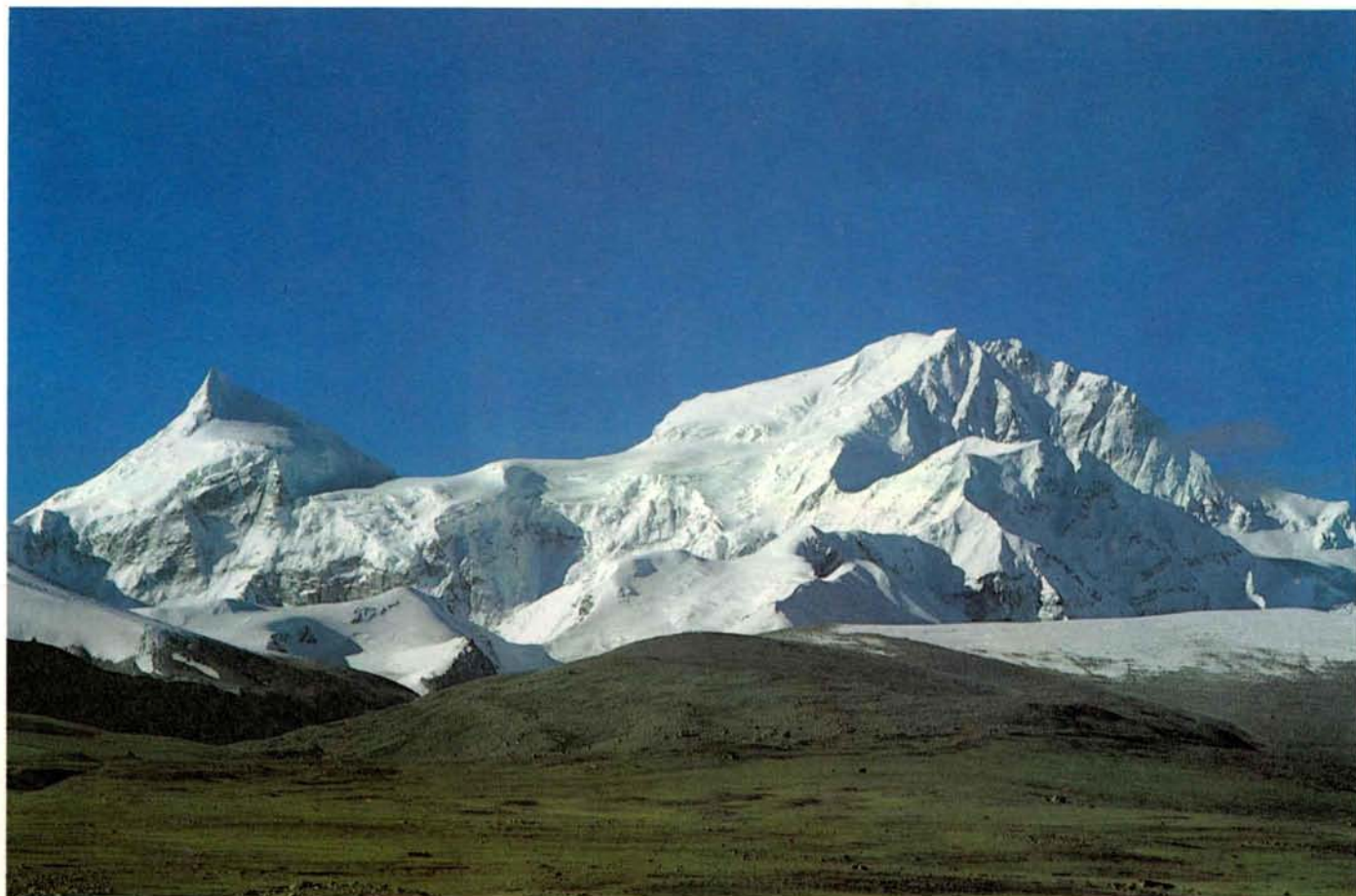
El canvi d'un territori a l'altre és impressionant i sobtat. Mentre que al Nepal predominen enormes extensions cobertes de vegetació, amb boscos de grans arbres, prats verds, conreus d'arròs, blat de moro, patates, cereals, etc., el Tibet és, al contrari, àrid i aspre. Amb pocs conreus, basats únicament en els cereals, i quasi sense vegetació, a excepció de les típiques quatre herbes que aprofiten les pastures d'alçada. El Tibet sembla un desert. Això és degut, per un costat, a la immensa serralada de l'Himàlaia que constitueix una barrera natural que no permet que el monso traspassi a l'altre vessant; i per l'altre, a l'altitud mitjana del país, on la major part del territori es troba situat a unes alçades que s'aproximen als 4.000 metres per sobre el nivell del mar i, per tant, no permeten que cap altre tipus de vegetació s'hi adapti.

El dia 3 d'agost quedà instal·lat el que anomenem camp de base xinès. Aquest nom li és donat perquè el camp de base pròpiament operatiu (o camp de base avançat) es troba situat més amunt. Fins al camp de base xinès s'hi arriba amb els vehicles, tot i que és situat a 4.930 m d'alçada.

Des del camp de base xinès fins al camp de base avançat, i d'aquest fins al dipòsit de material intermedi (situat sota el camp 1), el transport del material i queviures l'afetuàrem amb els iacs tibetans. A partir del dipòsit, seran les nostres esquesques i les dels

Shisha Pangma (Foto: Joan Rocasalva)

xerpes les encarregades de continuar la tasca d'anar traslladant el material, a mesura que s'instal·lin els camps d'alçada.

Al Tibet no hi ha monso; però això no vol dir garantia de bon temps. Encara que hi hem notat una millora en comparació al del Nepal, i hem vist el sol i el cel clar, la pluja diària ens ha acompanyat fins un bon tros enllà de la frontera. De nit, al camp de base avançat, podem gaudir d'una autèntica tempesta d'aigua acompanyada d'aparell elèctric: espectacle únic, ja que, segons els experts veterans d'altres expedicions a l'Himàlaia, era la primera vegada que contemplaven llamps en aquells indrets.

L'accés ràpid al camp de base ha portat, en conseqüència, que la majoria dels membres de la expedició ens trobem malament, afectats per la manca d'aclimatació. (Els símptomes típics del mal d'alçada ens van afectar a tots i segons cada naturalesa: als uns, ens feia mal el cap; altres, tenien vòmits, mareigs, malestar general, etc.)

Tot això va comportar una estada més perllongada al camp de base. Fou aprofitada per a fer petites sortides a les rodalies, i, així, a poc a poc, ens aclimatàvem, amb l'ajut també del metge que, de tant en tant, ens clavava alguna «banderilla».

Tot aquest procés va durar fins el dia 10 d'agost, que és quan ja

En Jordi, a dalt de l'aresta. (Foto: Joan Rocasalva).

Cascada de séracs que es despenyen del plató superior. (Foto: Joan Rocasalva).

El camp III resta instal·lat al peu del coll superior, a 7.020 m. (Foto: Joan Rocasalva).

definitivament ens instal·larem al camp de base avançat, situat a 5.450 metres d'alçada.

Durant tots aquells dies, el temps era molt inestable; el dia 7 va nevar al camp de base, i gairebé cada dia, les tardes, el cel es tapava i la pluja o l'aiguaneu hi feien l'aparició.

La instal·lació del camp de base avançat va ser un xic problemàtica; si bé no hi ha gaire desnivell, la distància és molt llarga. També els iacs hi contribuïren, ja que aquests animals, de caràcter anarquista per naturalesa i de molt mal gèni, són uns autèntics especialistes a deslliurar-se de la càrrega a la primera oportunitat. Així, cada dos per tres la caravana es veia obligada a aturar-se, per carregar de nou els iacs.

Els dies següents els dedicàrem a instal·lar el camp 1, que estava situat al peu de la morrena, amb els seus impressionants penitents, que semblaven centinelles, fidels guardians de la immensa fortalesa de la mole del Shisha, a la qual des d'aquest lloc ja podíem contemplar amb tota la seva majestuositat.

Si bé aquesta tasca és desagradable, en contrapartida és bona per aclimatar-nos, ja que l'aclimatació sempre és un procés lent i de paciència.

El dia 15 d'agost, el camp I està perfectament equipat amb tendes, material, queviures, etc., inclosa una gran tenda menjador que, durant els dies de mal temps, ens servirà també de refugi i d'esbart per a suportar les llargues esperes fins que el bon temps hi faci l'aparició.

Des del camp I, situat a 5.700 metres d'alçada, contemplem les rampes de neu per on cal pujar per guanyar el coll inferior que separa el primer plató, on és previst instal·lar-hi el camp II.

El dia 16 es realitzen les primeres exploracions a la glacera, i queda oberta la ruta fins el peu de les rampes de neu que porten a dalt del coll inferior.

Encara que la glacera es troba molt trencada, sembla ser que serà possible travessar-la amb esquís, si millorem un xic la ruta.

Dia 17 d'agost, el temps empitjora, i tot el matí neva. A les tres de la tarda es produeix un canvi radical del temps i surt el sol. La temperatura és agradable. Ràpidament, aprofitem la circumstància i sortim vers la glacera; ara, però, utilitzem els esquís. Superem la glacera molt ràpidament; la neu pols caiguda facilita l'avanç; la calor al mig de la glacera és espantosa.

Arribem fins a mig pendent del coll

inferior i hi deixem un dipòsit de material; tot seguit, tornem al camp I.

Al capvespre torna a fer mal temps i comença a nevar de nou; ara neva amb molta més intensitat i no para en tota la nit.

L'endemà, la nevada és impressionant, i continua nevant. Al camp I hi han caigut 50 cm de neu; el Shisha també està carregat de neu pols inestable, cosa que el fa molt perillós. Les allaus són constants: per sort, el camp es troba fora de perill.

Degut al mal temps, decidim baixar tots al camp de base, i deixem desert el camp I.

Dia 19 d'agost. Estem al camp de base; continua nevant i plovent; el temps no millora.

El dia 20 d'agost, es desperta bo. Surt el sol i, ràpidament, pugem de nou vers el camp I. El dia és fantàstic; la neu caiguda brilla intensament; amb els raigs de sol, el Shisha sembla una núvia amb el seu vel blanc i radiant.

Aprofitant el bon temps, decidim anar avui mateix a muntar el camp II. Sortirà primer una cordada formada per en Jordi i en Josep, que obriran traça amb esquís, i assenyalaran el camí i les esquerdes amb banderoles. Després, amb una hora de diferència, sortirà la resta de gent, en tres cordades més, i els dos xerpes: tots plegats transportarem el material i queviures.

A les 4 de la tarda queda instal·lat el camp II sobre el gran plató, a 6.325 metres d'alçada; però decidim tornar al camp I, ja que no ens fiem del temps.

El descens fins el camp I l'efectuem amb rapidesa, ja que la neu es troba en perfectes condicions: és un autèntic plaer, poder esquiar en aquestes alçades.

L'endemà baixem del camp I al camp de base per a recuperar forces i per realitzar una bona aclimatació: així, el cos s'adapta cada vegada més a l'alçada.

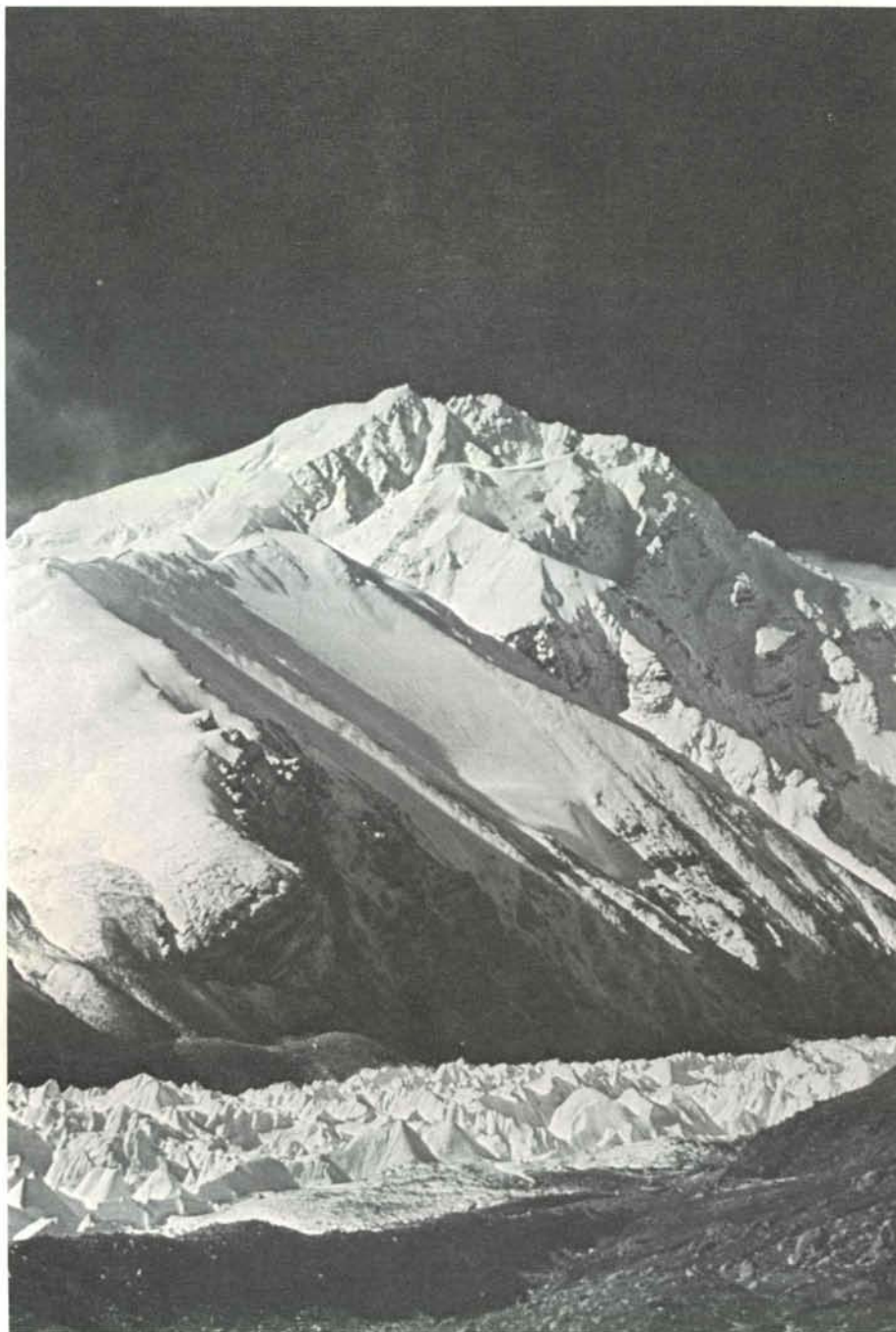
Dia 22 d'agost, sortim de nou del camp de base. A les 9 del matí arribem al camp I: el poc temps que hem tardat a pujar ens fa adornar que ja estem molt ben aclimatats.

Tot seguit empenen l'ascens al camp II; hi arribem a les 2 h de la tarda, i ens hi quedem a dormir. Demà, tenim la intenció de muntar el camp III, que està situat dalt del segon plató.

Dia 23 d'agost, sortim vers el camp III, seguint sempre la mateixa tàctica: una primera cordada formada per 2 o 3 persones obra traça i, al darrera, la resta de companys transporten el material, amb una diferència d'una a dues hores d'un grup a l'altre.

S'arriba a la cota 6.750 m, i ens

Glacera del Shisha, amb els seus impressionants penitents. (Foto: Joan Rocasalva).

veiem obligats a deixar-hi un dipòsit de material i tornar al camp II, i tot seguit al camp I, a causa del mal temps.

Conforme passen els dies ens desmoralitzem; no hem tingut mai 4 o 5 dies seguits de bon temps; dos companys decideixen abandonar; un d'ells, es troba molt malament (el metge li ha pronosticat un principi d'edema cerebral) i ha de tornar ràpidament al camp de base xinès.

Dia 24, ens trobem al camp I; l'espera es fa insoportable, car el temps sembla que millora.

Dia 25 d'agost. De nou pugem vers el camp II, malgrat el mal temps; però

és la nostra última oportunitat, perquè els dies s'acaben.

Passem la nit a dalt del camp II; el cel està estelat. Fa fred i també molt de vent.

Estem animats, el temps ha millorat. Pugem vers el camp III, recollim el material que hi deixàrem fa dos dies al dipòsit, i continuarem cap amunt.

A les 4 h de la tarda queda instal·lat el camp III, a sobre el segon plató, a 7.020 metres d'alçada.

La moral és alta, el dia és esplèndid, i el panorama que ens envolta és majestuós. Per sobre dels núvols sobresurten les puntes dels grans colossos de l'Himàlaia. Davant nostre, l'impressionant Cho-Oyu; darrera seu, el més alt de tots: l'Everest; a l'esquerra

A dalt del primer plató, en direcció al camp II. (Foto: Joan Rocasalva)

En Jordi fent temps, a dalt del camp II. (Foto: Joan Rocasalva)

el llarg llom inconfundible del Makalu; i, al fons de tot, les tonalitats marrons i ocre de les serralades àrides del Tibet: l'espectacle és, doncs, impressionant.

Dia 27 d'agost, tot està a punt per a l'atac al cim; fa fred i el dia es presenta bo. Hem d'avançar pel plató fins arribar al peu de la paret que ens situarà a dalt d'aresta.

A partir d'aquest punt ja no es poden utilitzar els esquís. Ara, els xerpes inicien la marxa, obrint traça. Ens ensorrem fins als genolls: la quantitat de neu caiguda aquests dies encara no està assentada, i això dificulta l'avanç.

Tardem molt de temps a arribar al peu de la paret; els companys tenen por de pujar: és perillós i hi ha perill d'allaus.

Juntament amb en Jordi i un xerpa,

decidim continuar cap amunt; la resta es queda a baix, esperant. Obrim traça en direcció a un ressalt de roques; anem molt lents, ens ensorrem. Avançar amb aquest estat de la neu representa un gran esforç i, en conseqüència, també representa un gran cansament. Malgrat tot, a poc a poc anem guanyant alçada, i a les 12 h aconseguim superar la paret i situar-nos al fil de l'aresta.

Per primera vegada, podem contemplar el cim del Shisha davant nostre; això sí: «només» 750 metres més amunt.

Degut a l'estat de la neu, els companys decideixen abandonar; i nosaltres, tot i que estem a dalt de l'aresta, també, ja que encara queden molts metres de desnivell, i és molt tard.

El descens fins el camp III, és molt ràpid. Tant com ha costat pujar! Quan arribem al camp III, alguns companys ja han baixat fins el camp II, i la resta ens espera, per baixar tots junts.

Mentre preparo el material, dono una mirada al Shisha, que s'aixeca altiu per sobre nostre, i miro també el cel: el temps és, ara, immillorable.

De cop i volta prenc la decisió, i dic: «Si algú vol quedar-se una nit més, a dalt del camp III, demà es podria intentar de nou el cim. Sense pes, una cordada lleugera podria anar ràpida, i amb la traça oberta fins a dalt de l'aresta tindria alguna possibilitat».

Tots els companys em recomanen que abandoni la idea, ja que en cas de necessitat no quedaria ningú al camp III per ajudar-me, perquè han de baixar al camp I i, per tant, em quedaria sol.

Però la idea va ser compartida. I, així, en Jordi i jo, ja som, tots dos sols, sota la nostra responsabilitat, a dalt del

camp III.

Dia 28 d'agost: durant la nit ha fet molt fred; a les 3 h de la matinada sortim de nou vers la paret. La neu es troba en millors condicions, i avancem molt ràpidament; a les set del matí ja som a dalt de l'aresta. Pugem ràpids, la moral torna a ésser molt alta, car hi ha possibilitats de fer el cim.

El sol tot just comença a despuntar per sobre els núvols que envolten els cims i que cobreixen les valls.

Decidim fer una petita parada per a recuperar forces. Unes galetes, xocolata, una mica de codonyat i quatre ganyips és tot el nostre menú; als termos hi portem té calent, que els nostres cossos agraïen generosament.

Continuem l'ascensió, aresta amunt; ens situem de primer en un petit coll de la mateixa aresta, i ací ens emportem una gran desil·lusió, car la neu torna a estar en les mateixes condicions d'ahir: és demoralitzador!

Però anem amunt, ensorrant-nos fins als genolls i, de vegades, fins a la cintura; més que pujar fent graons, sembla que estiguem obrint una canal dins la neu.

L'avanç torna a ser molt lent i fatigós, però continuem amunt; malgrat tot, progressem lentament. De vegades, pugem per l'esquerra de l'aresta, d'altres, ens sembla millor l'altre vessant; però és inútil: per tot arreu la neu es troba en les mateixes condicions: pols i sense consistència.

Són les tres de la tarda. Miro l'altímetre: estem a 7.720 metres d'alçada, és a dir, a tan sols 293 m del cim. Avui no arribarem a dalt, i, si ho assolim, serà molt tard; llavors el bivac seria inevitable, i no portem material, ni menjar. I, a més a més, els nostres companys ja es troben al camp I o, tal vegada, al camp de base.

En aquestes condicions, tot i tenir el cim tant a l'abast, decidim abandonar. Tants esforços, frustrats per una neu que ha col·lapsat totes les nostres il·lusions!

El descens és ràpid: arribem al camp III i, tot seguit, continuem vers el camp II, i d'allí al camp I, car hem de baixar com més avall millor, per recuperar el dia de retard que portem.

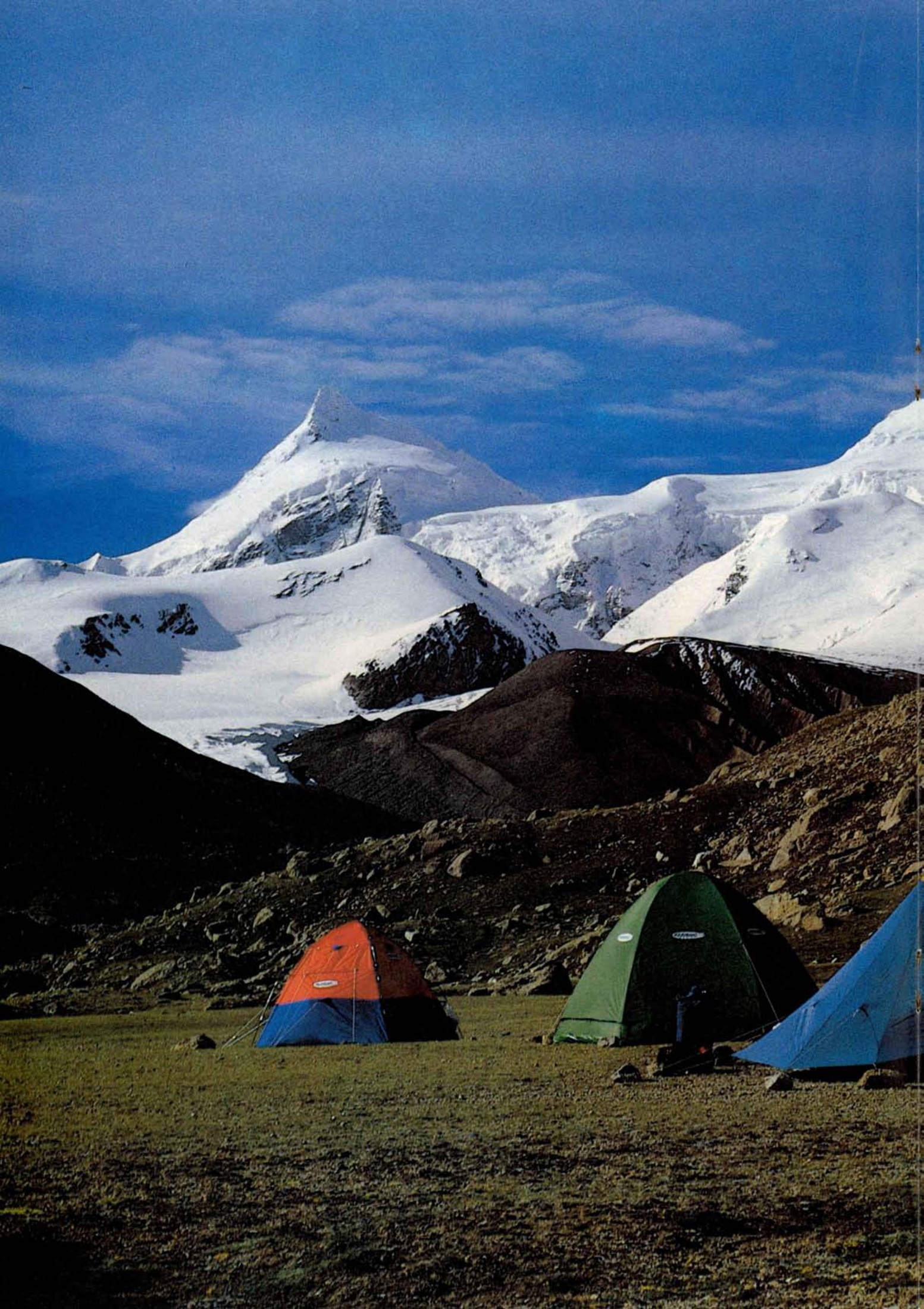
Arribem de nit al camp I, completament esgotats; els companys francesos ens vénen a ajudar, i ens reanimen amb un bon sopar.

L'aventura s'ha acabat. Demà arribarem al camp de base, on el microbús posarà direcció a Lhasa.

Miro per última vegada el Shisha que, orgullós i altiu, no s'ha deixat assolir.

«Potser en una altra ocasió...»

Pòster: Shisha Pangma. (Foto: Joan Rocasalva)

PENÍNSULA ANTÀRTICA: SOMNIS DE GLAÇ

Olga Farràs i Albert Ventayol

Un poc dissimulat somriure de victòria aflora als nostres llavis quan, a la fi, el vaixell es posa en moviment i, amb lenta voluptuositat, s'allunya de la dàrsena de Punta Arenas, al bell mig de l'estret de Magalhães.

L'aire és ple d'aliens himnes militars que mantenen ferma una tripulació arrenglerada a la coberta de popa. Per a molts d'aquests mariners, s'inicia una navegació incòmoda, freda i rutinària; mentre que, per a nosaltres, comença l'aventura llargament somiada i planejada, una fita per a la qual hem pacientment lluitat durant alguns mesos: l'Antàrtida.

Qui ens hauria d'haver dit que, d'aquelles cartes enviades ja fa temps a les marines dels països amb interessos antàrtics, precisament la xilena ens havia d'oferir uns resultats tan positius.

I ara heus-nos aquí, a bord d'un vaixell de guerra: el «Piloto Pardo», amb les seves amenaçants metralladores i un llampanant canó a proa, disposat a ser exhibit durant la navegació pel controvertit canal de Beagle.

Però no estem per absurdes polítiques en aquest moment, i sí, en canvi, per a gaudir de l'inoblidable espectacle dels canals «fueguinos» i la solitària Serralada Darwin, amb la catedral de glaç del Monte Sarmiento i les innombrables glaceres que aboquen la seva càrrega de glaç al mar, entremig de luxuriants selves de *ñires* i *lengas*. És el tròpic fred del gran explorador patagònic: Alberto de Agostini.

Són terres vetitament inhòspites, assetjades per les més terribles tempestes, i que recentment han estat testimoni de l'extinció dels pobles indis yahaganes i alakalufes, embrutits per l'alcohol, les malalties i la persecució dels colonitzadors. A principis d'aquest segle, encara es pagava una bona recompensa per un parell d'orelles d'ind mort.

La costa sud de Xile, des del golf

d'Ancud fins a Tierra de Fuego, és el més gran laberint d'illes, canals i fiords que hi ha al món. Els noms geogràfics són prou evocadors de la seva inaccessibilitat i dels perills i penúries dels primers exploradors espanyols: Golfo de Penas, Seno de la Última Esperanza, Fiordo Obstrucción, Bahía Desolada, Puerto del Hambre, etc.

En aquest indret del Planeta, encara hi ha cims que esperen l'alpinista que els escali, i el geògraf que els doni nom. Per cert que, navegant pel braç nord-oest del canal del Beagle, al sud de la Serralada Darwin, el Vice-almirall de la zona naval de Magalhães va proposar de batejar un dels fiords de la regió amb el nom de «Seno Catalunya».

Puerto Williams, a l'illa Navarino, és

*Explorar el litoral antàrtic és retrobar el plaer de l'aventura somiada. Illa Adelaida, Península Antàrtica.
(Foto: O. Farràs i A. Ventayol)*

l'assentament humà més austral del continent americà. En el nostre record, quedarà per sempre més la degustació d'unes exquisites pizzes de cranca i un al·lucinant vol en helicòpter, a frec de fulla d'arbre, estil *Apocalypse Now*, un vol del qual encara no hem esbrinat si el pilot era realment expert o bé si feia pràctiques de suïcidi.

Tanmateix, en un viatge a l'Antàrtida, les impressions fortes se succeeixen vertiginosament (per això hi anem!); així que, després d'una ràpida ullada a les fredes i fosques roques del Cap d'Hornos, el vaixell s'endinsa en el frenètic i temut ball d'ones del mar de Drake.

Mareigs, tempestes, naufragis... són imatges que, ben segur, hauran passat

continuació en un buit esgarriós que no finalitzava fins que el buc s'estavellava contra un oceà enfurismat; moment en el qual tota l'embarcació tremolava fins a grinyolar, al mateix temps que la coberta era escombrada per violentes i enfollides masses d'escuma.

A l'interior de la nau, els navegants s'organitzen de la millor manera que poden (els qui no hi tenen feina, és clar!). Alguns, literalment, desapareixen i no emergeixen de nou fins que queden enrera els dos dies que dura la travessia. D'altres, ho afronten amb valentia i escurçen les hores a la torreta del vigia, tot gaudint dels embats del mar. Fins i tot hi ha algú, com l'Olga, qui raptada pels amfitrions, accepta de cuinar una paella per a més de 40

base científica argentina Teniente Jubany, des de la qual ens arriben llunyanes veus.

Ignorem si aquest Jubany tenia ascendència catalana; però, en qualsevol cas, la presència del nostre país a l'Antàrtida no és menyspreable. Potser, entre els mariners argentins que durant el passat segle es dedicaven al trist extermini de les foques a les Shetland, ja n'hi havia algun que parlava el nostre llenguatge.

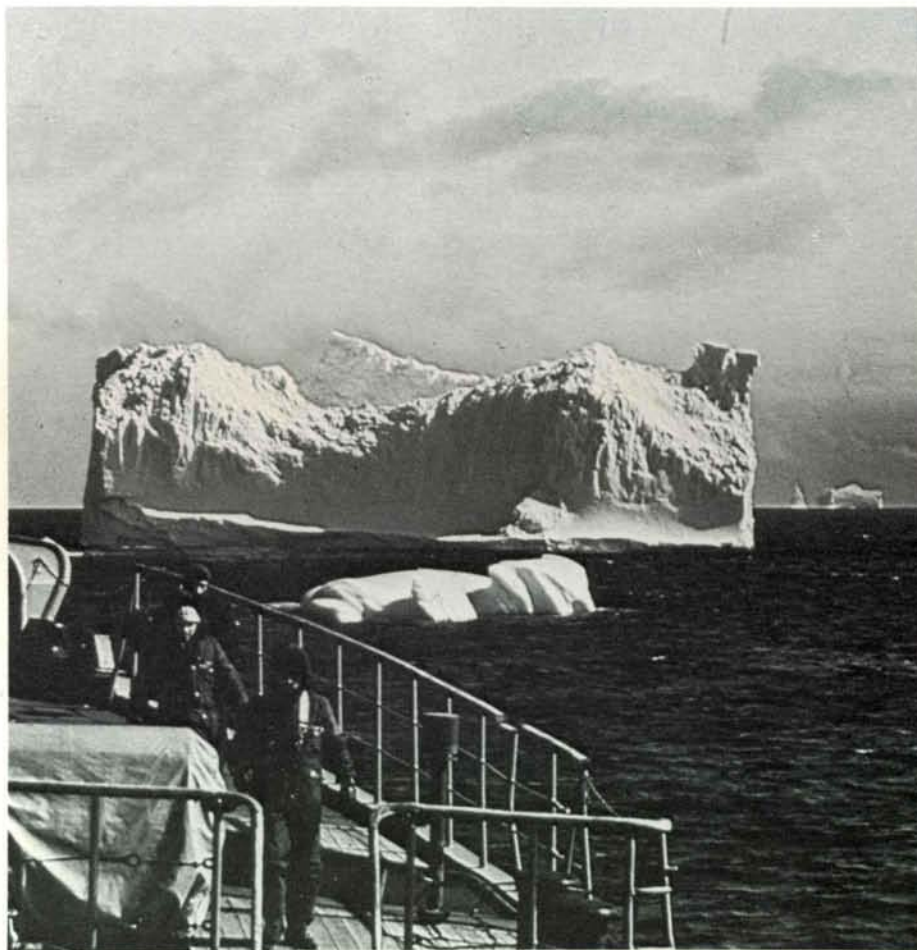
El primer català que trobem en l'exploració antàrtica recent és el Dr. Oriol Doménech, qui, el 1953, participà en una expedició argentina, en la qual tingué una sobresortint actuació. Posteriorment, són més d'una desena els qui, per molt diferents motius, han tingut el privilegi de conèixer el continent blanc. I per cert que, molts d'ells, són socis del Centre Excursionista de Catalunya.

Físics com el Dr. Manuel Puigcerver, qui prengué part en una expedició xilena, o en Jordi Casasayas, qui hi anà amb els australians. Químics com el Dr. Antoni Ballester, qui ja hi ha estat dues vegades, analitzant les aigües australs, acompanyat (el 1985) per les Dres. Marta Estrada i Josefina Castellví, així com de la periodista Charo Nogueira. Simples visitants que, després, ha dut a terme una excel·lent tasca de divulgació; com el grup d'en Miquel Quintana i en Jordi Queralto, que naveragen per la Península Antàrtica, el 1972 a bord del magnífic Linbland Explorer; i fins i tot ecologistes com la Dra. Laura Mitrani, qui va ser la metgessa de la primera aventura antàrtica de Green Peace, l'any 1986.

Tos ells, i nosaltres mateixos, varem quedar immediatament captivats pel món antàrtic: l'interès científic d'un continent i un oceà encara poc coneguts, on es produeixen fenòmens únics al planeta; l'adaptació de les espècies a unes extremes condicions ambientals; les peculiars característiques polítiques d'una terra sense fronteres, on es pot somiar en la cooperació mundial; i, sobretot, un marc escènic on les llums, el glaç, la roca i l'aigua es combinen prodigiosament, fins a formar un espectacle visual que, com la més poderosa de les drogues, intensifica les sensacions i crea la imperiosa necessitat de tornar-hi.

Amb el «Piloto Pardo» varem navegar per la Península Antàrtica durant prop d'un mes. És un vaixell que, sense ser un trençagels, està adaptat a la navegació per les aigües australs, i que té un interessant historial: des de l'auxili a la dotació britànica (quan el volcà de l'illa Decepción va entrar en erupció el 1969), fins al salvament dels naufrages del General Belgrano, a la guerra de les Malvinas, o el rescat del célebre

Malgrat els avenços tecnològics, els icebergs continuen representant un perill per a la navegació austral. Mar de Bransfield, Península Antàrtica (Foto: O. Farràs i A. Ventayol).

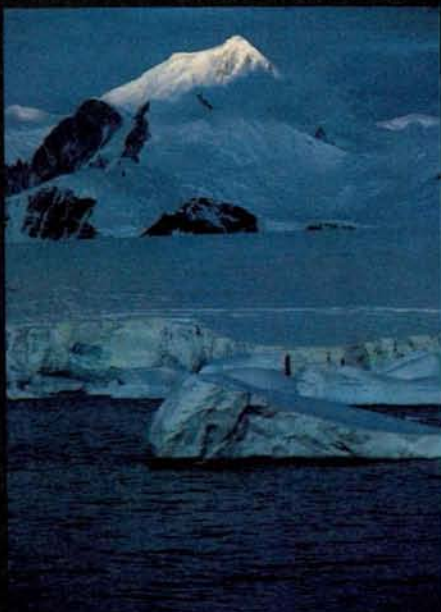
pel cap de molts mariners en navegar al sud d'Hornos. Imagineu-vos, doncs, quin seria el nostre estat d'ànim, si teniu en compte que la nostra experiència nàutica no anava molt més enllà de les «golondrines» de Barcelona.

A primer cop d'ull pot semblar poc adequat, això d'escriure de la mar en una revista d'alpinisme; però és que les ones que teníem al davant se'ns presentaven com veritables muralles d'aigua. La proa de la nau les escalava periòdicament, per a caure a

persones (naturalment, amb dels estrits de cuina ben lligats amb cordes).

És de matinada quan arribem a l'illa del Rei George, a les Shetland del Sud. Durant la nit ha nevat, i tot el vaixell està cobert d'un bon gruix de neu. Resulta estrany de veure els helicòpters emblanquinats així. El vent, eternament present a les costes antàrtiques, resta ara en calma, i la boira es confon amb l'aigua. Precisament, aquesta manca de visibilitat ha forçat el capità a fondejar la nau a Caleta Potter, enfront de la

Nit austral a l'illa Adelaide, Península Antàrtica.
(Foto: O. Farràs i A. Ventayol)

«Calypso» del comandant Cousteau.

La seva missió actual, l'estiu, és el subministrament de les bases científiques xilenes. A cadascuna d'elles, i n'hi ha prop d'una desena, el vaixell s'atura un o dos dies, cosa que ens permetia d'explorar-ne les rodalies; generalment, per anar a contemplar les colònies de pingüins, foques o elefants marins que sovintegen a tot el litoral austral.

Aquestes excursions les fèiem a peu, amb motos de neu, utilitzant les canoes de la nau i àdhuc en helicòpter. A moltes de les bases tenen esquís de travessia; però en cap moment no fórem autoritzats a utilitzar-los, i així, ens vàrem quedar amb les ganes de fer un cim antàrtic amb esquís.

A l'Antàrtida hi ha, a l'estiu, unes sis o set mil persones, (la major part científics o militars) que queden reduïdes a uns pocs centenars durant els sis foscos mesos de l'hivern austral. Ben poca gent, per a un continent de 15 milions de Km²!

La vida a les bases és realment dura, i posa a prova la resistència física i, sobretot, psíquica de les dotacions. Així, no són d'estranyar comportaments com el d'aquell metge que, enfollit per la tardança del vaixell de subministrament, va incendiar la base per, així, fer-se evacuar.

A l'extrem nord de la Península Antàrtica, i a les Shetland, les condicions climàtiques i d'accés no són permanentement infernals, cosa que, conjugada amb una singular interpretació jurídica de «presència física» i «reclamació territorial», ha provocat que els governs xilè i argentí hi hagin establert «pobles» de colonitzadors. A l'illa del Rei George hi ha «Villa Las Estrellas», on viuen famílies

Els icebergs són formes evolutives i irrepetibles; un grandíol espectacle visual. Mar de Bransfield. (Foto: O. Farràs i A. Ventayol)

Illla Adelaide, 67.º 45' S 69.º 05' 0: el punt més meridional de la navegació per les fredes aigües australs.

En l'hostil i solitari món polar, la silueta del «Piloto Pardo» és l'únic símbol de seguretat. Illa Adelaida, Península Antàrtica.

(Foto: O. Farràs i A. Ventayol)

ANTÀRTIDA

La fauna antàrtica ens mostra l'extraordinària adaptació de la vida a unes extremes condicions ambientals. Pingüi Adelia, Shetland del Sud. (Foto: O. Farràs i A. Ventayol)

xilenes, i on, precisament, el dia de la nostra arribada, va néixer el tercer nen concebut i nascut a l'Antàrtida.

Estranya experiència, la d'aquests nous esquimals del sud, que només coneixaran una nit i un dia de seis mesos de durada, i la supervivència dels quals dependrà exclusivament de l'ajut exterior. Estranya contradicció, la que hauran d'aguantar aquests nois, quan la televisió els sotmeti a l'inevitable bombardeig anticomunista, però que hauran d'aprendre a jugar i a conviure amb els barbuts científics russos de la base Bellinghausen, a tan sols uns centenars de metres de Villa Las Estrellas, i als quals demanen disculpes per haver-los interromput la migdiada en una càlida tarda de gener.

Aquesta peculiar convivència, i l'estatus polític del continent, són deguts al Tractat Antàrtic. A la dècada dels cinquanta, i amb el teló de fons de la guerra freda, els problemes territorials antàrtics semblaven abocats a un conflictiu cul-de-sac. Això no obstant, la celebració de l'Any Geofísic Internacional (1957-1958) va suposar un oasi de

cooperació científica sense precedents que facilità una favorable acollida a la proposta de crear un equip de treball a la recerca de solucions.

Aquest tractat, que va entrar en vigència el 1961, promou l'ús pacífic i ecològic del Continent. En un moment en què la cursa d'armaments és en plena rauxa, s'hi prohibeixen les proves nuclears, els abocaments radioactius i l'ús de les armes, així com la instal·lació de bases militars. Les reclamacions territorials de molts dels països signataris queden congelades, i s'hi adopten mesures per a la protecció de la fauna.

Espanya va signar el tractat el 1982, però no té la categoria de Membre Consultiu, per accedir a la qual s'ha de dur a terme un programa continu d'investigació.

Contra el que hom creu, no és cert que el Tractat Antàrtic expiri al cap de 30 anys, és a dir, el 1991; sinó que, a partir d'aquesta data, qualsevol Estat Consultiu podrà demanar la revisió dels acords. Sovint s'acusa aquest tractat de ser un club d'élite (cosa que, sense cap dubte, és cert, ja que no tots els països poden afrontar les despeses necessàries per a mantenir les bases i programes d'exploració). També sembla clar que, davant d'una possible explotació de recursos, els beneficiats serien els països consultius.

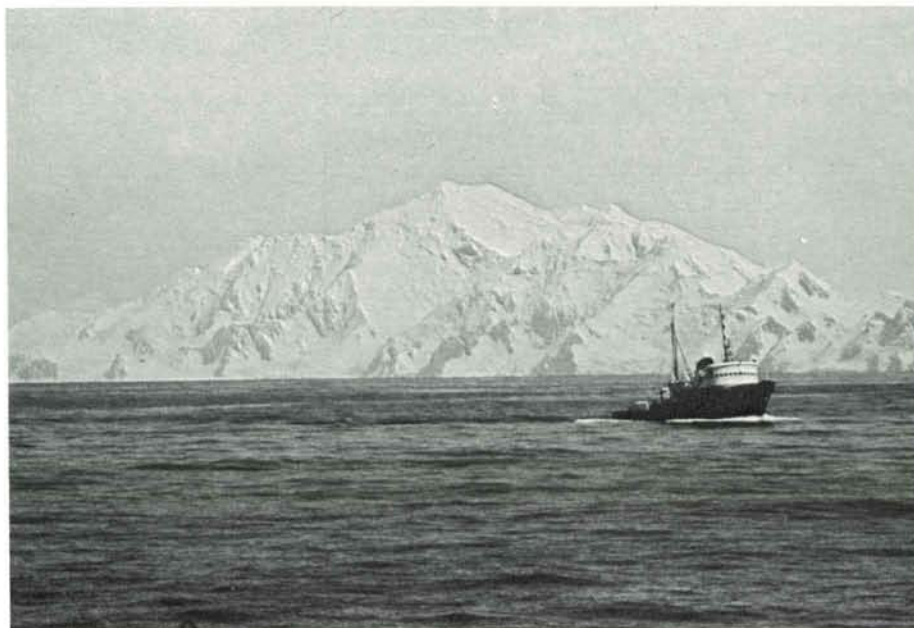
Per tot això, des del 1983 hi ha a l'ONU una petició dels països no alineats que reclama la internacionalització de l'Antàrtida i la declaració dels seus recursos com a «patrimoni comú de la humanitat».

El futur de l'Antàrtida no és tan blanc com les seves neus! Des de les Shetland, i després d'una visita al misteriós volcà de l'illa Decepció, la nau va posar proa al sud, tot recorrent la costa occidental de la Península Antàrtica. En el límit de la banquisa, en un mar ple d'amenaçadors glaços, l'illa Adelaida va ser el punt més meridional de la navegació.

En aquest indret, que supera àmpliament la idea que tots podem tenir de la fi del món, els xilens hi volen acondicionar una pista d'aterratge sobre el glaç. Abans, però, els glaciòlegs hauran d'estudiar la direcció de flux de la glacera, el balanç d'acumulació de neu, i les seves característiques dinàmiques, per seleccionar-hi una zona sense esquerdes, on els avions puguin aterrar amb seguretat.

En anteriors viatges, tal com hem narrat des d'aquestes mateixes pàgines, havíem pogut explorar les glaceres de Nova Zelanda, l'Himàlaia, Alaska o els Andes Patagònics, on varen alimentar-se els nostres somnis de glaç. L'estudi dels glaços antàrtics és un treball apassionant. Les successives capes de gel que, a l'interior del continent,

Cim de 1.700 m. d'alçada a l'Illa Livingstone, Shetland del Sud. (Foto: O. Farràs i A. Ventayol)

«Villa Las Estrellas», intencions colonitzadores a l'Antàrtida? (Foto: O. Farràs i A. Ventayol)

sobrepassen els 3.000 m de gruix són com les fulles d'un estrany calendari, que ha enregistrat fets importants de la història geològica recent de la Terra. La proporció d'isòtops d'oxigen permet averiguar la temperatura que feia en el moment de la formació dels cristalls de gel. Les bombolles d'aire atrapades en el glaç, i que produeixen la característica i alegre crepitació en el nostre got de whisky, indiquen la composició de l'atmosfera de temps passats. Els nivells de pols i cendres que, sovint, es troben entre els estrats de neu, corresponen a les grans erupcions volcàniques. No hi ha dubte que els glaciòlegs del futur identificaran 1986 per l'augment de radioactivitat que Txernobyl provocarà a les neus australs.

A poc a poc, podem reconstruir l'evolució ambiental del continent i de tot el Planeta. Així, hom ha de descobert que, uns 15.000 anys enrera, es produí un augment de 7°C de la temperatura mitjana, cosa que probablement va acabar amb el darrer període glacial Quaternari.

En arribar al mar, les glaceres originen els icebergs. En vàrem veure de totes les mides: des de petits terrossos, sobre els quals foques i pingüins prenen el sol, fins als immensos icebergs tabulars, de centenes de metres de longitud i desenes de metres d'alçada. És clar que no en vàrem veure cap com el que detectà, el 1956, el trencagels Glacier, de la marina EUA, que mesurava 350

km de llarg per 60 km d'ample.

Aquestes grandioses masses de glaç de superfície plana, a la base de les quals les ones excaven profundes cavernes, s'originen a les plataformes de gels flotants, que no són sinó glaceres alimentades i unides al continent, però que floten al seu torn damunt l'oceà. La plataforma de Ross ocupa una àrea superior a la de la Península Ibèrica.

Els icebergs són formes efímeres i evolutives; un espectacle irrepetible per a la contemplació de qual varem esmerçar moltes hores fruit del fred antàrtic, a la coberta del «Piloto Pardo». Els icebergs són molt bells. També poden ser útils. Shackleton ho aprengué molt bé; li varen salvar la vida. Aquesta es una fantàstica aventura en la qual es barregen la intel·ligència, el coratge, l'amistat i, per què no?, la sort que caracteritza els grans exploradors.

Sir Ernest Shackleton havia ja visitat l'Antàrtida en dues ocasions, i, el 1909, havia arribat a tan sols 10 km del Pol Sud. Per a l'expedició del 1915, l'objectiu era realment ambiciós: creuar el continent des del mar de Weddell fins a la barrera de Ross. Una distància de 3.000 km, en un infern blanc.

Després d'una breu escala a les Georgia, es dirigeix cap al continent on, malgrat els esforços, mai no aconseguirà desembarcar. El 27 d'octubre, «premut i gemegant, grinyolant les fustes i obrint-se en ferides», com ell mateix ho descriu, l'«Endurance» s'enfonsa, davant l'esferit esglai de la dotació. Amb prou feines han pogut preservar les tendes, queviures i tres petites embarcacions. En aquesta desesperada situació, a 500 km de terra ferma, la decisió de l'explorador és providencial. Trasllada tot

el seu equip sobre un iceberg que considera suficientment sòlid, i inicia un llarg viatge a la deriva que li farà recórrer 3.500 km en un període de sis mesos.

D'aquesta insòlita manera, assoleix l'illa Elefan, a l'extrem Nord de la Península Antàrtica, on desembarca el 16 d'abril. Comprèn immediatament la futilitat del seu esforç, ja que es tracta d'una illa allunyada de les rutes de navegació. Sense deixar que el desànim prengui cos en els homes, Shackleton s'embarca en un bot de tan sols 6,5 m d'eslora, i es llença a una travessia de 1.200 km en un dels mars més braus del món. Al cap de 21 dies de lluita, assoleix la costa de les Georgia; i, després de creuar una important serralada de muntanyes i glaceres, aconsegueix arribar a l'estació balenera que havia abandonat un any i mig abans.

Sense perdre un instant, Shackleton posa en moviment tots els recursos al seu abast per a rescatar la tripulació, abans que l'hivern condemni a mort als naufragats. Des de les Georgia, les Malvinas o Punta Arenas, organitza expedicions que són successivament rebutjades pel mar glaçat. A la fi, i quan tohom donava el homes per perduts, obté l'ajut del remolcador xilè «Yelcho», el qual gràcies a la perícia del seu pilot, Luis Pardo, aconsegueix driblar els gels i rescatar els 22 tripulants, només unes hores abans que el mar es glacés definitivament.

Les despulles de Shackleton descansen a les Georgia del Sud, on morí d'un atac al cor, el 1922, quan es disposava a iniciar una nova aventura antàrtica.

L'Antàrtida de Shackleton i dels temps heroics de l'exploració són ja

història. Ara ens preocupa garantir la conservació del Continent, com varem experimentar a la base González Videla.

La base se situa en un dels llocs més encisadors de l'Antàrtida, la Badia Paradís, i s'aixeca en un petit illot rocallós, perillosament amenaçat pels elèctrics cingles blaus de la propera glacera. L'espai és tan reduït que, homes i pingüins, es disputen la possessió de l'illa. Envoltats per l'ofensiu pudor de la colònia, que ens acompanyarà fins que sotmetem el calçat a un profund rentat, som testimonis d'una de les conseqüències de la presència humana a l'Antàrtida. Malgrat que els helicòpters prenen precaucions, i que el nombre de visitants no és elevat, alguns pingüins s'atemoritzen i abandonen les cries, les quals són immediatament atacades per coloms antàrtics que, pacientment, esperaven l'hora d'aquest festí.

El Tractat Antàrtic prohibeix el vol rasant d'helicòpters sobre les colònies, així com totes aquelles actuacions que puguin alterar l'equilibri ecològic del continent. Això no obstant, és molt probable que, en aquest moment, la colònia de pingüins «emperador», de Terra Adelia, l'espècie més genuïnament antàrtica de les 17 existents, hagi estat anihilada per les voladures realitzades per a la construcció d'una pista francesa d'aterratge.

L'Antàrtida constitueix el darrer indret del Planeta que encara és lliure de contaminació. Això no obstant, alguns pingüins tenen traces de DDT en els seus teixits, i en algunes de les platges visitades, les deixalles començaven a ser preocupants, per bé que el Tractat obliga a evacuar tots els residus.

Ha quedat ja lluny el temps de la càrrega indiscriminada de focs; i, encara que lentament, es va reduint la captura de balenes. Els perills són, ara, més subtils i, de vegades, es dissimulen sota un mantell de farisaïques declaracions.

No hem d'oblidar que si l'Antàrtida no ha esclatat ja, és perquè sempre ha estat considerada com un continent estèril i sense interès. Això no obstant, els avanços tecnològics en l'explotació de recursos, i les teories estratègiques de les grans potències, poden capgirar aquest concepte.

En els propers anys haurem d'afrontar el repte de mantenir el somni utòpic d'una terra sense fronteres, lliure d'armes, i que, fins ara, s'ha preservat en una puresa ecològica gairebé absoluta, al servei de la comunitat científica i de la humanitat. Probablement, tan sols si l'opinió pública mundial exerceix una pressió suficient, es podrà evitar la degradació del Continent austral.

Barcelona, octubre de 1986.

MONTBRISON

Refugi i finalitat

Jordi Lluch

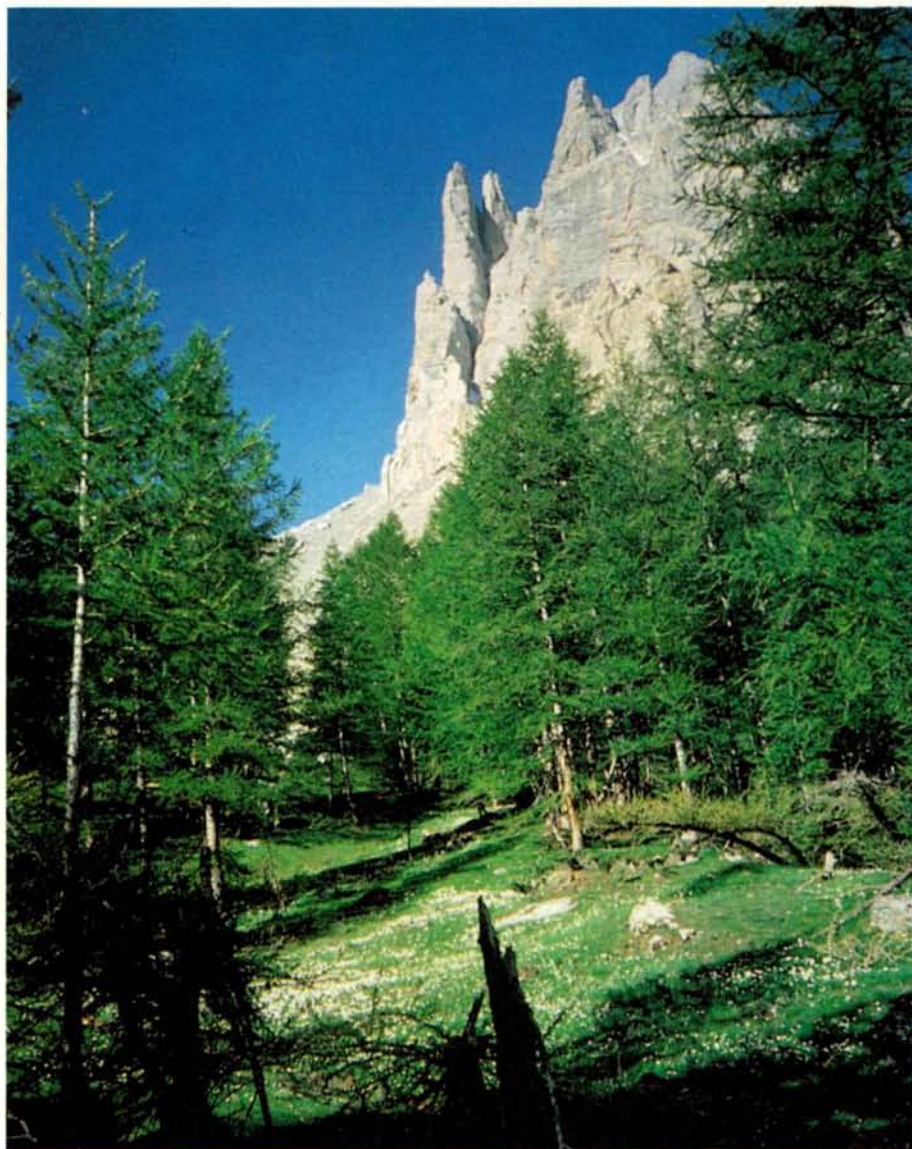
Orange, Nyons, Gap, Briançon..., la ruta de sempre, camí de Torino: el Piemont, Suïssa, els Dolomites...

Briançon, però, com a capital del Haut Dauphiné, no pot ser tan sols una ciutat de pas. Estratègicament situada a l'extrem oriental del massís dels Écrins, té des d'ací un còmode acostament a les seves valls nord i sud, per fer-hi si es vol, boniques travessies. Els veïns massissos de Cercs i Queyras permeten intercalar en el programa de

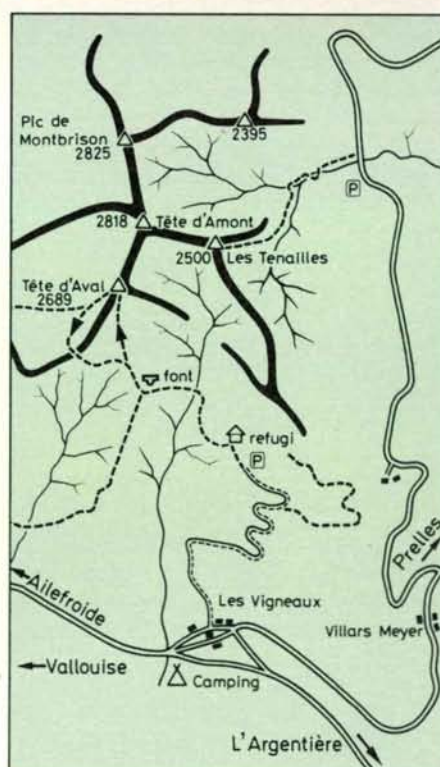
vacances curses de menys compromís i duresa que les que són propies dels Écrins. En fi, una escapada a través del túnel obert recentment entre Bardonecchia i Modane ens possibilitarà arribar a la Vanoise sense dispendis quilomètrics.

Pocs quilòmetres abans de Briançon s'obre, a l'esquerra, una cruïlla important per a l'alpinista: la que porta a l'Alefroide, amb La Berarde, un dels

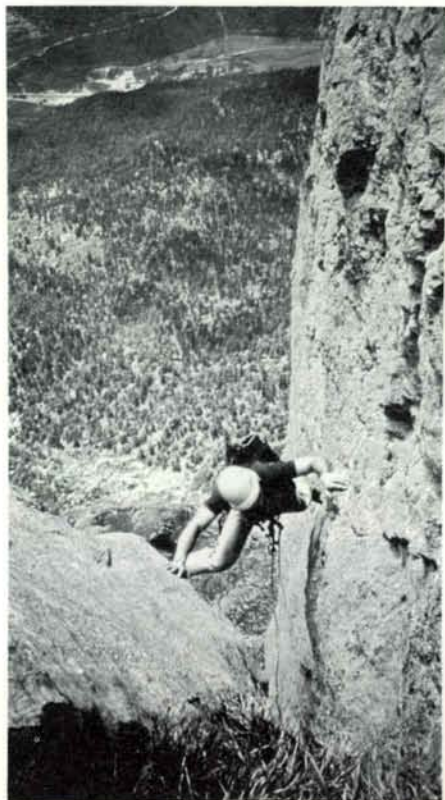
Les Tenailles i el torrent de la Combe Brune. (Foto: Jordi Lluch).

Via Kelle: llarg del pèndol. (Foto: Jordi Lluch).

Via Kelle: a la xemeneia del sentinella gegant.
(Foto: Jordi Lluch).

dos nusos principals del massís. La primera vegada que hom arriba a la cruïlla, els ulls se'n van vall endins: allà dalt, al capdamunt de tot, unes punxes blanquejades ens assenyalen les ascensions somniades: Pelvoux, Ailefroide; potser es veuen les Agneaux?

Lògic interès, certament, així com l'apressada mirada de biaix a unes parets de roca bruna que, a l'angle dret de la vall, en dominen l'entrada amb altivesa. «Contraforts secundaris», dirà l'alpinista àvid de glaceres i quatre-mils. Quin error, amics! De forma personal, us puc dir que procuro assabentar-me de tot el «secundari» que voreja cada un dels massissos que visito, ja que: què fa el «quatre-mil·ler» quan una barrufada ho emblanquina tot per damunt els tres mil? Doncs, a part de la menjada de closca que representen les consultes periòdiques a la *Méteo*, consumir cerveses de quaranta duros, gratar pedres de dos metres al costat del càmping i altres afers de similar utilitat.

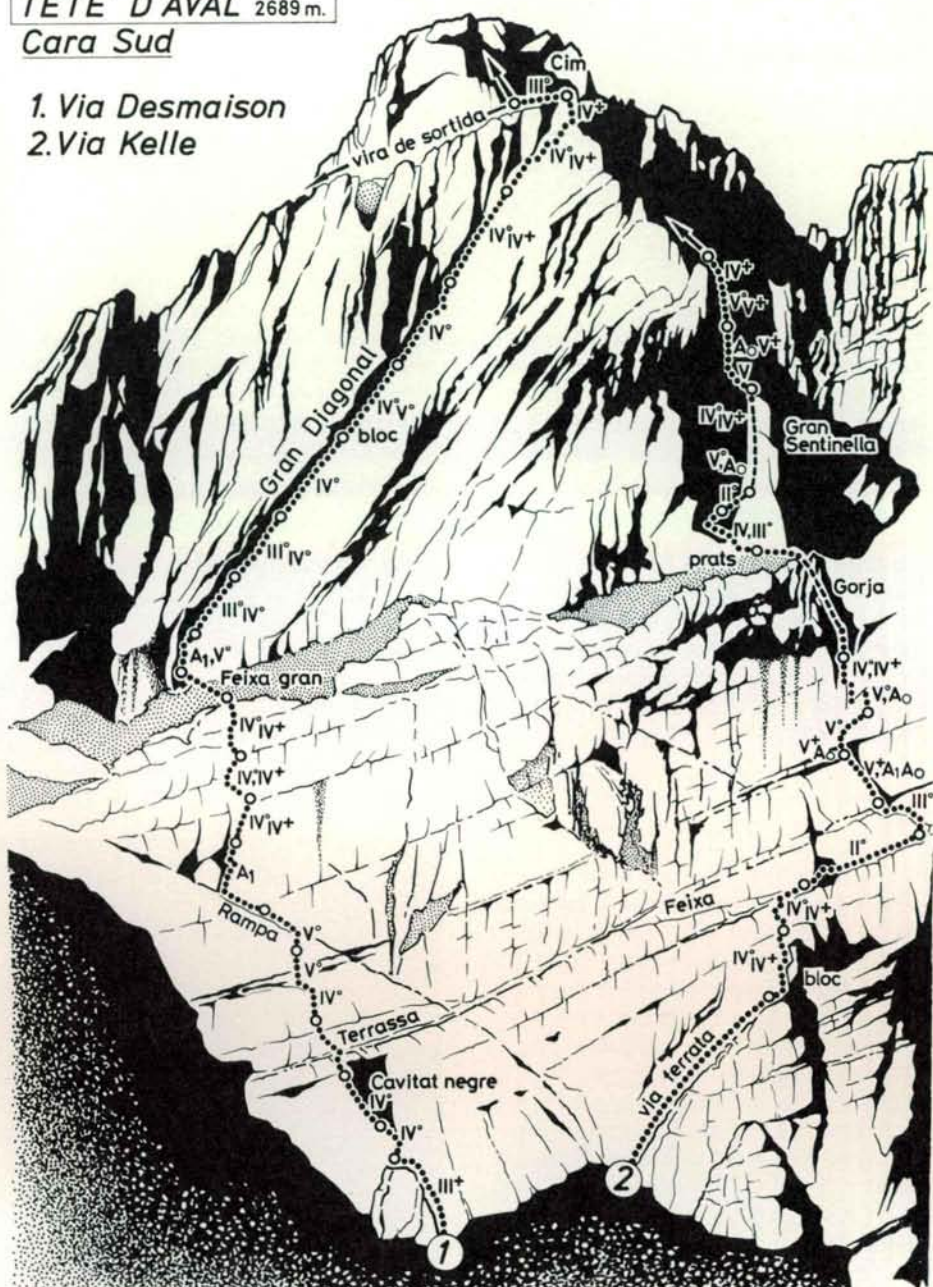
Les parets que abans us esmentava, justament, no tenen res de secundari. Malgrat la feble alçada comparativa amb els cims principals del massís (un xic més de 2.800 m. al Pic de Montbrison i la Tête d'Amont), la muralla de la Tête d'Aval amb 600 metres de desnivell compta entre les cinc més prestigioses de França, i els desnivells majors en les vies de l'interior (Tenailles i Tête d'Amont) freqüen els quatre-cents metres.

Un bon refugi, doncs, on esperar que

TÊTE D'AVAT 2689 m.

Cara Sud

1. Via Desmazon
2. Via Kelle

el sol diluïxi l'emblanquinada i que, almenys, les cerveses serveixin per a celebrar la bona fi del que hem vingut a fer: escalar. Però no puc passar tot seguit a relacionar les dades tècniques. Això seria menysprear sense motiu una contrada i unes parets que, si bé ens poden servir d'aixopluc quan altres fites de més alçada no ens són a l'abast, poden, per elles soles, ser un objectiu cobejat on centrar tot el nostre interès.

En efecte, les dues vegades que he solcat la gran muralla de la Tête d'Aval, ha estat anant-hi expressament a fer-ho, aprofitant aquest invent de la societat moderna que són els «ponts» de primavera. La segona Pasqua o Sant Joan poden ser les dates idònies, atesa l'alçada i la natura de les vies. Vies estètiques, de força ambient, generalment en bon rocam i en uns paratges alpestres molt bonics, crec que justifiquen les visites. N'estic segur

que no us decebrà.

TÊTE D'AVAT

Culminant a 2.688 m, la seva cara sud ens ofereix les escalades de més envergadura de la regió. A més de les ressenyes reflectides, altres itineraris i variants solquen tota la paret.

L'acostament es fa per marcats camins, enmig d'un bellíssim bosc de pins i alguna que altre font. A la primavera, malgrat algunes congestes de neu a la carena i la vessant de ponent, no és cap problema el peu de gat per a la davallada. Les vies clàssiques, com és d'habitud, hi són equipades als passatges difícils (sobre tot a la Kelle). El rocam es esplèndid en els passatges de dificultat, gairebé a tota la Kelle i a la segona part de la Desmazon, encara que deficient en la

primera part d'aquesta darrera.

Punt de sortida

Qualsevol càmping dels nombrosos de les valls veïnes. A Vallouise, dessota mateix de la cara, n'hi ha dos de ben servits.

Base d'atac

El mateix càmping. Anar amb vehicle fins Les Vigneaux i, abans de l'església, prendre una pista que surt a l'esquerra, en un estret pas entre dues cases. Força giravolts fins a trobar una evident branca a l'esquerra, en no tan bon estat, que s'acaba a dos-cents metres més amunt. Petit aparcament. Creuar un pont i, en uns minuts, assolir un petit refugi lliure (òptima base si no us va bé el càmping). Per un marcat camí, guanyar el peu de la muralla (evident, cruïlla a la dreta, poc després d'una font). Una hora escassa des de l'aparcament.

Atac

La via Desmaison s'agafa en un petit diedre vermell 30/40 metres a la dreta de la vertical d'un gran arcada, a uns cinquanta metres de la base. Per a la via Kelle, cal travessar prou a la dreta passant una primera cornisa (on arrenquen altres vies) i esbiaixar a la dreta per una altra cornisa més important, on es troben uns passamans fixos fets amb corda. Atac pel diedre esquerre d'un gran bloc repenjat a la paret.

Itineraris

(Via Desmaison). Les primeres tirades obliquen cap a l'esquerra, amb roca no gaire bona fins la primera vira. Per millor roca, s'arriba a la rampa, a l'extrem esquerre de la qual un curt passatge artificial porta a un mur que es resol amb tres tirades curtes. Gran feixa central on cal desencordar-se. Lleugerament cap a l'esquerra, s'assoleix la base de la gran diagonal que soluciona el problema del centre de la cara. S'hi té accés per una tirada incòmoda o dura, i amb una escalada de mitjana dificultat es recorre aquest llarg i estètic passatge fins el seu capdamunt. Via en conjunt feréstega i de gran ambient. Estèticament aconseguida (la signa, Desmaison) encara que tècnicament no sigui una gran cosa. Recomanable per a romàntics. Dificultat, MD.

(Via Kelle). Dos llargs després de

l'atac descrit, creuar per una vira, uns seixanta metres a la dreta, fins a la base d'una marcada fissura vermellosa obliqua a l'esquerra. Arribats a la canal intermèdia, cal deixar de banda una primera cornisa a l'esquerra (fita i cova-bivac) i pujar al següent llom herbat, que és situat al peu de la gran entalla formada per un gegantí sentinella enganxat a la muralla (visible des de la base). Seguir el croquis, sense pèrdua, amb unes tirades super-magnífiques per damunt del sentinella. Uns dos cents metres de cresta prou fàcil porten a la cornisa de l'escàpol. Via tècnicament més difícil i de més fermes passatges que la Desmaison, però malauradament escurçada per baix, per l'aresta final i pel canaló del mig. Recomanable; gaudeix de gran prestigi entre els coneixedors del lloc. Dificultat, MD sup.

Horaris

Unes 8 hores per a la Desmaison.
Unes 6, per a la Kelle.

Les Vigneaux i la Tête d'Aval. (Foto: Jordi Lluch).

Descens

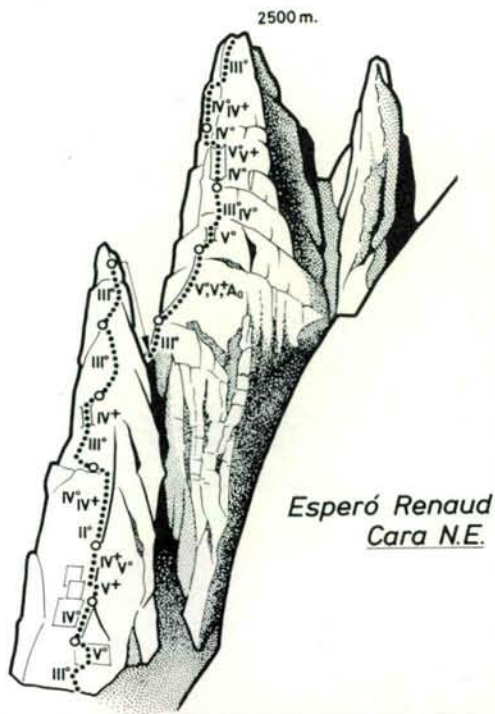
Per la vira d'escàpol, pujar a ponent i guanyar de forma evident, i sense perdre alçada prematurament, els pendissos que davallen pel cantó occidental. Baixar per la carena mantenint-se el més a prop possible a l'esquerra fins trobar unes grans lloses trencades de roca blanca. Immediatament després, unes traces baixen per una dreta barrancada; abans que aquesta es transformi en una gorja-cascada, creuar a la vorera esquerra i retrobar les traces que, vorejant a l'esquerra, porten a prop del peu de la paret. Una hora i mitja des

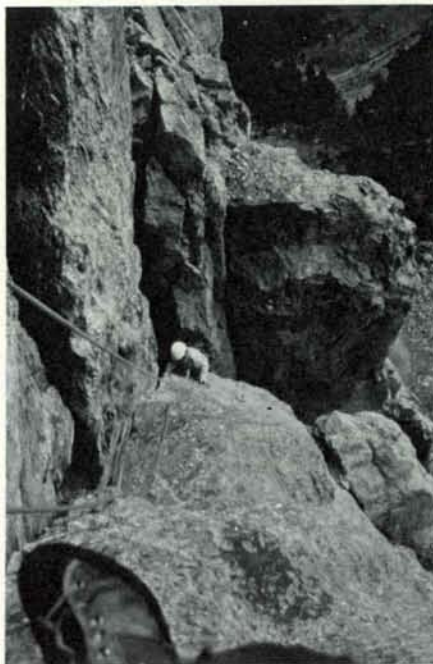
de la sortida de la via a l'aparcament.

LES TENAILLES

Un formós jardí recollit en una conca petita i plena d'acollidora intimitat, el sòl recobert totalment de gespa de verd lluent i fresc; un rirol petit el creua fent mil giragonses, i petits saltants, el mormoleig dels quals ens alegra el caminar, clapissos de margarides i altres flors blanques i grogues que un botànic denominaria i que l'humil muntanyenc que sóc tan sols sap admirar. Petits grups de pins completen el conjunt, disposats ací i allà amb

Via loan: La Rampa. (foto: Jordi Lluch).

Cent metres abans d'arribar-hi, prendre a dreta un altre trencall que, planejant al nord uns tres quilòmetres més, creua el torrent de la Combe Brune. Aparcament. Un marcat camí remunta el tarteram del marge esquerre del torrent i porta dins la valleta, dominada per les Tenailles i, al NO, la Tête d'Amont. Escasament una hora des de l'aparcament.

Itineraris

El recorregut per l'elegant esperó NE (o esperó Renaud), és d'execució «obligada», amb el nivell adequat. La cara SE acull altres itineraris d'inferior dificultat, dels quals esmento el que, de forma particular, em va semblar més estètic.

(Esperó Renaud). Atac en una graonada herbada, a la dreta de la base de l'esperó, que es remunta fins en un gran arbre, R-O. Seguir el croquis fins dessota mateix del curiós sentinella característic a mig esperó. Rappel de quaranta metres a la bretxa. Una fàcil tirada porta a la bretxa següent, d'on s'ataca la superba columna final amb quatre tirades molt llargues, en les que cal destacar la bellesa de la primera i tercera, esplèndidament monolítiques. Dificultat, MD, sup.

(Via loan). Atac a la vertical del cim i d'un gran cor gris situat al mig de la cara. Remuntar unes graonades fàcils, R-1. Creuar a l'esquerra una llosa i remuntar fins dessota mateix del cor. Amunt i a la dreta, creuar una difícil llosa compacta, i arribar al peu d'una magnífica rampa obliqua que s'en va cap a l'esquerra. Recórrer-la fins sota un balmat que tanca la sortida, superar-lo i assolir mes amunt una terrassa, d'on es puja al cim, en un darrer llarg, i baixar en un rappel de quaranta metres. Dificultat, D sup. Per ambdues vies es suficient un joc de tascons.

Horaris

Cinc hores per a l'esperó Renaud, i unes quatre per a la via loan.

Descens

De la terrassa on deixa el rappel esmentat, revoltar per l'oest cap a un collet (grossa fita). D'ací, unes marcades traces revolten cap al sud i a la tartera que passa pel peu de les vies. Mitja hora, des del cim al peu de paret.

Esperó Renaud: al monolític dièdre de sortida, V. (Foto: Jordi Lluch).

caprici, però amb més harmonia que no ho faria el millor decorador...

Això es el que s'amaga allà dalt, darrera de la bastionada de la Tête d'Aval. En pocs llocs com aquest haurem de lluitar tant contra la mandra i el plaer d'abandonar-se damunt la flonja verdor. Si, almenys, l'objectiu que ens hem proposat fos molt allunyat! Però no, és ací davant mateix: una esvelta construcció de potent i compacta roca calcària, formada per dues columnes enganxades i rematades al capdamunt sota la forma singular d'una tenalla, ens observa mentre ofereix els seus tres cents metres de blancor a les carícies del sol de mig matí. Una insolent

provocació que l'escalador no pot rebutjar, per més mandrós que sigui!

Punt de sortida

El mateix que l'indicat per a la Tête d'Aval.

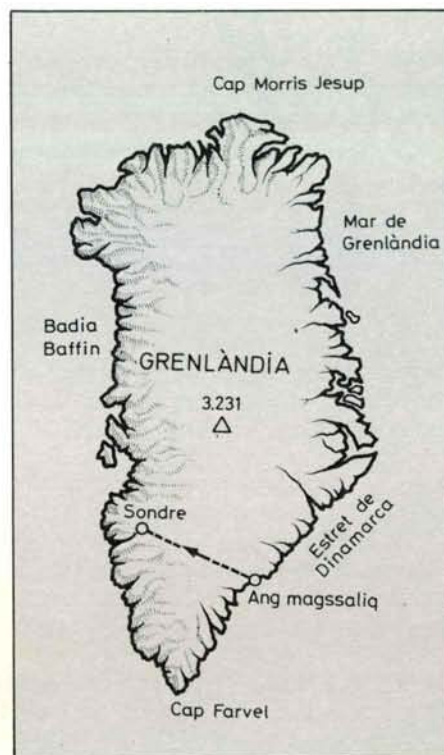
Base d'atac

El mateix càmping. Amb vehicle, prendre la carretera que, per damunt la Durance, costreja entre Les Vigneaux i Prelles, i a la meitat de la qual trobarem la desviació al llogarret de Bouchier.

EXPEDICIÓ TRANSGRENLÀNDIA-86

Pedro Guevara Martínez

Dur camí fins a l'Inlandeïs. (Foto: P. Guevara).

FITXA TÈCNICA.

- Travessa polar de l'estat.
- Nova ruta de 800 Km KULUSUK-SONDRE, a través de l'Inlandeïs, feta en 55 dies.
- Cinc components: Pedro Guevara Martínez (Cap d'expedició), José Antonio Vellido, Ramón Hernado de Larramendi, Gonzalo Cárdenas Serralde, Gabriel Cárdenas Serralde
- Trineus tipus «Pulka», construïts per nosaltres mateixos en fibra de vidre. Pes de cadascun: 110 Kg.
- Provisions per a setanta dies.

NARRACIÓ.

La neu gelada cruix sota els meus esquís. Amb un ritme lent i constant arrossego el meu trineu, amb cent quilos de pes del material. M'ha tocat obrir traça aquesta nit, a vint graus sota zero; el gelat vent nord-oest ens talla la cara i aixeca remolins de neu pols als meus peus.

Traducció: Joan Ras i Jansà

No veig res al meu davant; només un buit espantós de centenars de quilòmetres iguals, blancs i morts. Tinc por; em sento amenaçat, però no puc lluitar contra res. Les ulleres són plenes de neu, i el passamuntanyes és dur com una pedra. Ens orientem per l'angle del vent, instintivament. Provo de mirar la brúixola, però no puc pas agafar-la amb unes manyoples tan gruixudes, de «Thinsulate triple», sense les quals fa estona que les meves mans s'haurien glaç.

Passen les hores: deu, cada dia, sempre igual. No sabem en què pensar: ens torturen els records de la llar, el sol... És com una obsessió.

Quinze dies per a fer cent seixanta quilòmetres! Hauríem de fer-ne quinze cada dia i, de vegades, no podem fer-ne ni vuit.

Les darreres setmanes ha nevat força i el terreny no és en bones condicions. Només esperem que, quan ens endinsem al plató, millori el temps. Un altre cop ens trobem envoltats de núvols; puja la temperatura..., tornarà a nevar. Tant de bo que el juny dugui millor temps!

Em giro i em costa de veure els meus companys, enmig de la neu que aixeca el vent. «Moncho», encorbat i amb la mirada buida. En Gonzalo intenta dissimular l'esforç, i les preocupacions. En Vellido ho està passant molt malament: des que vam començar la travessa que té mal d'estómac i pateix un fort dolor a l'esquena. Em preocupa el seu estat: qualsevol dia podria enfonsar-se. M'agradaria abaixar el ritme; sabem que està malalt, i cal vetllar que no li passi res. Però res no ens ha d'endarrerir: hem d'anar al ritme de qui es trobi més fort.

— No vagis tan de pressa! —em crida en «Bellota»

Però jo augmento el ritme, per ofegar qualsevol sentiment. Sé que, en aquests moments, ell m'odia, però no puc fer-hi res més; és la llei del desert de glaç.

Recordo com vam arribar aquí: de vegades em peneixo d'haver perdut un any de la meua vida organitzant aquesta expedició. Allò més esgotador és buscar subvencions; vam tenir sort i vam guanyar el concurs de ràdio «Tu aventura vale un millón», que patrocinava la NESTLÉ.

Vam tenir altres petits ajuts, com el de la Federació de Castilla-La Mancha, que ens va donar el 10 % del seu pressupost anual: Vint-mil pesetones! Ens vam gastar tots els nostres estalvis, ens endeutàrem fins al coll i encara ens vam haver de fer la roba i els trineus.

Epl! I encara falta el viatge: vam sortir

Desert de gel: avancem pel plató. (Foto: P. Guevara).

de Madrid en una furgoneta; vam tenir pana a mig camí i vam arribar a Rotterdam en tren, amb sis-cents quilos de material a l'esquena.

Vam agafar el vaixell cap a Islàndia, un increïble país que coneixem prou bé, ja que l'any 1985 vam ser els primers que vam unir, en una travessa de 33 dies, les tres glaceres de l'interior.

Una setmana després, el 6 de maig, lloguem una avioneta que ens durà a l'illa de Kulusuk, davant de Angmagssalik, a la costa est de Grenlàndia. A la fi hi érem; el nostre somni!

Angmagssalik, la mítica capital de la costa est, és a l'altra banda de fiord, i com que el pack —mar gelat— era molt trencat, vam haver de llogar un helicòpter per anar-hi.

Des de l'helicòpter veïem impressionants serralades de muntanyes alpines.

Envolten, en un circ de més de sis mil Km, tota la Grenlàndia: una illa tres cops més gran que la península ibèrica i amb només 70.000 habitants

Va aparèixer Angmagssalik, a l'entrada d'una badia, voltada de muntanyes granítiques. Està situada sobre un turonet i té uns dos-mil cinc-cents hab., quasi tots esquimals, que viuen en cases de colors, prefabricades, i vesteixen amb texans. Per sort, encara hi trobem trineus i gossos esquimals. Però no podem perdre més temps, hem de creuar quan abans millor 45 Km de muntanyes. Podrem fer-ho?

Ací rau el 75 % de la dificultat de l'expedició; és on fracassen totes.

De nit, vam creuar la badia. Volíem pujar fins a un poble situat al nord: Tenetiqliak. Potser que, allí el fiord Sérnilik estigui gelat i puguem passar

cap a l'oest, davant de la *inlandeis*.

Va ser molt pesat; de vegades havíem de pujar els trineus amb cordes, tot superant desnivells de 300 m. Una nit (de nit la neu és més dura i els trineus llisquen millor) pujàvem per un corredor, i un trineu sen's va tirar a sobre. Pocs són els qui poden dir que han estat atropellats per un trineu!

El conductor del trineu no va parar i, per sort, ningú no en va sortir mal parat.

Després de creuar una petita glacera, amb espessa boira, arribem a Tenetiqliak. El fiord està desgelat, i els esquimals ens demanen 40.000 pesetes per a creuar-lo. Quin altre remei tenim?

Descansem un dia, per a recuperar forces, i reforcem la nostra dieta amb carn de foca.

Convivim amb els esquimals i veïem desencisats que només els ha quedat allò dolent, de la «civilització»: beure whisky, i l'estúpid consumisme, sense cap sentit en aquestes terres. Encara bo que el govern danès està fent un gran esforç per a educar la població esquimal.

El 13 de maig creuàrem Sérnilik en tres barques carregades de material. L'aigua, com un mirall, reflectia enormes icebergs. Rupert, un caçador de narvals, cantava i em gastava bromes. Tots estàvem contents, encantats per la bellesa del paisatge: era, tal com Déu el va crear, salvatge i perfecte, sense traces de civilització.

Ens van deixar a la boca del petit fiord Joham Petersen, que estava gelat. Al final es podia distingir la *Inlandeis*; però l'accés hi era impossible, ja que ens barrava el pas un llengua de

glacera caòtica. Calia buscar un pas.

Dos dies buscant el pas. Pugem en una muntanya, per a trobar possibles entrades. Hem triat un mal menor: un corredor entre parets tallades, que ens duria a la glacera, segons el mapa, pujant nou-cents metres en 6 Km. Busquem les esclaxes, i procurem allunyar-nos de les muntanyes per a evitar les allaus de neu.

El dia 18 de maig sortim de les muntanyes: ja som a dins. Encara haurem de pujar durant 300 Km, fins arribar als 2.900. A partir d'allí, el plató, que sembla pla, en realitat comença a baixar debíbilment durant 200 Km.

Passem dies de fred i mal temps. A la fi, podem veure el cel blau; però encara baixa més la temperatura. Cada cop que s'aclaria el cel baixava la temperatura i bufava un vent d'oest que tallava. Quan hi començàvem a estar acostumats, la temperatura va baixar de cop 26 graus sota zero! Cada cop que baixa la temperatura notem com ens fuig la calor del cos, i que el cervell sembla buidar-se. Només ens trobem a gust avançant.

Ara en «Moncho» diu que no nota un peu. Parem de seguida; el descalsem i el fem asseure en un trineu. En Gonzalo li escalfa el peu a l'estomac i li fem fregues durant tres quarts d'hora. Finalment, aconseguim que la sang li torni a circular.

Després d'una setmana de temps variable, arribem al plató. Ja ens acostem a la meitat del trajecte, i notem la pèrdua de pes. Fisicament, estem forts, llevat de petits problemes; psíquicament, ja ho he descrit al començament de la narració; estàvem resignats, tant ens feia tot. La rutina i les condicions dures són normals: Deu hores diàries de caminar!

Parem mitja hora, en torns de dues hores, per a beure te i menjar xocolata i fruits secs. La darrera hora de caminar era la pitjor, però passava. Muntar la tenda i cap a dins! Escriure el diari era l'única forma de desofec psicològic; però, d'altra banda, afavoreix la introversió típica de les expedicions polars. Sorgeix la propensió a sentir-se víctima. Les relacions humanes són vitals. La clau de la qüestió és que tothom pugui donar la seva opinió i escoltar-la per a prendre decisions. Tothom creu tenir sempre la raó i no es poden permetre ruptures dins l'equip.

Cada dia cuinà un de nosaltres. El sopar era: sis litres de puré, 400 gr de margarina disolta al puré, formatge i proteïnes. Això, amb galetes i cacau líquid amb llet, per a acompanyar-ho.

Dins la tenda, oblidàvem per uns

Nas gelat del Pedro. (Foto: J.A. Vellido).

instants la travessa; i el petit fogonet de benzina blanca ens feia de llar de foc. I cada dia, malgrat les preocupacions, quèiem morts de son, dins la funda i les plomes.

Aixecar-se era horrorós; la mandra ens envaïa: sense pietat! El cacau calent que ens reanimava i les galetes eren el nostre esmorzar.

El dia 13 juny va millorar el temps de cop. Érem a la meitat del trajecte i per molt malament que anessin les coses, no trigàriem més de trenta dies a sortir-ne. A més, el pendent cada cop es notava més. Amb el bon temps, la neu va millorar i, a la fi, vam poder fer la mitjana de 20 Km per dia. El vent sud-sudest ens hi ajudà.

Estàvem prou relaxats i la temperatura era cada cop més suau. Vam tenir pocs dies de mal temps; o és que, potser, ja no ens espantava qualsevol cosa.

Podem augmentar la ració de galetes i margarina diària, perquè anem bé de temps; els resultats són sorprenents: augment de la moral i del recorregut diari.

Falten 100 Km per a sortir de la glacera, i ja es nota el pendent. El sol ja no s'amaga i ens ofereix impressionants espectacles a mitja nit. Trobem els primers llacs, que ens obliguen a fer molta volta per a vorejar-los.

Per primer cop, en molt de temps, el 23 de juny veiem terra. Ens queden uns 50 Km per a la sortida, si el sextant ens indica la direcció correcta. El meu rellotge Heuer funciona perfectament. Un error d'un minut faria inútils els meus càlculs.

El dia 26 entrem a la zona d'esclaxes; deixem tot el material i carreguem els sarrons amb provisions

per a set dies. Son a 20 Km de terra. Les esclaxes ens tallen el pas; avancem encordats, buscant ponts de glaç. Algunes arestes muntades sobre abismes blaus, de deu metres d'amplada, formen llacs al fons, a quinze o vint metres per sota dels nostres peus.

Tres dies més tard, comencem a veure els colors de la terra: verd, marró... El dissabte, 29 de juny, a la fi veiem herba, i ens podem embrutar les botes de fang i seure sobre una pedra.

Hem sortit una mica al sud. Hem de córrer 40 Km per a arribar a Sondre. El primer de juliol creuem un riu de cent metres d'amplada (el Sandflugtdalen), que ens portarà directament a Sondre.

De lluny, veiem apropar-se un vehicle tot terreny i, per fi, des de fa cinquanta dies, algú ens ofereix una cervesa.

TRAVESSES POLARS A LA GRENLLÀNDIA

Poques expedicions s'endinsen a la Grenlàndia; pocs han aconseguit creuar el desert de glaç, sense ajut exterior, i arrossegant els trineus amb tot el material a sobre.

El primer que ho va fer va ser el noruec Nansen, el 1888. Va fer la ruta del sud; 600 Km en quaranta dies.

El 1965, un equip escocès enllaça Angmagassalik amb Sondre, passant per la base americana de la *Inlandeis*; 700 Km en 45 dies.

1986 Transgrenlàndia-Madrid: Angmagassalik-Sondre, per un itinerari més al nord, creuant les muntanyes d'Angmagassalik; 800 Km en 50 dies.

Anbmagassalik-Jakbshavn, 900 Km. Expedició noruega.

Italiana de Peroni, seguint el paral·lel 76; 1.400 Km en 90 dies.

Travessa Nord-Sud, 3.000 Km.

Impossible de fer-la i sortir-ne viu.

Feta amb trineus arrossegats per gossos, i amb proveïment aeri, pel japonès Huemura.

«EQUIP»

FRED— Equip complet de «Thinsulate Triple» per a la marxa a qualsevol temperatura. Ploma de Thinsulate per a dormir.

ESQUÍS— Equip d'esquí de muntanya.

TENDA— Circular, tots plegats; amb túnel de porxada per a cuinar i evitar condensacions.

SEGURETAT— 60 metres de corda de 7 mm, grampons i piolet. Les autoritats obliguen a dur ràdio-balisa.

ORIENTACIÓ— Sextant, brúixola i seguir les traces del vent. No es poden veure els estels.

BIBLIOGRAFIA— A l'Estat espanyol no n'hi ha. Propera publicació dels llibres de l'autor de l'article.

PIC FEIXANT

Josep de Terra i Camins

QUANTES vegades hem vist el pic Feixant?

Segurament bastantes. Des del Molieres, la Forcanada, el Russell, el Vallhiverna, el Margalida, el Besiberri,...

Sempre que ens hi hàgim fixat, haurem dit: «Un dia hem de pujar-hi!». Però, no sé per quina raó, aquest dia no acaba d'arribar mai.

El pic Feixant sempre ens ofereix un aspecte alterós i agrest. Per tots els vessants, sembla un cim difícil, d'escalada o grimpada assegurada.

Per tots, menys per un. Per exemple, des del Conangles es veu que té el seu con final convertit en una simple tartera.

Però, com arribar al començament d'aquest con?

La resposta és, evidentment, fàcil: s'ha d'assolir el coll de la Tallada, per la vall de Molieres, o bé per la vall de Salenques. I ací és quan, potser, començem a deixar-ho per un altre dia. Per la vall de Molieres, la guia «Posets-Maladeta» ens parla de piolet i grampons per a pujar-hi; i, a més a més, de corda per a baixar-ne.

Al Feixant, una glacera? Serà veritat?

Per la vall de Salenques, solitària, majestuosa i exuberant, ¿qui s'exposa a perdre's, a dins d'un bosc, tot intentant pujar a l'estanyet de la Tallada?

Un cim altiu i d'accés difícil! Pot haver-hi un al·licient més, per anar-hi?

Aquests dos ja són prou per atreure-hi l'excursionista. Però encara n'hi ha un altre!

A la primera edició del mapa de l'Alpina (1961), se'ns deia que la seva alçada oficial és de 2.995 m., però que, l'autor, havia comprovat que hauria de ser de 2.785!

Un altre estímul més! Quina alçada real té?

Haig de confessar, però, que encara que el tenia «en cartera», vaig anar-hi de «rebot».

Volia anar al Vallhiverna per Llauset; però, només sortir del poble d'Aneto, ja vaig trobar-me la carretera barrada per no sé quina estranya raó.

Llavors fou quan el Feixant adquirí el «protagonisme» de la jornada.

Deixant el cotxe una mica apartat de les obres de la boca Sud del túnel de Viella, vaig anar a plantar la tenda al

segon prat de la vall de Molieres; és a dir, al gran replà que hi ha una vegada se surt del bosc, camí del refugi (a 30 min., aprox., del túnel).

També podrieu preguntar-vos: ¿com és que, havent-hi un refugi a 2.300 metres, cal plantar una tenda a 1.740?

La resposta és que el refugi de Molieres no és la millor base per anar al coll de la Tallada, car s'hauria de «sinfonar» més o menys fins l'indret on cal plantar la tenda.

D'aquesta manera, preferia «la incertesa» de la glacera a les «esgarrinxades» del bosc de Salenques.

A més a més, això passava els dies 20 i 21 de setembre del 1986; per tant,

era de suposar que ni glacera, ni neu, ni congesta devia quedar al coll de la Tallada, a finals de temporada d'un any de sequera.

Des de la tenda estant, i quan la boira el destapava, no acabava de creure'm que hi haguessin 1.200 metres de desnivell (900 fins el coll, que no es veia, però s'intuïa). Per aquesta raó, també m'inclinava a creure que el cim no arribaria als 2.900).

S'anava fent fosc, i jo estava realment expectant: pel temps, no massa bo; per l'alçada del cim; i per la possible dificultat amb el gel (en anar-hi de «rebot», no duia ni piolet, ni grampons, ni calçat adequat per a la neu).

En posar-me a dins del sac, la Lluna lluitava aferrissadament amb les boires per tal de poder il·luminar i argentar els contorns de les muntanyes.

Al matí ja no havia lluitat; però no era per manca de boira, sinó per manca de Lluna. Però, de tota manera, hi havia més boira a la carena divisòria amb la vall d'Aran (Cap de Tòro, Gerbosa) que a la serralada del Feixant; i, això, normalment, és una bona senyal.

Eren les 7,10 hores del matí quan començava a caminar amb pas decidit,

El Pic Feixant, des del Gerbosa. (Foto: J. de Terra).

car havia tingut prou temps, el dia anterior, per estudiar el lloc més adient per guanyar el fort desnivell.

De la ben marcada fondalada on s'intueix el coll de la Tallada (entre el pic del Mig i el Feixant) baixa una tartera molt visible que, després, fa pas a un torrent que travessa una inclinada zona herbada.

Poc abans d'arribar al fons de la vall hi ha uns petits cingles que es poden superar fàcilment pel costat esquerre orogràfic (0) del torrent.

Així, doncs, seguint aquest «visurat» camí, ben aviat estava situat a sota el cingle; el qual va resultar molt fàcil de superar, perquè vaig trobar-hi un altre torrentet secundari que permet la pujada amb gran facilitat.

Dalt del cingle, cal anar pujant entre els dos torrents (el principal, sempre a la nostra esquerra). La pujada és molt forta: d'aquelles que gairebé només pugues mig metre a cada passa.

El puntet de color taronja del refugi de Molieres (a la nostra dreta) ens serveix de referència per a comprovar els metres que anem guanyant.

Al cap d'una hora de caminar ja havia

Crestes de Salenques i Tempestats, des del Feixant. (Foto: J. de Tera).

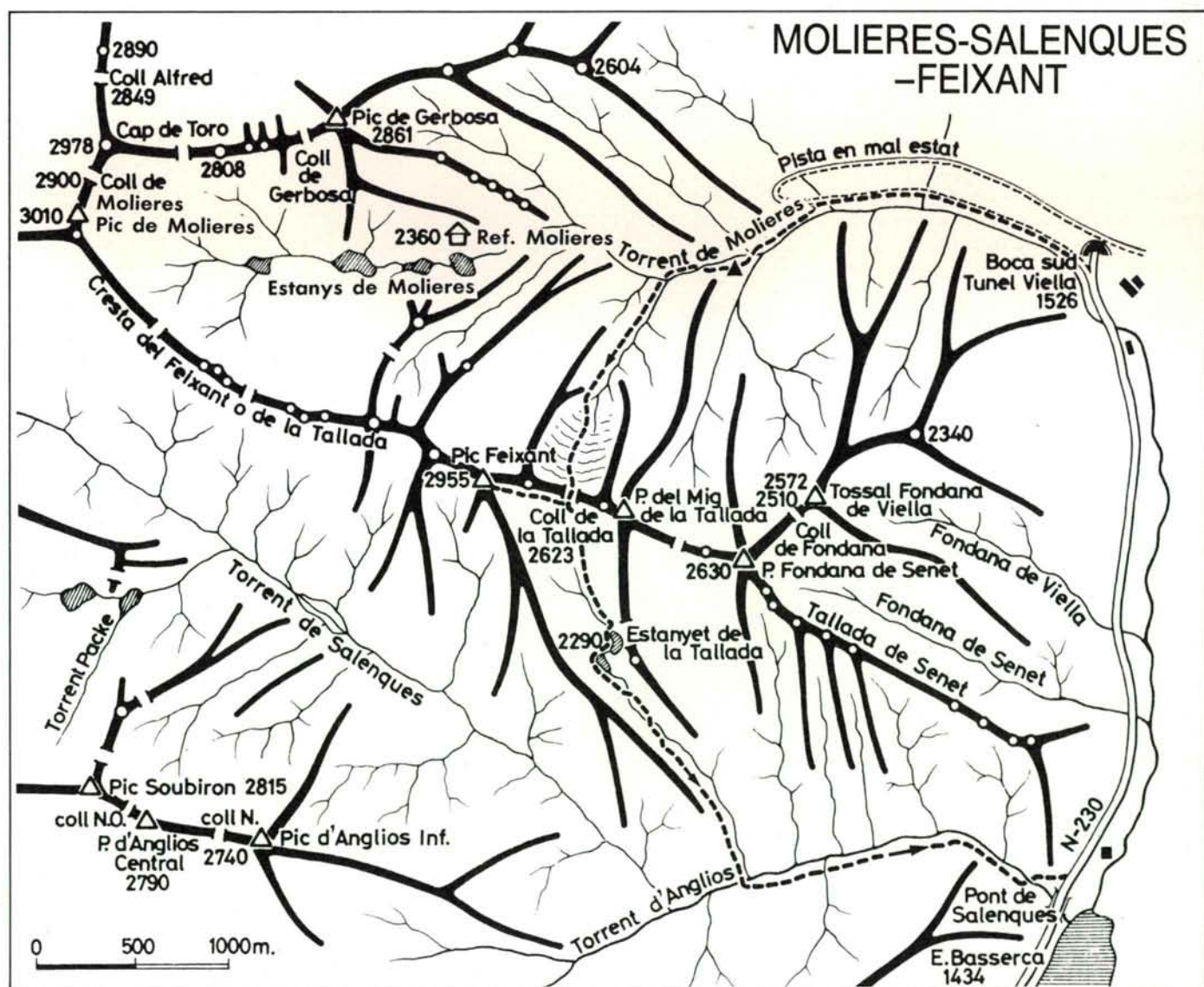

assolit la cota 2.250 metres; és a dir, ja en portava 500 de desnivell. I el coll, ni es veia. Començava, doncs, a sospitar que, realment, el Feixant havia de tenir-ne més de 2.900.

A la cota abans esmentada s'acaba

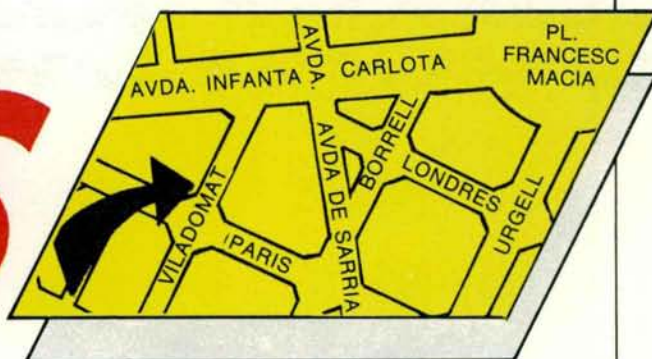
el gleber, s'entra a la zona de tartera i el torrent desapareix per sota les pedres.

A 2.350 metres m'esperava la gran sorpresa del dia. Perquè, a la fi vaig veure el coll de la Tallada. Però, entre

FREE SPORTS

VILADOMAT, 319 - 08029 BARCELONA
TEL. 321 72 90

**OFERTA TEMPORADA BLANCA:
ESQUÍS + FIXACIONS + BASTONS = 18.000.-**

- *Especialistes en esquí de fons i muntanya*
- *Especialistes en Windsurfing, tenim les millors marques:
GAASTRA VELA, WINDSURFING HAWAII, TEN CATE, MISTRAL.*

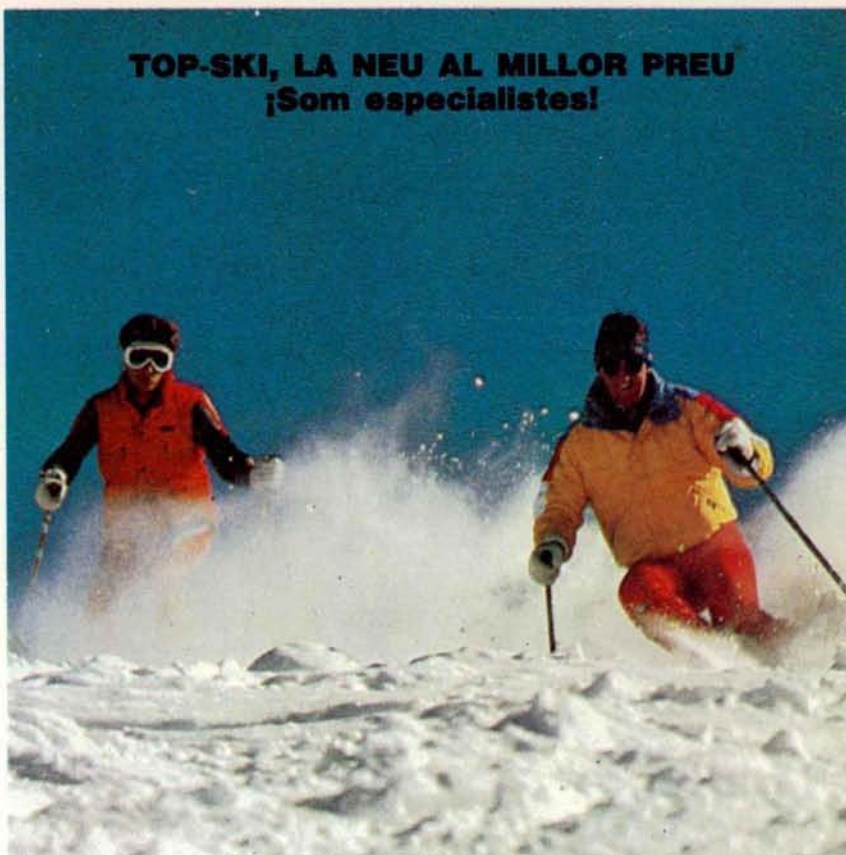
Mallorca, 194, pral.
Tel. 253 20 30
(3 línies)
08036 Barcelona

TEMPORADA 86-87

- Esquí dijous 1.750.-
- Esquí dia
(dissabte, diumenge) 1.992.-
- Cap de setmana:
-Andorra 5.950.-
-Cerdanya 5.750.-

- Totes les setmanes rifes d'un equip complet d'esquí.
- Preus especials a grups i també a individus amb vehicle propi.

**TOP-SKI, LA NEU AL MILLOR PREU
¡Som especialistes!**

**Arribar al cim és qüestió
de corda.**

**L'avanguardia de l'alpinisme i ROCA
a les Grans «Noves Rutes» dels 80**

CUERDAS DE MONTAÑA

Pallars, 85-91, 3.º 5.ª • 08018 BARCELONA • Tel. 300 47 29

CERCELESPORT

Us oferim tot el material per practicar el vostre esport i a més
lloguer de material d'esquí i taller de reparacions

articles de l'esport

sant lluis, 44-48 (torrent de les flors)
telèfon 219 36 48 – 08024 Barcelona

**ARNÉS DE
CINTURA
PRESLES**

**EL MÉS LLEUGER
I CONFORTABLE DEL MERCAT**

Distribuït en exclusiva:

Trameses
contra reembossament
a tot Catalunya.

NUS
Ros de Olano, 20 - 08012 Barcelona
Tel. (93) 218 41 17

ell i jo, hi havia... una glacera de 300 metres de desnivell!

El lloc era una «olla» encarada al Nord i «protegida» del sol pel pic del Mig i pel Feixant, que hi cauen gairebé verticals, amb desnivells de més de 500 metres.

En posar un peu a sobre le neu per tal de comprovar-ne la duresa, vaig adonar-me que no era neu: era pur glaç!

Quantes vegades he portat els grampons penjats de la motxilla i no els he fet servir per a res! Ara que els necessito, els tinc guardats a l'armari de casa! «Tant a prop del cim, i una absurda imprevisió és a punt de fer-me retrocedir!», pensava.

Era qüestió de superar el desconcert que va produir-me el fet de trobar-me allí, mancat d'estris per poder-ho superar; i calia mirar-ho fredament (que, per cert, el canvi de temperatura en entrar a l'olla» també es va fer notar en aquest sentit).

Afortunadament, la part final del coll, és a dir la de més pendent, era neta de neu, car havia baixat tota; a la part mitjana hi havia una esllavissada de terra per sobre el glaç, la qual, a part d'amagar el gel en un estret passadís, havia tapat les dues esquerdes que també hi havia; i a la part baixa, de menys pendent, era qüestió de caminar amb compte, posant els peus a sobre les pedretes que clivellaven la gelera.

Però també calia tenir ben clar que, en aquestes condicions, és més fàcil pujar que baixar; per tant, si aconseguia passar, en tornar, si el sol encara no hi arribava, hauria de fer una imprudència. O bé tornar pel vessant de Salenques (amb la volta que això representaria).

Una vegada assumida tota aquesta problemàtica, vaig començar a endinsar-me per la part baixa de la glacera.

Feia molt poc que hi caminava quan un soroll d'aigua em va desorientar, car no veia cap torrent. Seguint el soroll, vaig arribar a l'indret on se produïa. Era un pou de glaç! L'aigua de la fosa queia verticalment cap les entranyes de la muntanya, foradant el gel pur i immaculat de la glacera. Quants metres de neu i gel hi havia, sota els meus peus?

Més endavant, n'hi havia un altre, encara que aquest era menys espectacular.

Procurant posar els peus damunt qualsevol brutícia, per tal de no tocar directament el glaç, vaig arribar a l'esllavissada de fang.

Ara no calia partir pel glaç; però el pendent, que començava a redreçar-se, i tot trepitjant fang (una passa endavant i dues endarrera), feia molt penosa la pujada.

Una vegada travessada l'última esquerra, el pendent es va redreçar encara més, i el gruix del fang va començar a minvar, deixant a estones ben visible el glaç. Preveient aquesta eventualitat, havia agafat del final de la tartera dues pedres punxagudes, que vaig fer servir del «martell piolet». D'aquesta manera vaig sortir del glaç i, grimpant els metres finals, assolí el coll o colladeta de la Tallada (de 2.623 m) a les 9,15 h.

Una agradable sensació de tranquil·litat em va envair, a dalt del coll, en ésser acaronat pel sol.

L'altímetre assenyalava exactament 2.620 metres; és a dir, fins ací no hi havia cap variació ostensible amb l'alçada «oficial».

El pic Feixant, vist des del coll, perd tota esveltesa. I pujar-hi pel vessant de Salenques és només qüestió de «paciència, i anar pujant».

Vaig posar-me l'altímetre penjat del coll, i ho anava comprovant: 2.700, 2.750, 2.800, 2.900 i en arribar al cim,

assenyalava 2.930 m.

Però en arribar-hi, l'altímetre va ésser l'última cosa que vaig mirar. Car, quan sobrepassés amb el cap les últimes pedres cimeres, quedés impressionat per la imatge dels grans estanys Packe i Russell que s'obren davant dels teus ulls. Esperava quedar abocat a la vall de Molieres; però no, t'aboques a la de Salenques, car una lleugera inflexió de l'aresta fa que, per veure el refugi de Molieres i els seus estanys, hakis de seguir uns metres l'aresta en direcció O.

En principi, poca cosa més veia, a part de la boira que tapava tots els cims que, lògicament, s'haurien d'haver vist. Fins i tot, repetides glòpades de boira tapaven el propi cim i feien desaparèixer la vall de Molieres de la meua vista.

Eren les deu del matí en arribar-hi. Tenia, doncs, força estona per esperar pacientment que el temps millorés; car «en teoria», i segons l'home del temps, el diumenge «seria més estable».

Aquesta vegada no s'havia equivocat i, amb una sincronització admirable, les boires es van començar a retirar; de primer, vers la divisòria amb l'Aran, deixant per tant descoberts els cims de Vallhiverna i tot el conjunt d'Anglios.

Després, lentament però inexorable, van continuar fonent-se i enlairant-se. Els meus ulls no donaven l'abast!

Per un costat, el Gerbosa!

«Allò que resplendeix, que deu ésser? És clar! És l'estany de Besiberri!»

«Allò altre?» «Doncs, l'estany Rodó i, més amunt, l'estany de Rius!»

«Ep! Per darrera el Gerbosa, ja es veu la Forcanada!»

«Oh!! La vall de Besiberri ha quedat completament al descobert: el Tossal de la Mola Gran, el Besiberri N, el Central, el Sud, el Comaloformo...!»

«Mira! El Maubermel!»...

«Ostres! Quin dia està quedant!...»
«Home, ja era hora!: el Molieres! Però..., sortirà o no sortirà, l'Aneto?»

«Mira, mira! Ara el Russell! Com té de descarnada, la glacera! El coll de Salenques: que alt que es veu. Ara ja es pot contemplar, amb tota claredat, el refugi dels Estany Sense Nom, al peu del Russell!»

«No podia faltar-hi!!! Les boires s'han fos del tot: el Margalida, el Tempetats, l'Espatlla, l'Aneto, el Corones i Maladeta!». (I la màquina de fotografiar gairebé treu fum... «cric, rooc», «cric, rooc...»)

«Una lleugera capa de neu nova cobreix ja els cimals més alts.»

«L'embassament de Moralets sembla a salt de trampolí».

Realment el Feixant té una panoràmica excepcional! Amb la panoràmica també revius els moments viscuts per assolir alguns dels cims que contemples:

«Els pics d'Anglios: Quin fred vaig passar-hi pel juny!»

«El Gerbosa: control de Rally del C.E.C. del 1986».

«El Molieres: ja fa temps, que vaig pujar-hi».

«El Russell: també queda una mica lluny en el temps».

«El Besiberri N.: quina repetició tan ferma vaig fer-hi l'any 1985!»

«El Mauberge: en pujar-hi, un estiu, amb el meu cunyat, aquest em deia que l'excursionisme és un esport per a "masoquistes"; i, en arribar-hi, va rectificar ràpidament en quedar bocabadat davant la panoràmica».

I així van desfilar: Aneto, Pa de Sucre, Montardo,...

Però, malauradament, els moments viscuts a muntanya són minoria i tard a d'hora has de tornar a la realitat.

I la meua realitat més immediata és tornar pel mateix lloc, o bé baixar per la vall de Salenques, fer quatre quilòmetres per la carretera i tornar a pujar a buscar la tenda.

Una hora d'estada a dalt del cim, que es va fer molt curta, i una altra vegada en moviment!

«Si, en arribar al coll, l'olla gelada encara estigués a l'ombra, hauria de baixar per Salenques».

I així fou com vaig preferir caminar per l'asfalt a jugar-me el físic tot baixant per sobre el gel sense mitjans adequats per fer-ho.

Ja havia comprovat que era veritat allò de piolet, grampons i corda.

També havia verificat que l'alçada era la «oficial». I, ara, només calia que les bardisses i branques baixes em demostrassin que el camí és perdedor pel vessant de Salenques.

De moment no va haver-hi cap problema a baixar fins les petites prades on hi ha l'estany de la Tallada (2.290 m).

(Haig de fer un incís, i dir que no són dos estanys junts, tal como s'esmenta a l'Alpina, sinó que només n'hi ha un; i, una mica més avall, hi ha uns petits aiguamolls.)

Ací vaig «passar-me de savi» i, en lloc de seguir el desguàs dels aiguamolls, que són el començament de l'anomenat Torrent Blanc (que és per on deu pujar, més o menys, el camí) vaig seguir un rastre de bestiar que menava a uns prats situats a l'esquerra de l'esmentat torrent. Quan el rastre va desaparèixer, ja estava massa separat del torrent per poder tonar-hi.

Havia de baixar, doncs, «pel dret» 600 o 700 metres fins arribar al fons de la vall, procurant no quedar amb el pas barrat per algun penya-segat.

I aquesta és una labor pacient; car no pots llençar-te avall, a cegues, per qualsevol acollidora canal: has d'intuir de quina manera s'acaba, i saber valorar si és millor deixar-la, i flanquejar

a la dreta o a l'esquerra, fins trobar-ne una altra de millor, o de més llarga.

Vaig tenir la sort de no trobar-me cap vegada amb el pas barrat; i, en arribar al bosc, vaig sentir-me segur, car ja tenia la «partida guanyada».

Però, ací, les cames van patir les conseqüències de les bardisses i de l'espès brancatge dels bedolls i avellaners.

Però, per tenir la «partida guanyada del tot», calia travessar el torrent de Salenques, i això, normalment no és fàcil, car gairebé sempre s'ha de passar «sucat» fins als genolls. I, de vegades, la «sucamenta» pot arribar a la cintura. I, si poses el peu al damunt d'una pedra punxaguda i perds l'equilibri, «suques» la motxilla i tot.

Però, potser degut a la inèrcia de baixar sis-cents metres pel dret, o perquè el torrent baixava amb menys cabal, vaig poder saltar de pedra en pedra fins a trobar-me a l'altre costat sense cap problema.

Que n'és de bonic el camí que segueix el torrent de Salenques per dins del bosc!

És, miraculosament, una gran vall on encara no s'ha obert cap pista. Gairebé no és veu el cel, que queda tapat per l'harmoniós brancatge. Una espessa catifa de fulles seques et suavitzen les petjades. Els gorgs del torrent, blaus i tranquils, se succeeixen amb bells salts d'aigua..

És un camí que no voldries que s'acabés mai; però, de sobte, en un revolt, et trobes al davant del ciment armat del nou pont de Salenques.

Què hi farem! Carretera i «manta!» Però... a peu, i amunt, que fa pujada!

Quatre monòtons quilòmetres de carretera fins arribar a les obres de la boca Sud del Túnel de Viella; i des, d'allí, per la curta pista de Molieres, fins al cotxe!

Però encara no s'havia acabat ací l'excursió; perquè, vaig buidar-hi la motxilla i..., amunt que la tenda m'espera!

I per fi, en arribar-hi, vaig poder descansar, refrescar-me i dinar.

Quina tarda tan bonica va fer! I quina temperatura tan agradable!

Era l'últim diumenge d'estiu de 1986?...

HORARIS

Del final de la pista Molieres al prat superior: 30 min.

0 h 30 min.

Del prat sup. al peu de la glacera: 75 min.

1 h 45 min

Del peu de la glacera al coll de la Tallada: 45 min.

2 h 30 min

Del coll al pic Feixant: 40 min.

3 h 10 min

Del pic al coll: 20 min.

3 h 30 min

Del coll a l'estanyet de la Tallada: 30 min.

4 h 00 min

De l'estanyet al torrent de Salenques: 50 min.

4 h 50 min

Del torrent al pont de Salenques: 25 min.

5 h 15 min

Del pont al túnel de Viella: 45 min.

6 h 00 min

ERNEST MALLAFRÉ i PLANELLA (1922-1946)

Josep Artigas

En «Malla», com l'anomenàvem familiarment, era estudiant de Química i ja havia fet el segon curs de Milícies Universitàries a l'Escola de Marina de Marín (Cadis), quan trobà la mort per una allau que es desprendé del Monastero, el 31 de desembre de 1946, a les 11 del matí, en el curs d'una sèrie d'ascensions hivernals, acompanyat per en Joan Cardona i en Josep Artigas, el quals, sortosament, en sortiren il·lesos.

De caràcter reflexiu, callat, seriós i emprenedor, no foragitava no obstant, ni l'humor ni la tabola, quan la companyia ho imposava. Fou l'escalador més tècnic de la seva època. Introduí a la nostra terra, mitjançant el seu llibre «Escalada» (Editorial Juventud, aparegut el 1948, després de la seva mort), tot el munt de tecnicismes que Commici imposà a les Dolomites. Fou un llibre que causà sorpresa, per la nacionalitat del seu autor, en el si dels Clubs Alpins Europeus.

A part del estudis de Química, no tenia cap altra dèria sinó l'escalada i l'alta muntanya.

Descansa en pau, al cementiri d'Espot, aquest consoci nostre, figura del muntanyisme nacional, que ja era quelcom més que una promesa en morir a 24 anys. És astorador allò que havia aconseguit a tan jovenívola edat!

FITXA TÈCNICA

Primeres vies d'escalades:

La Nina - La Bola de la Partió - El Rave - L'Agulla dels Pollegons - la Talaïeta - (Totes elles a Montserrat).

Una de les seves ascensions al Cavall Bernat fou per acompanyar-hi Piero Ghiglione.

Primera ascensió al Mallo Firé, de Riglos, cosa que, per primera vegada a Espanya, tingué una transcendència internacional.

Altres ascensions:

Mont Perdut (Ascensió pel Glaciari) - Gegant encantat - La Bitlla - La Mòmia - El Pebrot - La Nineta - La Boleta de la partió - L'Agulla del camí - EL Projectil - La Porra - Tucarroia - Astazou - Cilindre de Marboré - Espatlla - Les Soeurs - Torre - Casc - Tebarray - Liena Cantal - Gran Fatxa - Petin - Cabizo Cristal - Travessia S-N de la Cresta del Diable - Soullano - Travessia de la cresta de Costerillou - Balaitós - Pic de l'Infern -

Pic Blanc i Pic Negre d'Envalira - Travessia de la cresta de Cubils - Hivernal a la paret Nord del Pessons - Hivernal del Peguera i la del Monastero.

Com a esquiador, fou campió de Catalunya, per Equips, 1945-1946.

És **autor** del llibre *Escalada*, primer manual tècnic important autòcton.

Fabricant de les primeres soles de claus de cautxú espanyoles: BLAMA.

Fundador del G.E.D.E.-G.A.M.-C.A.D.E. (Diffícilment trobaríem un precedent semblant).

Va ser l'**introduïdor** de l'alta tècnica escaladora en el país. I, gràcies als seus coneixements, fou l'únic escalador que va preveure l'èxit en la complicada maniobra de cordes de tracció pròpia i auto-asserurança, que permeté al seu autor superar en solitari el sostre de, *El Rave*, de Montserrat.

A L'ERNEST MALLAFRÉ

(Mort per una allau, en el Monastero, el 31-XII-1946)

Al Pirineu hi ha una tomba,
on reposa el meu company.
En ella, no hi ha cap ombra,
car el sol hi bat tot l'any.

L'herba fresca l'amortalla,
brodada de flors del camp;
i, l'hivern, la «lapidalla»,
amb neu com a marbre blanc.

Per capçal, la creu forjada,
amb al data de sa mort,
i una placa, allí plantada;
homenatge a son record.

Fa quaranta anys que va caure;
quaranta, que vaig tot sol...
No caldran altres quaranta,
per seguir-lo en el subsòl.

Sí; ell va morir ben jove
i jo, ja ho faré tan vell...;
per què l'allau traïdora,
sols va colpir-lo a ell?

Podia esperar uns llustres
i caure uns anys després,
arrabassant dues vides juntes
i no una, tanmateix!

Li hauria ofert mitja vida,
i ell, gaudir-ne mitja més...
hauríem mort com calia,
encordats per sempre més.

Sort? Destí? Malastruga?
Error tècnic? Un excés?
No és la causa el que en remuga,
ni el que tant temps m'ha sorprès.

És, que el cim, la serralada,
el cel blau, el núvol blanc,
l'ocell que per allí passava,
la neu, el pí i el rocam,

van veure, sense torbar-se,
morir-hi el meu company,
sense el sospir d'una pausa,
no oir-se'n tan sols un plany!

L'Astre, son camí feia;
el món, anava girant...
Ni un sol bri no es desfeia,
mentre ell moria amb l'any.

Des del refugi d'Amitges,
sovint m'he girat, mirant
el Monastero, amb idees tristes,
i morir he volgut a l'instant.

Enterrar-me a Espot caldria,
al costat del meu germà;
i, per fi, dir-li podria:
—«Amunt Malla! Tenim un cel per escalar...!»

ALPINISME

MOSTRA FOTOGRÀFICA D'ESCALADES A L'HIMÀLAIA

Durant tot el mes d'abril seran exposades a MITO, HERZEGOVINO, 9 BARCELONA, les millors fotografies preses per Enric Lucas, Lluís Lucas, Joan Carles Griso i Anna Masip durant l'ascensió hivernal al DHAULĀGIRI 86-87, i les de les ascensions a l'ANNAPURNA CARA SUD-84 i EVEREST-85 d'Enric Lucas.

III REUNIÓN NACIONAL DE ESCALADORES

Organitzat pel Club Montañeros de Murcia, i

patrocinat per la Federació Murciana de Montañismo, se celebrarà durant els dies 1, 2 i 3 de maig la III Reunió Estatal d'Escaladors. Aquest acte tindrà lloc, a l'igual que en anys anteriors, a la vall de Leiva (Sierra Espuña), coneguda escola murciana que compta en les seves parets amb més de vuitanta vies d'escalada de totes les dificultats i amb unes alçades que van des dels 100 als 140 metres.

Segons ens informen els organitzadors, aquest any s'ha inaugurat una nova zona especial per la pràctica del *boulder*. Igualment, cal destacar la celebració de la primera competició d'escalada esportiva, amb un primer premi dotat amb 50.000 ptes.

Els interessats poden

dirigir-se a Club Montañero de Murcia, Plaza de Santo Domingo, 15-2.º 30008 Murcia

JORNADES D'ESCALADA EN GLAÇ A GAVARNIA

Durant la primera setmana del mes de febrer es van dur a terme les Jornades Catalano-Franceses d'escalada en glaç. El punt de concentració va ser Gavarnia (en fr. *Gavarnie*), on es concentraren prop d'un centenar d'escaladors catalans d'aquesta especialitat i altres tants de francesos.

Durant dos dies s'alternaren les escalades sobre les cascades de glaç, que se situen a la capçalera d'aquesta vall pirinenca, amb projeccions de pel·lícules i diapositives que van permetre observar algunes de les tècniques utilitzades pels escaladors més

famosos en aquest camp.

El fet que tots els catalans estiguessin allotjats al refugi del CAF i el francesos ho fossin al poble de Gavarnia, distant uns quants quilòmetres, potser va afavorir que, en acabar, el sentit general dels participants fou un pèl desencisat, ja que es va trobar a faltar una major interacció amb les francesos, tal i com deia el nom d'aquestes jornades.

EXPEDICIÓ CATALANA AL TILICHO

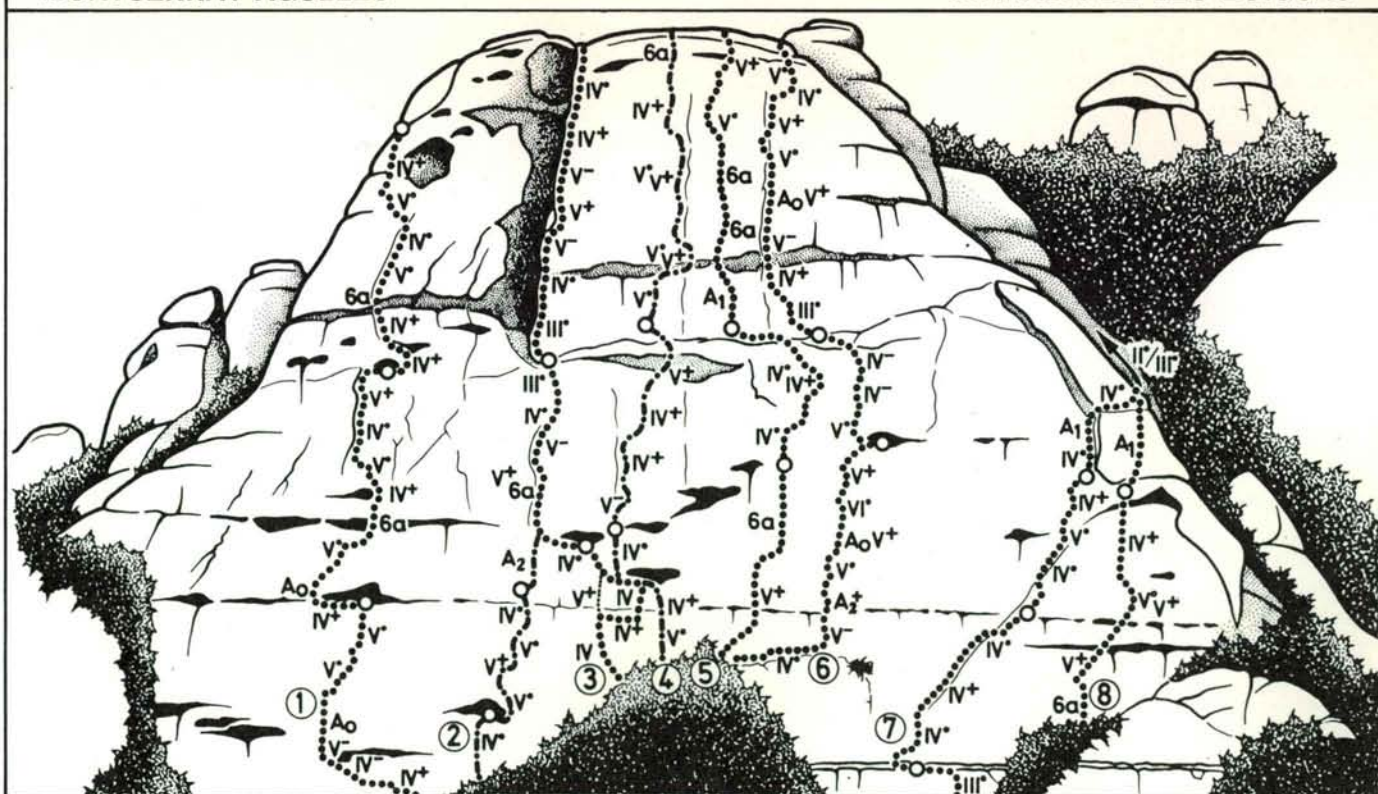
El passat mes de març va sortir de Barcelona l'Expedició Tilicho-87.

Aquesta activitat alpinística, finançada en part per «La Seda», de Barcelona, intentarà assolir el cim del Tilicho, de 7.134 metres d'alçada, seguint l'aresta nord, una via que va ser oberta pel francès Roger

VIES D'ESCALADA

MONTSERRAT-AGULLES

MIRANDA DE LES BOÏQUES

- ① Via «Hiwatta» (125 m. MD⁺A₀) 1.ª asc.: 10-5-81 per R. Pelegrina, M. Sugranyes, O. Pie i R. Alacuart. ② Via «Argent» (40 m. MD⁺A₂). ③ Via Montpart (100 m. MD⁰). ④ Via «Grimpanautas» (100 m. MD⁺) 1.ª asc.: 6-6-82 per M. Capella i X. Martín. ⑤ Via «Garcia-Vidal» (110 m. ED⁻, A₁). ⑥ Via «Verdaguer-Durán» (100 m. MD⁺, A₂⁺) 1.ª asc.: 31-1-87 per Jordi Verdaguer i Miquel Durán. ⑦ Via «Conchi» (130 m. D⁺, A₁) 1.ª asc.: 21-5-80 per R. Serrano, J.C. Serrano i X. Vidal. ⑧ Via «Desarreglos Intestinales» (50 m. MD⁺).

Emin l'any 1978.

L'expedició situarà un camp a 6.100 metres i, des d'allí, intentarà atacar el cim mitjançant tècniques alpines.

L'equip és format per Jordi Colomer, Lluís López, Conrad López, Francesc Albessa i Josep Barrachina.

ESPELEOLOGIA

Miquel Bosch i Serra

Àustria

El passat estiu, a la serra de Hagengebirge, el G.S. Imperiese i el G.S.

Piemontese exploraren l'avenc *Alvermann* fins a la cota -400 m, on abandonaren dalt d'un petit ressalt, després d'un meandre llarg i estret.

Belize

El mes de maig acabà l'expedició de l'any 1986 del Chiquibul Project, amb la topografia de 27 Km de noves galeries, 15 dels quals són en una nova gran

cavitat, part del *Sistema Chiquibul*, que passa a ser la més llarga d'Amèrica Central. Aquest sistema, amb més de 50 Km de galeries, inclou dues de les deu sales subterrànies més grans del món.

Canadà

Uns espeleòlegs canadencs exploraren un nou gran pou, a la serralada Dezaiko (British Columbia), durant la primera setmana de setembre. El pou, anomenat *Close to the Edge*, inclou una vertical absoluta de 243 m, que supera el fins ara rècord dels EUA i del Canadà, que tenia el *Fantastic Pit*, a la *Ellison's Cave* (Georgia), amb 177 m.

L'avenc fou localitzat en un reconeixement per helicòpter, ja que la seva boca fa 6 x 30 m i el diàmetre a la base és de 45 m.

La fondària total de la cavitat és d'uns 300 m, mentre que la potència arriba als 900 m. Les

exploracions hi continuen.

Hondures

Els participants a la *Lost World Expedition* sols pogueren avançar 200 m més al *sumidero* (o engolidor) del Río San José de Atima, a causa, fonamentalment, d'una epidèmia entre els exploradors.

Per aconseguir-ho davallaren per cinc cascades de gran cabal, i van fer 3 escalades cap a nivells superiors. La sorgència es troba a sols 200 m del darrer punt assolit, essent la distància entre ella i l'engolidor d'uns 1.700 m, i el desnivell de 170 m.

Itàlia

La col·laboració entre diferents clubs va permetre que dos bussadors exploressin 40 m de galeria fins a -15 m en el sífo terminal (-920 m) del *Complesso del Col delle Erbe* (format per la unió del Abisso Davanzano i d'altres al Abisso Michele Gornati).

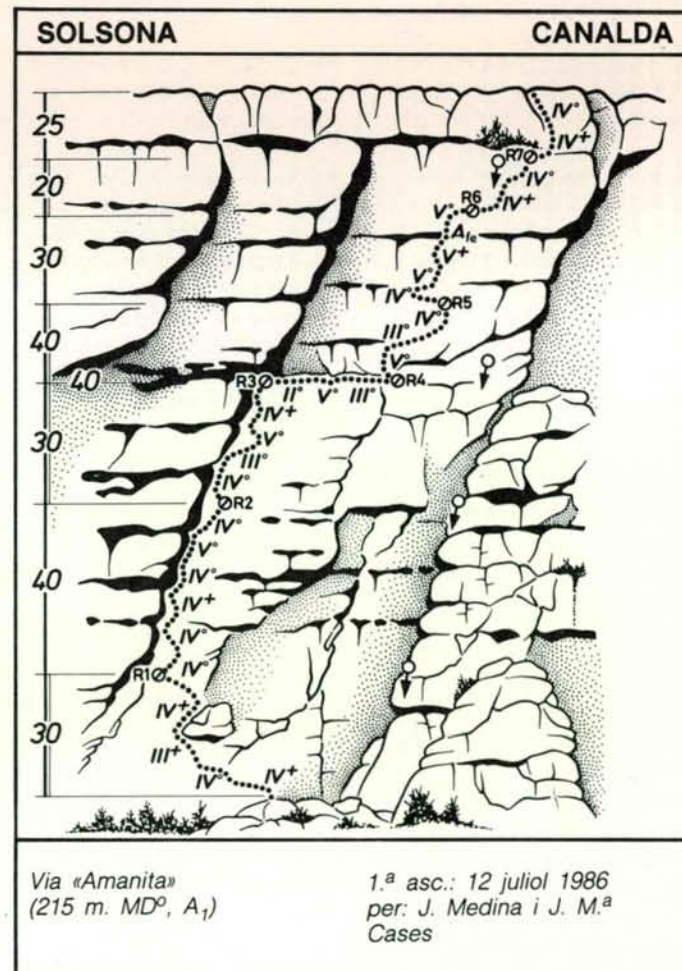
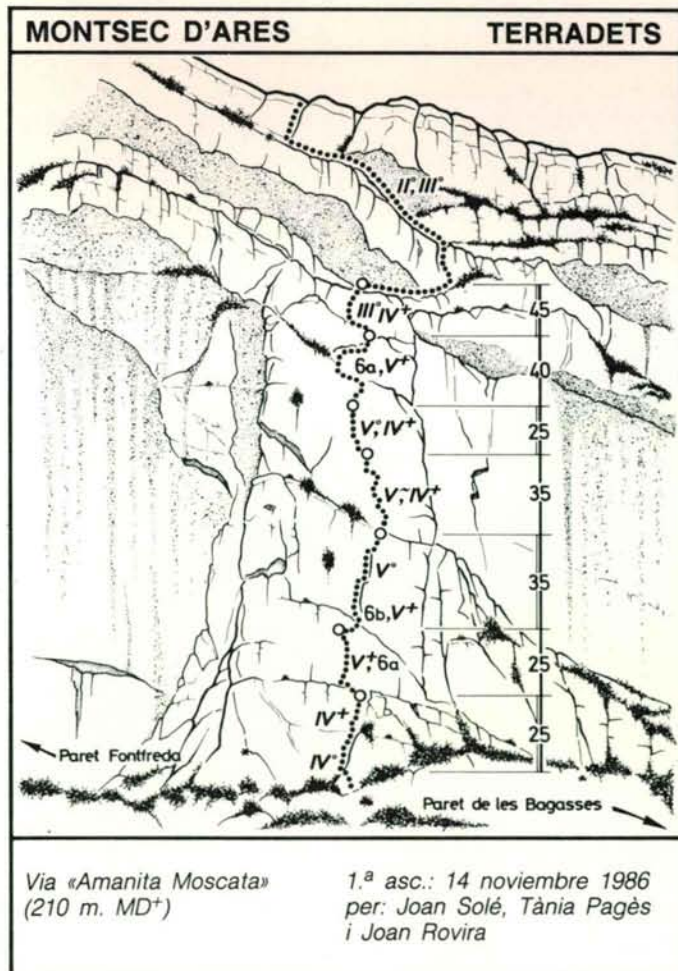
La cota final de -935 m confirma aquesta cavitat com la tercera en fondària d'Itàlia, mentre que les possibilitats de superar aquest sífo semblen certes.

● El Gruppo Grotte Teviso continua les seves exploracions a la *Grotta del Castel Sottera*, totalment excavada en conglomerats. De moment, el recorregut hi és de 7 Km, cosa que la converteix en una de les primeres cavitats mundials en aquest material.

Mèxic

● A l'illa de Cozumel, propera a la Península de Yucatán, un grup de bussadors nord-americans explorà 2.759 m de galeries inundades a la *Cueva Quebrada*, que compta amb 5 entrades diferents.

● L'expedició italiana Malpasso 86 ha unit finalment *Il Mostro* al *Sumidero N.º 2 de Pecho Blanco*. La fondària del Sistema de Pecho Blanco (format per diverses cavitats no connectades al llarg d'un

canyon) arriba als 300 m, mentre que el recorregut total és de 5.900 m. Els espeleòlegs han explorat 6 sòtanos més perduts dins de la selva. Així per arribar al *Sistema del Tigre*, dos sòtanos bessons, al fons dels quals (-80 m) s'obren 2 Km de galeries fòssils. Els calgué 3 dies de marxa a cops de matxet, orientant-se sols amb la brúixola.

L'expedició també efectuà exploracions post-sifó al *Sistema de la Lucha*, i accedí al sifó terminal a través del sòtano del mateix nom, de 240 m de fondària i més de 300 m d'amplada.

● Gràcies a un campament subterrani de sis dies, establert a més de 5 Km de la *Cueva del Brinco* i 600 m per sota, els membres del Proyecto Espeleológico Purificación exploraren prop de 6 Km de galeries, entre elles dos nous enllaços entre *Brinco* i *Infiernillo*, i portaren el recorregut total del *Sistema Purificación* a més de 60 Km.

República Dominicana

Durant la seva campanya, els espeleòlegs italians del C.S.I.F. exploraren la *Cueva Fun Fun, o del Infierno*, de la qual neix el Río Almirante. Amb els seus 7 Km de galeries, se situa com a la cavitat més llarga del Carib.

A la mateixa campanya exploraren la *Cueva del Misterio*, de 2 Km de recorregut, i la *Cueva de Camili*, també de 2 Km, entre altres cavitats menors.

ACTES

HOMENATGE DE L'IEC A JOSEP IGLÉSIES I FORT

El dia 20 del passat mes de gener tingué lloc, a la Sala Prat de la Riba, de l'Institut d'Estudis Catalans, l'homenatge que aquesta institució, representada per les seves filials, la Societat Catalana de Geografia, la Societat Catalana d'Estudis Històrics i la Societat Catalana d'Ordenació del Territori, dedicà a qui fou

membre de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, Josep Iglésies i Fort.

La personalitat de l'homenatjat fou glossada pels membres de l'Institut, senyors Oriol Riba, Jordi Nadal, Manuel Ribas i Piera i Joan Triadú, els quals ressaltaren diversos aspectes de l'activitat i del tarannà de l'amic Iglésies, qui morí el dia 12 de novembre de 1986, a 84 anys.

El geòleg Oriol Riba, en un esbós biogràfic, destacà entre d'altres activitats la de Josep Iglésies al Centre de Lectura de Reus, i la publicació de les seves guies amb la col·laboració de J. Santasusagna, a la vegada que en remarcava el profund coneixement de la història de l'excursionisme català, recollida en dos extensos volums. Membre de la Societat Catalana de Geografia, en fou cofundador i president entre les anys 1970 i 1972. Havia format part, també, de la Ponència de la Divisió Territorial de Catalunya, l'any 1931. I entre els seus treballs sobre geografia humana, destaquen els dedicats a la demografia.

Riba parlà d'una manera especial de què significà la llar d'Iglésies en temps difícils: la casa del passatge Permanyer esdevingué un fogar de cultura que acollí personalitats científiques i humanistes. Fou membre destacat de l'Acadèmia de Ciències i Arts de Catalunya i també un promotor de les anuals Assemblees Intercomarcals d'Estudiosos.

Oriol Riba esmentà les nombroses distincions que honoraren el mestre Iglésies, home d'obra polifacètica, conversador infatigable, humà i cordial.

Jordi Nadal, economista, parlà de Josep Iglésies com a demògraf, i en remarcà la labor feta en aquest camp, amb la recuperació i publicació d'un material tan interessant com els fogatges catalans anteriors al s. XVIII, els censos del mateix segle —sobretot el de Floridablanca i els compresos entre els anys 1857 i 1970, aprofitant i

comparant dades oficials—, publicats amb l'ajut de la Fundació Vives i Casajuana.

Nadal comentà que l'obra d'Iglésies com a demògraf és una obra tardana, iniciada als 55 anys, fruit de la seva condició de geògraf apassionat pel passat i el present de la seva terra, i preocupat alhora per les grans diferències demogràfiques que presenta Catalunya quant a les zones rurals i les urbanes.

L'arquitecte i urbanista Manuel Ribas i Piera insistí sobre la tasca de Josep Iglésies com a secretari de la Ponència per a l'estudi de la Divisió Territorial de Catalunya. Comentà que l'ordenació del territori està directament connectada amb la geografia, però que, a la llarga, s'ha de subjectar a una planificació i a unes lleis. Iglésies començà essent excursionista i acabà preocupat per aquesta qüestió com a home urbà, que és el qui preferentment practica l'excursionisme i s'adona, així, de la realitat del país. La importància del coneixement de Catalunya s'ha manifestat també a partir de les Assemblees Intercomarcals d'Estudiosos, en les quals Iglésies tingué un paper destacat.

Finalment, Joan Triadú, escriptor, féu la semblança de l'homenatjat com a literat i patriota. El mestre Iglésies, modest, cordial, coherent i amb una gran claredat de judici, té una obra literària que reflecteix aquests trets, a part que era sobretot un investigador.

Triadú comentà que, Josep Iglésies, comença a escriure quan el noucentisme ja ha passat, i que, de fet, el seu estil enllaça més aviat amb el modernisme, fruit de la seva afinitat amb el món rural. És l'obra d'un neoromàntic, amb una força creativa d'arrels modernistes.

Narrador ruralista, de vegades amb un cert barroquisme, s'agrada de recollir llegendes i situar les seves obres al Camp de Tarragona o a terres properes. Esmentà, entre

d'altres: *La terra d'en Gallari*, *La gerra d'ossos*, *Siurana*, *Scala Dei i les ciutats del Món*, aquesta darrera, la més destacada, literàriament parlant.

Triadú va fer referència a Marià Manent, qui remarca el realisme pictòric d'aquesta obra i la situa entre les millors proses rurals publicades després de la guerra.

Josep Iglésies, patriota, és un exemple per a la generació que el seguí; és l'hereu d'un esperit renaixentista que tingué una visió clara de la Catalunya actual, dividida en «trossos»: les províncies, les terres de Ponent, la Catalunya Nord...

Amb el seu tarannà acollidor, obrí les portes de casa seva a les lectures poètiques, però també als exiliats, amb una actitud de servei constant al país.

Aquest acte, la importància i interès del qual hem intentat reflectir, fou presidit per Miquel Coll i Alentorn, president del Parlament de Catalunya, i acollí un nombrós públic que testimonià el seu record afectuós i agraït a l'amic Iglésies.

Anna Borbonet i Macià

RIPOLL I EL RIPOLLÈS, A CAVALL ENTRE DOS SEGLES

El dissabte, 17 de gener, la Sala d'Exposicions Abat Sentjust, de Ripoll, van presentar una col·lecció de 60 fotografies, procedents de l'Arxiu Fotogràfic de la nostra entitat, amb el títol de «**Ripoll i el Ripollès, a cavall entre dos segles**».

El motiu de preparar aquesta col·lecció fou per respondre a la invitació que ens féu el batlle de Ripoll, senyor Piella, de col·laborar en els actes per a la commemoració del centenari de la restauració del Monestir de Santa Maria, en la qual tant hi va tenir a veure la nostra entitat.

A l'acte inaugural, el nostre president, senyor Josep M.ª Sala i Albareda,

en un breu parlament va fer constar la satisfacció que tenia, en nom de l'entitat, de poder estar present en aquells actes commemoratius, i a totes les manifestacions culturals que servissin per donar un major relleu a les comarques catalanes, així com el goig personal d'estar una vegada més al bressol de Catalunya en unes dates tan significatives.

El senyor Piella, en el seu parlament, agrai la nostra col·laboració i també li plagué de recordar l'important paper que han tingut el Centre Excursionista de Catalunya i l'excursionisme en general, particularment per a la vila de Ripoll i el desenvolupament cultural del nostre país.

Una vegada feta la inauguració, el senyor Piella va convidar el senyors Josep M.ª Sala, com a President de la nostra entitat, i Toni Abel com a directiu responsable de l'Arxiu Fotogràfic, a signar en el Llibre d'Honor de l'Ajuntament de Ripoll.

Aquesta exposició ha estat visitada, i els mitjans de comunicació l'han destacada com a molt il·lustrativa i documental d'un temps llunyà, que es bo de recordar amb agraïment.

M.M.

XII BIENNIAL DE DIBUIX I PINTURA

Organitzat per la Secció de Ciències i Arts, va restar oberta al públic, del 20 de gener al 13 de febrer, a la Sala d'Exposicions de la nostra entitat, una col·lecció de dibuixos i pintures, obres fetes per socis de la Secció i de l'Entitat en el transcurs de les seves sortides a muntanya. Les notes exposades, mes o menys pictòriques, eren una petita mostra de llurs activitats artístiques, i una manera d'acudir a la convocada Biennal i de poder veure en conjunt totes les dels amics, i així promoure una major

inclinació vers aquesta vessant artística, que ens agradaria de veure envigorida.

L'acte de la inauguració fou presidit pel senyor Josep M.ª Sala i Albareda, president de l'entitat, qui va encoratjar els «artistes» a prosseguir en aquesta tasca, que proporciona un gaudi més en la pràctica de l'excursionisme.

El dia de la cloenda, el senyor Josep M.ª Garrut, president de la Secció de Ciències i Arts, va agrair la col·laboració dels socis que havien concorregut en aquesta Biennal, i va manifestar que, en conjunt, hi havia comprovat un notable avenç, amb un major domini de la perspectiva i de la cromàtica en totes les tècniques presentades: oli, aquarel·la, bolígraf, llapis, ceres, etc.

Tots els socis que hi exposaren obres foren «guardonats» amb un record de participació. Eren els següents: J. Rabat, F. Valls, J. Gassó, D. Cantó, E. Serrat A. Sánchez, LL. Noguera, M. Montlleó, J. Belza, J. Ramon, F. Amat, N. Gustà, J. Rocamora, i J. Calull.

Finalment, els directius de la Secció de Ciències i Arts van obsequiar els assistents amb un refrigeri amical, que facilità un canvi d'impressions, i creà una atmosfera animadora per a prosseguir en aquesta activitat i intentar superar-se en altres Biennals.

M.M.

CONCERT DE NADAL

La nostra Coral va efectuar el tradicional Concert de Nadal el dia 18 de desembre, a la Sala d'Actes de la nostra entitat. El repertori escollit fou intencionadament europeu, des de *Arbre Sant*, tradicional alemanya, passant per *Cançó de l'estrella*, francesa, i *Jesús dolç i amorós*, de Suècia, fins a les nostres populars catalanes, com *El noi de la Mare*.

Totes les cançons foren molt aplaudides; no obstant, si mesurèssim la durada

d'aquests aplaudiments, diríem que *Joia en el món i Canticorum iubilo* de G.F. Haendel, foren les que més entusiasmaron el públic assistent, que fins i tot hagué d'escaltar dempeus el concert per manca de seients. Caldrà, doncs, pensar en un local adient més gran i proper a l'entitat per a un concert d'aquesta popularitat.

El diumenge dia 2, la Coral va tralladar-se a Riells del Montseny, on donà un concert a l'església de Sant Martí, després de la missa dominical celebrada per mossèn Pere Ribot, un bon amic de la nostra entitat.

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE «ITINERARIS DE L'ALTA GARROTXA, II»

El dijous, dia 11 de desembre, va tenir lloc a la nostra entitat la presentació del llibre *Itineraris de l'Alta Garrotxa, II* original de Joaquim Agustí i Bassols, publicat pel Centre Excursionista d'Olot. Presidí l'acte el nostre president, senyor Josep M.ª Sala y Albareda, qui presentà l'autor i la persona que havia de parlar-nos del llibre, el senyor Ramon sala i Canadell, senador i garrotxí de qualitat, qui ens va recordar que el primer llibre de l'amic Agustí també va tenir aquest mateix escenari i la mateixa bona acollida.

Del llibre, en féu una descripció engrescadora: que era una comunicació seriosa, a l'abast dels excursionistes interessats a recórrer les terres garrotxines amb el màxim de detalls i seguretat; que té 29 itineraris per camins poc freqüentats; que té una toponímia acurada i explica una història de primera mà; que permet caminar-hi amb tota classe de coneixements o, almenys, amb totes aquelles particularitats que tant estima l'excursionista, allunyat d'aquestes comarques frontereres. També cal tenir en compte que l'autor, per poder-nos oferir camins originals, els ha oberts amb un podall a la

mà, i que en aquesta nova publicació hi ha treballat durant cinc anys. L'autor, qui també fou convidat a parlar, va dir que estaria molt content si el seu llibre, de tant anar a la motxilla, quedés malmès o fet a trossos, cosa que voldria dir l'alt grau d'interès per conèixer les terres de l'Alta Garrotxa. A l'acabament de l'acte, l'autor va signar moltíssims llibres.

M.M.

FAUS-HÜTTE

El passat dia 30 de novembre de 1986, s'inaugurà al poble de Villanúa, a la vall de Canfranc, l'hotel restaurant «Faus-Hütte», on es reuniren, en un acte molt acollidor i simpàtic, autoritats locals i un gran nombre d'amics, entre els quals una bona representació del Centre, al costat del nostre consoci Agustí Faus i Costa, qui amb la seva muller i filles, els feren els honors de la casa (o «Hütte», com diuen).

Els han deixat les seves activitats comercials per bastir i regentar amb il·lusió aquest hotel-restaurant, de caire alpi, de qualitat i gran confort.

Situat junt a la carretera, a l'entrada de Villanúa i a la porta de la vall de Canfranc, és una acollidora base de sojorn i de sortida per a excursions d'estiu i d'hivern en aquesta privilegiada regió del Pirineu aragonès, on els grans cims i les estacions d'esquí esperen als efecionats.

Desitgem a la família Faus el millor èxit en la seva empresa, car és una demostració del seu tradicional amor a la muntanya, a la qual ara s'han integrat més íntimament.

Adreça: Faus-Hütte. 22870. Villanúa (Huesca) Tel. (974) 37 81 36-37 81 980

A.J.F.

BIBLIOGRAFIA

NADAL A «SANT FRANCESC S'HI MORIA» (poema)

Tenim novament a la Biblioteca, a l'abast de qualsevol soci interessat, l'últim llibre de mossèn Ramon Vidal i Pietx, anomenat «Nadal a "Sant Francesc s'hi moria"». El llibre té el mateix format amb què ens té avesats cada any. Conté 50 pàgines i va il·lustrat amb un dibuix de l'ermita de Sant Francesc, original del mestre Pere Isern i Puntí. El poema ens parla de les figuretes de l'Adoració, que volen ser, segons l'autor, petites referències a companys estimats, malgrat la diversitat de camins espirituals escollits. Les figuretes d'aquest pessebre no són el pastor, el pagès, el caganer o els Reis d'Orient; aquí, les figuretes prenen els noms de *el piròman, el poeta cerebral, el perdulari, el lladre bo*, etc., i tots ells a l'ombra de l'ermita vigatana de Sant Francesc, i de l'inspirat Pessebre Literari i de la seva llegenda innocent i meravellosa. Agraïm a mossèn Vidal la seva gentilesa, en felicitar el Centre pels Nadal de forma tan original i valuosa, i el convidem a prosseguir en aquesta via, si no es molt demanar, ja que, a la nostra entitat, els seus escrits no van a parar al cove dels papers refusats. I fem al·lusió a una frase continguda en els seus «quatre mots d'introducció».

M.M.

GRANDS PORTS DES PYRÉNÉES., par Alain Bourneton. Sirius International Editions. Toulouse 1986.

Interessant llibre, prologat per Jean Sermet, que ens parla dels «ports», colls o collades que, al llarg de la història, han facilitat el pas d'una banda a l'altra del Pirineu.

A les primeres pàgines, l'autor ens fa un resum, vist des d'una òptica totalment francesa, dels esdeveniments històrics que han tingut lloc al llarg dels anys a tot l'ample i llarg de la serralada pirinenca; des dels primers pobladors a l'època actual, passant pels moments de guerra i de pau.

Ens presenta els personatges que han transitat per aquestes altes collades, començant pels pastors i els seus ramats i, continuant amb els contrabandistes, els desertors i els tràgics fugitius de persecucions i guerres, a part dels pacífics comerciants o dels curiosos turistes.

Al llarg de la part més extensa de l'obra, l'autor, amb abundància de cites i textos antics, ens explica la història, més gloriosa o més humil, dels principals ports de muntanya pirinencs, començant pel més accidental de Roncesvalles i acabant pel del Pertús, el més oriental.

Llibre molt interessant i ben documentat, que farà les delícies dels apassionats per la història dels nostres Pirineus i també la dels simples encuriosits per la petita història d'alguna o altra collada pirinenca.

MEMORÀNDUM

El servei de Biblioteca ha escollit, entre les diferents revistes que periòdicament arriben a l'Entitat, les següents lectures de singular interès excursionista.

Butlletí del Grup Excursionista d'Oliana

N.º 1 (1987), opuscle de 28 pàg., amb dibuixos il·lustratius de les seves activitats, adagis i costums d'Oliana. Un butlletí que en aquest seu inici publica un treball del nostre consoci F. Beato, sobre el Montseny.

Excursionista

Gener (1987). «Per la Bretanya en barca», de Jaume Gallardo (pàg. 15-17). Un viatge amb barca de lloguer per rius i canals de la Bretanya francesa.

Serra d'or

N.º 327 (desembre, 1986). «Després del foc a Montserrat» (pàg. 43-59). Quatre articles sobre aquest tema montserratí, originals dels escriptors, M. Estradé,

Maur M. Boix, R. Ribera i Oriol de Bolòs.

Els naturalistes terrassencs

Opuscle d'Ed. Egara (1986). Autor: A. M. Hernández i Cardona. «Monografies vallesanes, I». Relació de set il·lustrats personatges destacats en el coneixement de la flora vallesana, la geologia, la botànica, les ciències físiques i naturals, l'arqueologia, etc.

D'ACÍ D'ALLÀ

VILAÜT.-

Els propietaris dels estanys de Vilaüt, situats en una zona de reserva integral del Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà, els han sotmès a un drenatge que fa perillar-ne l'existència. Els recs oberts van buidant l'aigua de l'estany, sense fer cas dels advertiments reiteratius de la IAEDEN. Aquests estanys són els més importants de la banda de Castelló d'Empúries, Pau i Palau-Saverdera. Jordi Sargatal, director del Parc Natural dels Aiguamolls, ha fet la corresponent denúncia al Medi Natural.

CALDES DE MALAVELLA.-

L'Ajuntament de Caldes de Malavella ha editat un llibre intítulat *Vint segles de tradició turística*. Es tracta d'una obra meritòria, no convencional, ja que, a més de tots aquells serveis locals que són d'utilitat tant als vilatans com als forasters, s'hi troba informació de tot allò que envolta la vila termal, com Franciac, l'església pre-romànica de Caulers, les ermites de Santa Ceclina, de Sant Maurici, de Sant Sebastià etc. És un llibre de 88 pàgines, amb 30 fotografies a color, i amb uns itineraris que el complementen i el fan útil a tothom. L'Ajuntament n'ha fet una tirada de 2.000 exemplars.

LA RIBA.-

Un bon nombre de vilatans d'aquesta població s'han agrupat per netejar els boscos del seu terme municipal, i han creat una entitat denominada «Agrupació de Defensa Forestal de La Riba». Aquesta entitat voldria la solidaritat dels pobles veïns també afectats pels focs de l'estiu passat. De l'última assemblea, en sortiren diverses comissions per a l'actuació i l'adquisició de materials per executar els treballs, i també és decidí on cal crear els llocs d'acampada restringits i les zones de «picnic». La tasca principal, en aquest moment, consisteix en l'arranjament de camins i pistes forestals, així com la d'un estudi biològic del terreny per una reforestació òptima.

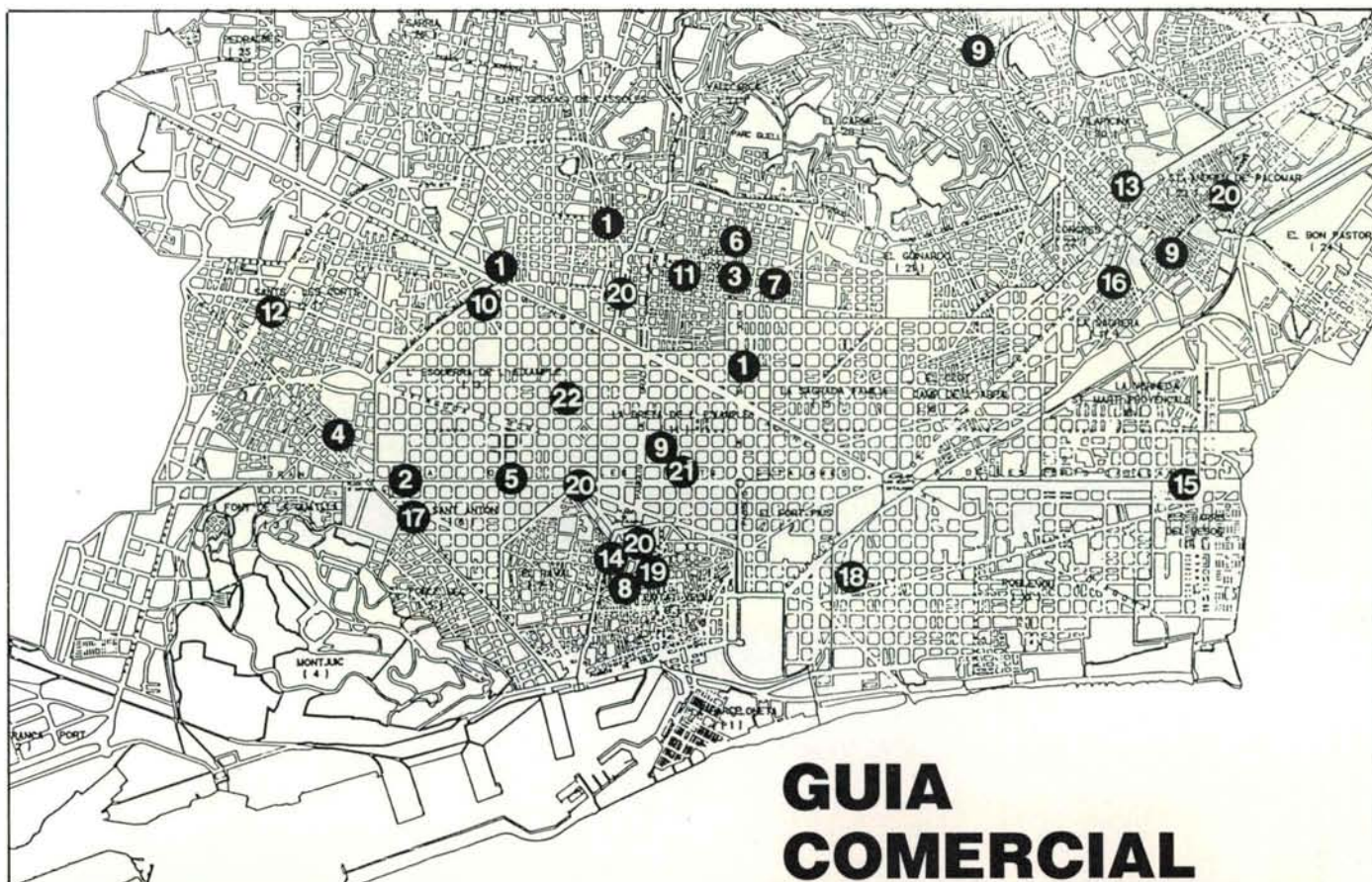
ULLDEMOLINS.-

L'Agrupació Excursionista Montsant, d'aquesta localitat, instal·là per primera vegada un pessebre nadalenc al cim de les Crestes de Serra la Llena, i ho féu amb els nois i noies de l'escola pública de la vila. L'itinerari que van seguir per arribar-hi fou l'antic camí a bast d'Ulldemolins a Lleida, i calgué desembardissar-lo en alguns llocs. Ens plau veure con aquests infants, a la vegada que seguien un costum popular molt arrelat a la nostra terra, també saberen millorar un camí, quasi perdut, per ser ara poc freqüentat.

CAMPRODON.-

El dia 10 de gener es va inaugurar, a Vallter, un refugi de socors d'alta muntanya, menat per la Creu Roja. El refugi, d'uns 60 m², és al pla d'Hospitalet, al peu de les instal·lacions d'esquí de «Vallter 2.000.» El refugi compta amb una sala de primeres atencions als accidentats, una habitació amb sis llits i altre material adient. La Companyia Alpina de la Creu Roja, té 21 voluntaris.

M.M.

GUIA COMERCIAL

CALÇATS

GRIMP -1-
Calçat infantil
Balmes, 287 (Pl. Molina) 08006 Barcelona
Av. Pau Casals, 15 - 08021 Barcelona
P. Sant Joan, 139 - 08037 Barcelona

ESPORTS

AZNAR
ESPORTS -2-
**PROFESIONALS
EN ESQUÍ**
Vilamari, 56
08015 BARCELONA
Tel. 224 11 95

CERCLESPORT -3-
Venda, lloguer i reparació
San Lluís, 44-48 - 08024 Barcelona
Tel. 219 36 48

DUIXANS ESPORTS -4-
Esquí, Muntanya, Escalada
Consell de Cent, 9 - 08014 Barcelona
Tel. 432 22 19

EDELWEISS, ESPORTS -5-
Excursionisme, Alta Muntanya
Gran Via, 527 - 08011 Barcelona
Tel. 254 83 00

ESPORTS EIGER -6-
Espeleologia, Muntanya, Subaquatisme
Providència, 72 - 08024 Barcelona

ESPORTS LLUCH -7-
Alta muntanya, Esquí,

Dedicació exclus.
Hipòlit Lázaro, 34 - 08025 Barcelona

FONT SPORTS -8-
Espeleologia, Escalada, Esquí
Pl. Sant Josep Oriol, 8
08002 Barcelona
Tel. 302 44 89

LA TENDA -9-
Articles esports, càmping i animació
Pl. Eivissa, 6 - 08032 Barcelona
Tel. 229 01 80
Fabra i Puig, 11 - 08030 Barcelona
Tel. 311 23 55
Pau Claris, 118-120 - 08009 Barcelona
Tel. 318 22 38

FREE SPORTS -10-
Especialistes esquí fons i muntanya
Viladomat, 319 - 08029 Barcelona
Tel. 321 72 90

NUS -11-
Espeleologia, Escalada, Esquí muntanya
Ros de Olano, 20 - 08012 Barcelona
Tel. 218 41 17

PEDRA-NEU -12-
Esquí, Muntanya, Escalada
Brasil, 48 - 08028 Barcelona
Tel. 330 27 74

TOT -13-
muntanya
• ALTA MUNTANYA
• ESCALDA
• ESPELEOLOGIA
Rio de Janeiro, 5
08016 Barcelona

SANJUST ESPORTS -14-
La millor qualitat, el millor servei
Canuda, 6 - 08002 Barcelona
Tel. 302 36 95

SPORT TOTAL -15-
Especialistes en esquí
Maresma, 195 - 08020 Barcelona
Tel. 313 69 34

SPORT -16-
Articles d'esquí i esports
Antillas, 11
08027 BARCELONA
Tel. 351 67 02

GIMNÀS
GIMNAS -17-
BADRENA
Curs ensenyament escalada
Floridablanca, 18-20
08015 Barcelona
Tel. 325 99 91

MATERIAL

CORDES ROCA -18-
Cordes i material de muntanya
Pallars, 85-91 - 08018 Barcelona
Tel. 300 47 29

MENJARS -19-
LOS HISPANOS
• Esmorzars • dinars
• berenars • sopars
Sacristans, 3
Tel. 302 50 31
08002 BARCELONA

VESTIR
VEHILS -20-
Tot per a vestir l'home
Portal de l'Àngel, 32-34 08002 Barcelona
Tel. 317 80 82
Via Augusta, 55-57 - 08006 Barcelona
Tel. 237 85 58
Pl. Universitat, 7 - 08007 Barcelona
Tel. 317 91 86

VIATJES
MARMOTA FIRST -21-
Tot tipus de sortides d'esquí
Roger de Llúria, 46 - 08009 Barcelona
Tel. 302 07 98
TOP SKI -22-
Sortides d'esquí
Mallorca, 194 pral. - 08036 Barcelona
Tel. 253 20 30

Calendari '87

Es renova la tradició del centre, iniciada l'any 1933, amb l'edició del calendari, i interrompuda a partir de 1936. ¡¡Pel 1987, tindrem de nou el «nostre» calendari»!!

FOTOMUNTANYA '87

Format 59 x 42 cm, amb 6 fulls (2 mesos per full). Fotografies de 42 x 30 cm a tot color, escollides entre les publicades a les planes centrals de la revista MUNTANYA.

- ACURAT DISSENY
- EXCEL·LENT IMPRESSIÓ
- PREU ASEQUIBLE

Adquiriu per a vosaltres i pels vostres amics, el Calendari del Centre: FOTOMUNTANYA '87.

Venda als socis i subscriptors al preu de cost de 650 ptes.

Es podran recollir els exemplars al nostre local social o bé sol·licitar la tramesa per correu o contra reemborsament.

Novembre

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

Desembre

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

Adquiriu per a vosaltres i pels vostres amics, el calendari del centre: FOTOMUNTANYA '87

FORMAT: 59 x 42 cm

Només pels residents de fora de Barcelona ciutat

Us prego em feu arribar (.....) exemplars del Calendari FOTOMUNTANYA '87 al preu de 650 ptes. unitat.
(Entenc que les despeses de tramesa i de correus són a càrrec meu)

OMPLIU LES DADES DE LA BUTLLETA ADJUNTA I ENVIEU-LA A LA COMISSIÓ DE PUBLICACIONS DEL C.E.C.

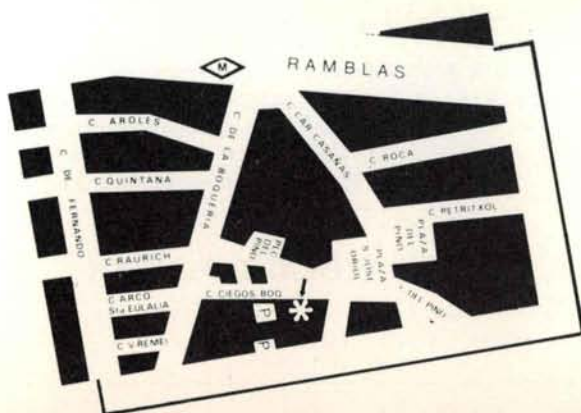

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA
COMISSIÓ DE PUBLICACIONS
c/. Paradis, 10 - 08002-Barcelona

NOM
ADREÇA
POBLACIÓ C.P.
N.º SOCI: N.º SUBSCRIPTOR:

**ESPECIALITZATS EN ESPORTS DE MUNTANYA
ESPELEOLOGIA-ESCALADA-ESQUÍ**

**Placa Sant Josep Oriol, 8 (Placa del Pi)
Tel- 302-44-89 08002 BARCELONA**

La revista excursionista de més tradició i de més difusió de Catalunya.

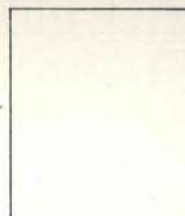

**BUTLLETA
DE
SUBSCRIPCIÓ**

MUNTANYA

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA
Club Alpí Català

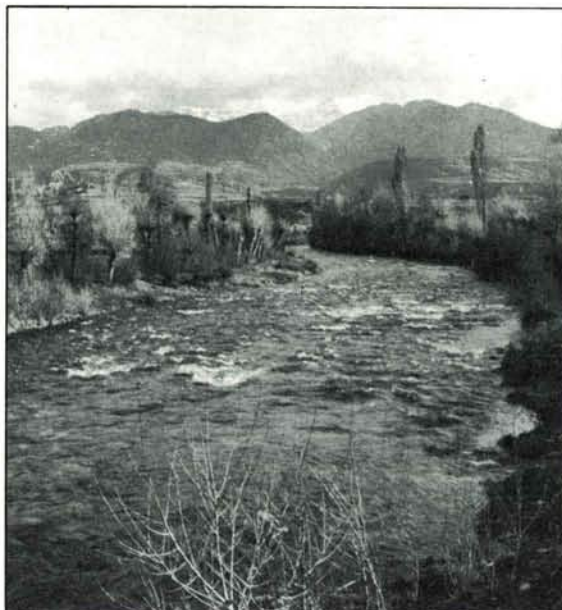
c. Paradís, 10 Barcelona (2)

Si encara no sou
subscriptor de
MUNTANYA,
retalleu i envieu
aquest butlletí
i rebreu
puntualment
la revista al
vostre domicili.

Si ja en sou,
doneu-lo a un
amic que
s'interessi per
l'excursionisme
i segur que
us ho agrairà.

*Molts
excursionistes
no llegeixen
MUNTANYA
perquè no
la coneixen.*

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA
CLUB ALPÍ CATALÀ

CERDANYA

ALTES VALLS DEL SEGRE

A. JOLIS i M.A. SIMÓ de JOLIS

HA APAREGUT LA NOVA GUIA CERDANYA

Agustí Jolis i M. Antònia Simó,

Del Centre Excursionista de Catalunya

UNA VISIÓ GLOBAL D'AQUESTA COMARCA CATALANA

● 52 itineraris turístics. ● 98 itineraris de muntanya amb diverses variants i vies d'escalada. ● 10 dibuixos descriptius. ● 21 croquis de vies d'escalada. ● 9 fotos en color. ● 2200 topònims. ● 12 mapes parcials a escala aprox. 1:50000. ● 1 mapa general a escala 1:100000 a tres colors.

EDITORIAL MONTBLANC-MARTÍN

Nena Casas, 73-75, 08017 Barcelona
Tel. 204 43 97, Apartat de Correus, 266

MUNTANYA

LA PRIMERA REVISTA DE L'EXCURSIONISME CATALÀ

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Nom			
Carrer			
n.º	pis	Població	D.P.

Se subscriu a la revista MUNTANYA a partir de l'any..... amb la quota anual de pessetes

Cobrament: per banc, segons autorització adjunta ☐ Signatura

Data		
Banc / Caixa		
Carrer		
n.º	Població	D.P.

Sr. Director

Us preguem que fins a nova indicació, vulgueu fer efectiu el rebut anual de la revista MUNTANYA del Centre Excursionista de Catalunya-Club Alpí Català corresponent a la subscripció

a nom de.....

que viu a.....

Població..... amb càrrec al compte corrent o d'estalvi núm.

a nom de..... Signatura

Tallar per on
indiquen els punts
i reomplir adequadament
la butlleta

A/s seus peus
**calçat
infantil**

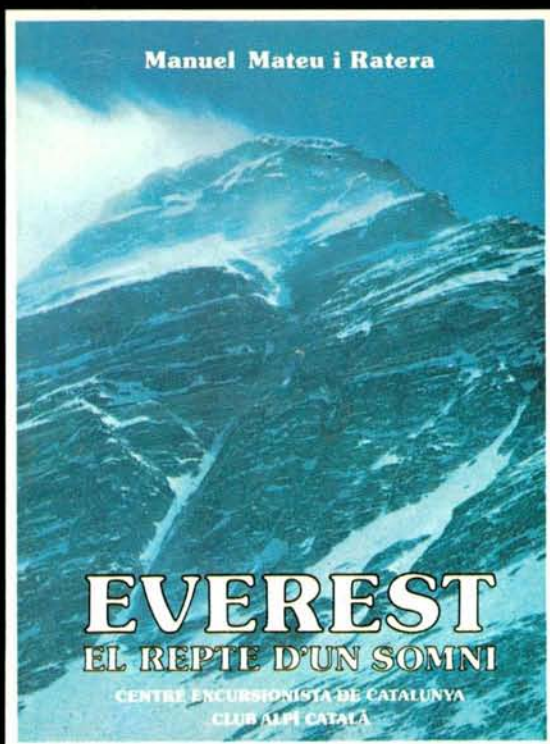

- BALMES
PLAÇA MOLINA
- AVDA.
PAU CASALS, 15
- PASSEIG
SANT JOAN, 139

KATAKROK

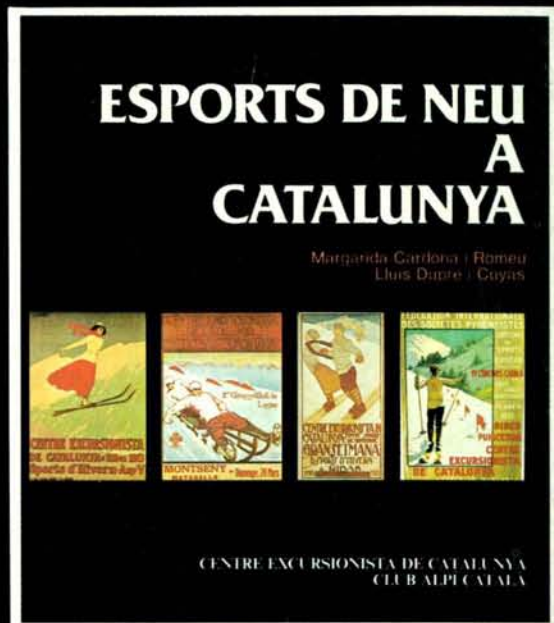
Adquiriu llibres del Centre Excursionista de Catalunya!
Del nostre fons editorial, destaquem uns títols per la seva acurada presentació i el gran format.
Podeu fer-vos –i fer als amics– un bon regal!
Ens referim a:

NOVETAT

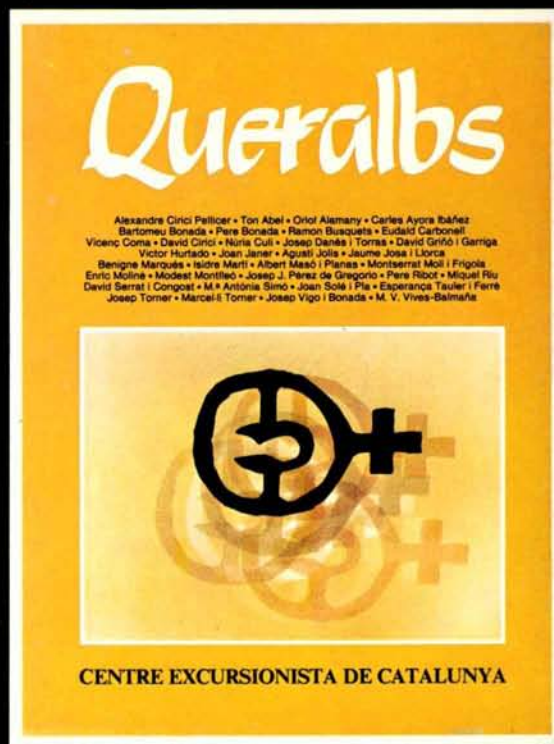
EVEREST-82 (El repte d'un somni)

Primer intent d'assolir el cim de l'Everest en la història de l'alpinisme català. Magníficament il·lustrat, ens dona una gran visió humana i paisatgística de les muntanyes del Nepal a la seva vessant de l'Everest.

ESPORTS DE NEU A CATALUNYA

La història del desenvolupament de l'esquí a Catalunya des del llunyà 1908, en què la novella Secció d'Esports de Muntanya del Centre iniciava, als Rasos de Peguera, les primeres pràctiques d'esquí, fins a la gran realitat d'avui dia. Profusament il·lustrat, és una història documental i gràfica.

QUERALBS

És un llibre on se'ns mostren tots els aspectes d'aquest històric poble del Pirineu. Hi trobem reflectida la vibració solidària dels veïns i dels amics per homenatjar els companys i el poble que els aplega.